

УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ – ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІВ

Черкаси
2016

ББК 74.200.504

Н 35

Рекомендовано до друку вченою радою КНЗ «ЧОППОПП ЧОР»

Протокол № 3 від 25.05.2016 р.

УКЛАДАЧІ:

Добровольська Л.Н., завідувача відділом початкової освіти комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»;

Чорновіл В.О., методист відділу початкової освіти комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Гаряча С.А., завідувач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту КНЗ «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради», кандидат педагогічних наук;

Мединська В.М., методист Черкаського міського методичного кабінету установ освіти Черкаської міської ради Черкаської області.

Н 35 Добровольська Л.Н., Чорновіл В.О. Національно-патріотичне виховання молодших школярів – пріоритетний напрям діяльності педагогів: Навчально-методичний посібник. – Черкаси: Видавництво комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради», 2016.-140 с.

Посібник містить теоретико-методичні та практичні матеріали, які допоможуть учителям початкових класів та вихователям групи продовженого дня у проведенні різноманітних заходів, спрямованих на формування національно-патріотичної свідомості молодших школярів. Зокрема, бесід, ранків, екскурсій, сімейних свят, фестивалів, квестів, годин спілкування, колективних творчих справ.

Для вчителів початкових класів, вихователів груп продовженого дня.

© КНЗ «ЧОППОПП Черкаської обласної ради», 2016.

1	Вступ	4
2	Ефективні форми і методи формування національно-патріотичної свідомості учнів початкових класів	6
3	Виховання патріотизму як основи національної свідомості молодших школярів засобами сучасного уроку	1
4	Національне виховання й освіта як могутні фактори побудови самостійної української держави	14
5	Виховання патріотизму молодших школярів як складова курсу морально-етичного виховання	21
6	Національно – патріотичне виховання молодших школярів засобами музики	27
7	Виховання патріотизму в сучасній школі	30
8	Національно-патріотичне виховання в початковій школі	34
9	Виховання патріотизму на уроках навчання грамоти в 1 класі	40
10	Маленькі патріоти – майбутнє української нації	44
11	Патріотичне виховання як складова громадянської компетентності вихованців групи продовженого дня	47
12	Виховання патріотизму на уроках української мови засобами художніх творів	50
13	Патріотами зростаємо	56
14	Виховна година- ктс (колективна творча справа) «Моя земля – черкаський край»	64
15	Проведення тематичних тижнів для виховання патріотизму як основи національної свідомості молодших школярів	72
16	Рідний край, де ми живем, Україною зовем (урок з української мови у 2 класі)	92
17	Оптимальна модель особистісно-орієнтованої взаємодії учителя і вихованців для досягнення виховної мети (батьківські збори)	101
18	Завдання, вправи, методи та прийоми, які спрямовані на поглиблення знань учнів про Україну, про свій рідний край	109
19	Урок-подорож для учнів 2 класу «З Україною в серці»	138
20	Година спілкування для учнів 3- 4 класів «З Україною в серці»	145
21	Квест для учнів 3 класу «З Україною в серці»	149

ВСТУП

Патріотичне виховання – це сфера духовного життя, яка проникає в усе, що пізнає, робить, до чого прагне, що любить і ненавидить людина, яка формується.

В.Сухомлинський

Україна на сучасному етапі переживає складні часи. Події, які відбуваються на сході країни протягом двох років, переконливо доводять необхідність здійснення національно-патріотичного виховання підростаючого покоління. Неабияка роль в цьому процесі відводиться освітньому закладу, який має стати осередком становлення громадянина-патріота України, готового самовіддано розбудувувати незалежну, демократичну державу, дбати про її національну безпеку, підвищення добробуту людей, сприяти єднанню українського народу та встановленню миру й злагоди в суспільстві.

Школа - це життєвий простір дитини; тут вона не просто готується до життя, а живе. Тому виховна робота планується так, щоб сприяти становленню особистості як творця і проектувальника життя, гармонізації та гуманізації стосунків між учнями і педагогами, школою і родиною, керуючись ідеями самоцінності дитинства, демократичного діалогу між поколіннями. Важливу роль у цьому відіграє позакласна робота. Її мета полягає у задоволенні інтересів і запитів дітей, розвитку їх творчого потенціалу, нахилів і здібностей у різних сферах діяльності та спілкування. Домінуюча роль в її організації належить класному керівнику, який є передусім організатором позакласних виховних заходів. Саме на вчителя покладається велична місія навчання, розвитку і, що найважливіше, виховання дітей. Кожен педагог має демонструвати власними вчинками та плекати в учнів любов як до свого рідного краю, так і до всієї багатонаціональної України.

Мета патріотичного виховання – це виховання свідомого громадянина, патріота, набуття школярів соціального досвіду, високої культури міжнаціональних взаємин, формування в учнів потреби та уміння жити в громадському суспільстві, духовності та фізичної досконалості, моральної, художньо-естетичної культури.

Патріотичне виховання в школах спрямовується на залучення учнів до глибинних пластів національної культури і духовності, формування у дітей та молоді національних світоглядних позицій, ідей, поглядів і переконань на основі цінностей вітчизняної та світової культури. Воно здійснюється на всіх етапах навчання в школі, забезпечується всебічний розвиток, гармонійність і цілісність особистості, розвиток її здібностей та обдарованість, збагачення на цій основі інтелектуального потенціалу народу, його духовності і культури, виховання громадянина України, здатного до самостійного мислення, суспільного вибору і діяльності, спрямованої на процвітання України.

В основу виховання мають бути покладені принципи гуманізму, демократизму, єдності сім'ї і школи, наступності та спадкоємності поколінь.

Національно-патріотичне виховання молодших школярів дозволяє з першого класу формувати і розвивати свідоме ставлення дітей до своєї країни – вміння цінувати і поважати події минулого і сучасні досягнення нашого народу, розрізняти поняття добра і зла. Покоління, у якого виховано почуття патріотизму, готове до подвигу, відстоювання інтересів своєї країни.

Кого ж можна назвати патріотом?

У посібнику Валентини Маящук є таке визначення: «...патріот України – це громадянин держави, який усіма можливими для нього способами сприяє її розбудові; любить свою Батьківщину і готовий до її захисту; поділяє ідею єдності всього українського народу й необхідності сконсолідованих зусиль суспільства для поліпшення загального рівня життя; дбайливо ставиться до національних багатств рідної природи і вимагає такого самого ставлення від навколишніх; шанує історичну пам'ять, державну мову та державні символи; любить рідну культуру, мову, національні свята, традиції і шанобливо ставиться до культурних надбань інших національностей країни; дотримується Конституції України та інших норм чинного законодавства, сприяє їх удосконаленню для загального блага; береже і зміцнює власне здоров'я і здоров'я співгромадян; дбаючи про власний добробут, поліпшує якість життя довколишніх та добробут держави; має активну громадянську позицію».

Патріотичне виховання молодших школярів буде ефективним, якщо:

- здійснювати його ненав'язливо;
- поступово і дозовано впливати на почуття, переконання та діяльність вихованців;
- не нав'язувати патріотичні погляди зовні, але давати зразки кращого прояву патріотичних почуттів;
- залучати до участі у виховній роботі класу, школи батьків та громадськість;
- систематично використовувати ефективні елементи народної педагогіки, традиції національного виховання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Матящук В.П. Сучасне патріотичне виховання в школах України / В. Матящук. – Тернопіль : Мандрівець, 2014 – 384

Л.Н. Добровольська,
завідувач відділу початкової
освіти КНЗ «ЧОІПОПП ЧОР»

ЕФЕКТИВНІ ФОРМИ І МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

*В дитинстві відкриваєш материк, котрий назветься потім –
Батьківщина.*

Л. Костенко

В своїй хаті своя й правда, І сила, і воля.

Т. Шевченко

Вітчизна – ось і альфа, і омега!

Д. Павличко

Вітчизна – це не хтось і десь, Я – теж Вітчизна.

І. Світличний

Становлення української держави сьогодні відбувається в непростих умовах: анексія Криму, АТО, загрози сепаратизму, зубожіння народу тощо. Але український народ пройшов нелегкий шлях до отримання повної свободи, витримав нелюдські випробування (голодомор, чисельні матеріальні та людські втрати в ході II світової війни, чорнобильська трагедія тощо). Яким буде майбутнє нашої держави у великій мірі залежить від нас та прийдешніх поколінь. Тому, одним із першочергових завдань, які стоять перед школою, і початковою, зокрема – це формування в учнів почуття патріотизму та національно-патріотичної свідомості як найважливішої духовно-моральної й громадянської цінності.

Критеріями сформованості національно-патріотичної свідомості молодшого школяра вважаються: ступінь особистісного ставлення до української мови та використання її у різних сферах діяльності; ступінь активності в утвердженні цінностей української культури, ступінь прояву внутрішнього стану особистості у відношенні до природи, власного здоров'я та здоров'я оточуючих.

Показники активності учнів в утвердженні цінностей української культури в різних видах діяльності: наявність фактів утвердження дитиною в родинному колі та школі значущості національної культури для розвитку особистості та суспільства; спілкування українською мовою; систематичність та самостійність у створенні різних продуктів творчості в сфері національного мистецтва за власним бажанням; стійкість громадянської позиції у різних ситуаціях; бережливе ставлення до навколишнього середовища.

Процес національно-патріотичного виховання учнів має бути безперервним і починатися (правильніше продовжуватися, так як насправді розпочинається ще в дошкільних навчальних закладах) у загальноосвітніх закладах з першого уроку першого класу. Саме в початковій школі поглиблюються знання молодших школярів про родину, рідний край, державу,

Батьківщину, державні та народні символи тощо, формується самоусвідомлення дітьми своєї приналежності до народу України. Успішним патріотичне виховання учнів початкових класів можна назвати лише тоді, коли діти чітко засвоїли і дотримуються загальноприйнятих норм і правил поведінки, бережно відносяться до довкілля, дотримуються чистоти, піклуються по власне здоров'я та здоров'я оточуючих, з повагою ставляться до родини, сусідів, однокласників, знайомих і незнайомих людей незалежно від їх віри чи національності, усвідомлюють свою національну належність та гордяться цим.

Василь Олександрович Сухомлинський зазначав, що патріотичне виховання є сферою духовного життя, яка проникає в усе, робить, до чого прагне, що любить і ненавидить, людина, що розвивається. Отже, щоб забезпечити ефективність патріотичного виховання молодших школярів, педагог має бути озброєним сучасними доцільними методами, прийомами, засобами та формами його здійснення.

Звичайно, методів виховання є багато, але не всі вони є дієвими в початковій школі.

«Під методами виховання слід розуміти найважливіші способи взаємопов'язаної діяльності вихователя і вихованців, які спрямовані на усвідомлення школярами сутності суспільних цінностей, розвиток позитивних ставлень до них, вироблення відповідних навичок і звичок поведінки, їх корекцію і вдосконалення, підтримку розвитку індивідуального потенціалу особистості». [2, с. 458-459].

За класифікацією Нелі Євтихівни Мойсеюк виділяються групи методів виховання:

I група – методи усвідомлення цінностей патріотичного виховання (любов до Батьківщини, служіння її інтересам, здоровий спосіб життя, піклування про природні багатства рідної землі). В основі цих методів лежить слово. Слово – могутня зброя в умілих руках педагога.

«Говори ж, говори, вчителю, можливо, година твого захоплення – найповчальніша година для дітей. Зворуши їхні серця, дай їм глибоке враження», – писав П. Блонський.

В. Сухомлинський зазначав: «Справжній вихователь саме і повинен досконало володіти вихованням засобами мудрого слова. У слові акумулюються взаємини між людьми, слово виявляє ідею, а ідея – стовповий корінь виховання. Серце дитини повинне бути відкритим перед словом, думкою, переконанням, повчанням вихователя».

«Не вчи дитину штурханам, а добрими словами» Народна мудрість

Провідну роль у формуванні патріотизму відіграють такі вербальні методи, як розповідь, бесіда, роз'яснення, повідомлення, диспут тощо.

Діти люблять слухати розповіді, які учитель подає артистично, супроводить цікавим ілюстративним матеріалом, відеофільмами, музичними записами, доповнює зупинками з передбаченнями. Періодично під час розповіді педагог звертається із запитаннями до учнів, просить їх прокоментувати

почуте, дати свою оцінку події тощо. Ефективність розповідей залежить і від місця їх проведення. Наприклад посилення впливу відбувається біля пам'ятника героям, у музеї, народній світлиці, доречно оформленій класній кімнаті чи актовій залі тощо.

Роз'яснення певних понять, подій має проходити у вигляді діалогу чи полілогу, під час якого педагог ненав'язливо повідомляє учневі точку зору і деталізує свою позицію.

Бесіда дає свій позитивний ефект, коли вона є інтерактивною. При цьому школярі обговорюють поставлене учителем запитання чи проблему у парах, групах, приходять до спільної думки і висловлюють її. У ході бесіди школярі вчаться аналізувати ідеї, оцінювати події, вчинки та формувати власне ставлення до навколишньої дійсності та своїх обов'язків. Під час бесід варто використовувати такі методи інтерактивного навчання, як мозковий штурм, синектику, гронування, асоціативний куш, займи позицію, коло ідей тощо.

Учні 3-4 класів можуть брати участь у диспутах, основне призначення яких тренування розуміння і уміння обговорювати певні проблеми. Наприклад, «Кому потрібен здоровий спосіб життя», адже не секрет, що серед молодших школярів є діти, яким подобається хворіти. Під час хвороби вони відчують підвищену турботу і занепокоєння батьків, є можливість поніжитися в ліжку тощо. Тому під час такого диспуту, діти зможуть усвідомити та переконати інших у необхідності бути здоровим.

Методом великої виховної сили є приклад, бо «слова вчать, а приклади приваблюють» (Олександр Духнович). Прикладами наслідування має бути в першу чергу вчитель, а також герої – сучасні історичні, літературні, майстри своєї справи, самовіддані люди – справжні патріоти, які живуть поруч нас.

«Добрий приклад кращий за сто слів» Народна мудрість

І група – методи організації діяльності та формування досвіду суспільної поведінки. Це тренування, привчання, доручення, педагогічна вимога, ситуація вільного вибору, ігровий метод.

Тренування передбачає багаторазове повторення дій і вчинків. Наприклад, щодення ранкова гімнастика, шефство над людиною похилого віку, догляд за посадженими деревами, клумбами тощо.

Привчання – метод, що забезпечує інтенсивне формування певної якості. Наприклад, не запізнюватися на заняття, прибрати своє робоче місце, активно працювати в колективних творчих справах, дотримувати даної обіцянки.

Одним із методів виховання є доручення, яке передбачає вправлення учнів в позитивних діях і вчинках. Це і посильна допомога тим, хто її потребує, догляд за могилою героя, пам'ятником, пришкільною ділянкою тощо. Але слід пам'ятати, що ефективність доручення як методу залежить від організації контролю за його виконанням.

Педагогічна вимога – метод впливу, під час якого педагог може стимулювати або гальмувати дії вихованців. Це вимоги-поради, прохання (допомогти товаришеві у навчанні), довір'я, натяк (коли потрібен незначний вплив, може бути здійснений у жартівливо-доброзичливій формі, наприклад,

поступитися місцем у транспорті старшій людині), схвалення, умова, недовіра (не виконав важливе завдання, отже можеш підвести ще раз), осуд (негативна оцінка конкретних дій чи вчинків з метою гальмування їх та стимулювання виправлення).

Ситуація вільного вибору – метод, що моделює ситуацію реального життя (наприклад, маленька дитина рве квіти на клумбі, твої дії).

Ігрові методи є провідними для молодших школярів, відповідають їхнім віковим особливостям, є природним засобом навчання і виховання.

«Гра – не лише засіб розваги, але й спосіб виховання, навчання і розвитку», – писав К. Ушинський.

Я.А. Коменський стверджував: «Гра – необхідна форма діяльності дитини, що відповідає її природі та здібностям».

Найважливіше – це органічне включення ігор у навчально-виховний процес. Різноманітність ігрових засобів дає можливість учителеві обрати ту гру, яка найкраще відповідає меті патріотичного виховання. Звичайно, що формуванню патріота сприяють народні рухливі ігри, ігри, пов'язані із традиціями і звичаями українського народу, це дидактичні ігри, ребуси, кросворди, вікторини, тощо.

Великий виховний вплив на особистість учня є робота над проектами, під час яких діти досліджують особливості рідного краю, знайомляться з видатними людьми, досліджують минуле держави та проектують її майбутнє. Тому проектна діяльність молодших школярів є важливою як під час уроків, так і в позаурочний час.

III група – це методи стимулювання поведінки і діяльності. До них відносяться методи заохочення, змагання і дуже обережно – покарання.

«Похвала, заохочення учня, колективу – дуже велика виховна сила: зростає почуття власної гідності заохочуваних, у них виникає бажання робити ще краще», читаємо в праці В. Сухомлинського.

Заохочення у вигляді схвалення, подяки, привітання, нагороди стимулюють бажання діяти ще краще, збуджують позитивні емоції. Але тут важливо дотримуватися правила «золотої середини», щоб не перехвалити чи недооцінити діяльність учня.

«Постійно давати дітям нагороди не варто. Через це вони стають самолюбними, і звідси розвивається продажний спосіб думок», говорив І. Кант.

Змагання – це метод спрямування природної потреби школярів у суперництві на виховання позитивних якостей особистості. Організація змагань молодших школярів, конкурсів, турнірів, де учні можуть продемонструвати свої знання з української мови та літератури, природи, історії та життя рідного краю сприятиме вихованню патріотизму.

Покарання як метод педагогічного впливу в початковій школі має використовуватися дуже обережно, рідко, в крайніх випадках і в основному у вигляді несхвалення дії чи вчинку учня. Вчитель повинен пам'ятати, що «дитина більш за все потребує вашої любові якраз тоді, коли вона менш за все на неї заслуговує» (Е. Бомбек).

IV група – методи педагогічної підтримки, а саме: взаємна довіра, спільне проведення виховних заходів, ігор, діагностика індивідуального розвитку, вихованості тощо. Важливе значення у цьому відводиться створенню ситуації успіху, створення умов для самореалізації особистості.

«Дітям потрібно пропонувати такі захопливі справи, до яких вони можуть приступити не коли-небудь, а зараз же, і перші кроки, спрямовані до здійснення цих справ, можуть приводити їх не до перших гірких невдач, а до перших успіхів», зазначав Ш. Амонашвілі.

Форми патріотичного виховання молодших школярів можуть бути різноманітні.

За кількістю учасників: індивідуальні, парні, групові та масові.

За місцем проведення: урочні, позаурочні, позакласні, позашкільні, родинне виховання.

За напрямками виховання: естетичні, фізичні, розумові, моральні, трудові, екологічні тощо.

Важливе місце слід відвести колективним творчим справам, проектній діяльності, театралізації, гуртковій роботі, екскурсіям, походам вихідного дня, спортивним змаганням, проведенням акцій, виставок, українських вечорниць, свят, фольклорних фестивалів, ярмарок тощо.

Великі можливості для здійснення національно-патріотичного виховання учнів початкових класів вчитель має на кожному уроці: української мови – складання речень, творів, діалогів, есе, списування, написання диктантів на патріотичну тематику, вивчення природи та особливостей України на уроках природознавства, відносин між людьми на уроках «Я у світі», знайомство з ремеслами – трудове навчання, творами мистецтва про Україну та українських митців – образотворче та музичне мистецтво і т. д.

Важливо, щоб учитель міг донести до душі кожної дитини свою любов до Батьківщини, і по краплинці, не нав'язливо, але постійно формувати патріотизм своїх вихованців. Лише вчитель, який постійно знаходиться у творчому пошуку, має високий рівень інформаційної культури та національно-патріотичної свідомості, безмежно відданий своїй справі, може ефективно формувати національно-патріотичну свідомість своїх вихованців, втілювати у життя нові вимоги часу. Школа має стати тим осередком, де плекається духовно багата особистість, формується громадянська зрілість школяра, адже за висловом Ш.О. Амонашвілі: «Школа є істотою з Майбутнього, і вона уміє спрямовувати дітей тільки в Майбутнє».

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Матящук В.П. Сучасне патріотичне виховання в школах України / В. Матящук. – Тернопіль : Мандрівець, 2014 – 384 с.
2. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка: [навч. посібник] / Неля Євтихіївна Мойсеюк. – К., 2003. – 615 с.
3. Киричок В.А. Інноваційні форми і методи патріотичного виховання молодших школярів у позаурочній діяльності [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.ukrreferat.com/index.php?referat=81434&pg=0>

О. С. Барашивець,
*вихователь ГПД Городищенської загальноосвітньої
школи I-III ступенів №3 Городищенської районної ради*

ВИХОВАННЯ ПАТРІОТИЗМУ ЯК ОСНОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ СУЧАСНОГО УРОКУ

Виховувати патріотизм, правосвідомість, політичну культуру та культуру міжетничних відносин – основні завдання напрямку виховної роботи педагога початкової школи. Дуже важливими є виховання:

- любові до Батьківщини, свого народу, рідної мови;
- готовності відстояти її незалежність, служити і захищати Україну;
- повага до звичаїв і обрядів народу;
- усвідомлення особистістю своїх прав, свобод і обов'язків, законів державної влади.

Виховання – процес свідомого розвитку особистості. На сучасному етапі розвитку школи цей процес має бути особистісно зорієнтованим. У центрі всієї шкільної освітньої системи має перебувати особистість дитини, необхідно забезпечити її комфортні безконфліктні й безпечні умови розвитку, реалізувати її природні потенції.

Сьогодні виховний процес не можна обмежувати інформаційним змістом уроку. Це, перш за все, природна, ініціативна, самобутня життєдіяльність дитини й колективу, у якому вона існує.

Сучасний період розвитку суспільства в нашій незалежній державі надає значні можливості для оновлення змісту освіти на основі народності школи, що дає змогу формувати духовно багаті покоління людей. Національно-патріотичне виховання має суспільний характер. Ідеалом виховання є гармонійно розвинена, високоосвічена, соціально активна й національно свідомо людина, наділена глибокою відповідальністю, високими духовними якостями, родинними й патріотичними почуттями, є носієм кращих надбань національної та світової культури, здатна до саморозвитку і самовдосконалення.

Ефективність формування такої творчої національно-патріотичної свідомості особистості підвищується завдяки використанню педагогіки народознавства, співпраці вчителя, вихователя і учня. В.О. Сухомлинський стверджував: «Виховання починається із засвоєння дітьми духовних надбань рідного народу, коли дитина відчувається часткою народу, і в ній, як сонячний промінь у краплині води, відображаються багатовікова історія цього народу, його велич і слава, його мова і надія».

Вивчення української мови та народознавства в школі має навчальне, розвивальне та виховне значення. Навчаючись української мови та народознавства, діти прилучаються до багатой культурної українського народу, шляхом ознайомлення з народними казками, загадками, приказками,

прислів'ями, звичаями, традиціями нашого народу. Завдяки цьому, як стверджував К.Д.Ушинський, формується «корінь духовності» кожної дитини, кожної особистості.

Відомо, що узагальнений досвід життя народу найяскравіше відображається у фольклорі. Цього необхідно вчити дитину з перших днів життя. Надбання усної народної творчості не тільки сприяють збагаченню словникового запасу дітей; активізують пізнавальну діяльність; розвивають фонематичний слух, інтонацію; формують оцінні судження, а й є важливими засобами формування національно-патріотичної самосвідомості особистості. Адже в них відображається життя народу, його історія, мова, мораль, етика, естетика, народна мудрість.

Завдання кожного з нас: оберігати, плекати, примножувати й збагачувати духовну спадщину, що наші пращури створювали віками, передавали із вуст в уста до наших днів, творчо прилучаючи до неї школярів.

Розв'язання всіх цих завдань я пов'язую не з якоюсь окремою годиною спілкування чи окремим уроком зі своїми вихованцями, а з добре продуманою і детально розробленою системою їх організації, де кожній годині спілкування чи уроку, кожному заняттю чи святу, запропонованому мною, відведено конкретне місце і роль.

Досвід роботи кращих учителів, вихователів переконує, що заняття з розвитку рідної мови та народознавства мають суттєве значення для формування культури особистості та національно-патріотичної самосвідомості. У дітей на таких заняттях є багато можливостей реалізувати завдання формування національно-патріотичної самосвідомості. Побачити багатство рідного слова, відчути його неповторну красу, пізнати з його допомогою себе, навколишній світ – усе це властиве рідній мові.

Деякі заняття та уроки, що сприяють цілеспрямованому розвитку пізнавальних потреб, суспільно-гуманістичній активності та самостійності, виробленню позитивних мотивів спілкування рідною мовою, знанням народознавчого та національно-патріотичного характеру:

1. Вітчизна, як мати, у світі одна.
2. Хліб – сіль на столі. Домашні обереги.
3. Український рушник.
4. Традиційний народний одяг. Сорочка – вишиванка.
5. Українська народна іграшка.
6. Український національний посуд.
7. Витинанка «Пташок викликаю з теплого краю».
8. Незвичайний скоро день – Великдень.
9. Ми – українці, ми – за мир!
10. Рідна домівка, рідна сім'я – тут виростає доля моя.
11. Шануй батька й няньку, то буде тобі скрізь гладенько.
12. Любіть плекайте рідну мову.
13. Моє рідне місто.
14. Україна – єдина країна!

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Жиганюк Н.А. «Навчально виховна робота з першокласниками в групі продовженого дня». // Вихователю ГПД. Усе для роботи. -2012. - №7 (7). – С.6 – 10.
2. Кузуб В. «Досвід реалізації компетентнісного підходу до організації навчально-виховного процесу» / Початкова освіта. – 2008. - №17. – С.8.
3. Поліняк К. «Містами рідного краю». // Розкажіть онуку. – 2012.- №1 - 2. – С.87 – 98.
4. Поліняк К. «Роде наш красний». // Розкажіть онуку. – 2012. - №3-4. – С.83-94.
5. Ращупкіна С.О. «Формування національної свідомості молодших школярів на заняттях у ГПД». // Вихователю ГПД. Усе для роботи. – 2013. - №1 (13) – С. 2- 19.
6. Савченко О.Я. «Виховний потенціал початкової освіти». / Олександра Савченко. – Київ – 2009. – С.141 – 146
7. Сулима В.І. «Реалізація «Основних орієнтирів виховання» в роботі ГПД». // [Вихователю](#) ГПД. Усе для роботи. - 2014 . - №11 (35). – С.2 - 11.

С.В.Грабовенко,

учитель початкових класів

Литвинівської загальноосвітньої школи I-II ступенів

Жашківської районної ради Черкаської області

НАЦІОНАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ Й ОСВІТА ЯК МОГУТНІ ФАКТОРИ ПОБУДОВИ САМОСТІЙНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Мій український народ буде свою суверенну державу. Шлях нерівний і тернистий. Через взаємні звинувачення, зневіру і помилки, зловтіху недругів, некомпетентність і різний інтерес можновладців – ідемо до заповітної мети.

Історичний досвід людства показує, що та держава могутня і незборима, в якій економічні, соціальні та моральні чинники глибоким корінням сягають у звичаї і традиції свого народу.

Як зазначав видатний український етнограф О. Воропай, «народні звичаї охоплюють усі ділянки громадського, родинного і суспільного життя. Звичаї – це ті неписані закони, якими керуються в найменших щоденних і найбільших всенациональних справах. Звичаї, а також мова – це ті найміцніші елементи, що об'єднують окремих людей в один народ, в одну націю».

Хто ми? Якого роду-племені діти? Якими ми були і чому такими стали? Що вміли і чого навчилися? Як нам жити далі, щоб увійти в світове співтовариство як рівні серед рівних? Ось ті непрості запитання, на які шукаємо відповіді, звертаючи свої погляди на вчителя і школу як джерело вічної мудрості.

Виховання – проблема вічна. Відколи існує людство на Землі, відтоді й дбає про потомство й продовження свого роду.

Безперечно, що національна школа, яку відроджуємо в Україні завдяки відновленню повноцінної української державності, зобов'язана мати адекватну їй систему виховання. Адже цілком природно сприймається те, що, скажімо, в школах Англії виховують англійця, у Франції – француза, в США – американця, у Німеччині – німця, а в Японії – японця. То й зовсім справедливо буде, якщо в українських школах в Україні виховуватимемо українців!!

К. Ушинський закликає вчителів поставити навчально-виховний процес у школі так, аби учень якнайкраще знав те, що йому найближче: Батьківщину і все, що її стосується, бо кожна людина має знати свою Вітчизну так само, як «уміє читати, писати, лічити». Очевидно, що цей мудрий заклик корифея педагогічної думки стосується й нас: зробити українські школи українськими.

Кожен конкретний народ через свою національну систему виховання органічно продовжує себе в своїх дітях, генезує національний дух, менталітет, характер, і психологію, традиційну родинно-побутову культуру, спосіб життя. Тому цілком природне і об'єктивно закономірне наше прагнення мати власну національну систему виховання.

Українською національною називаємо ту систему виховання, яка історично склалася на українському народному ґрунті й своїми цілями, змістом і засобами підпорядкована самобутній природі української дитини, потребам забезпечення її належного фізичного, інтелектуального, духовно-морального й естетичного розвитку, засвоєнню національних та загальнолюдських культурних цінностей, формуванню довершеної особистості українця.

Доброчинна держава й добросусідські стосунки між народами виростають з національного виховання. Культурні здобутки людства найкраще сприймаються через рідну мову й культуру. Дотримання загальнолюдських моральних засад можливе лише в суспільстві, де кожен має відчуття національної приналежності й гідності.

Виховання українця-патріота, який бачить своє щастя у вірній службі Україні і з повагою ставиться до інших народів, без застосування української національної педагогіки немислиме.

Але про яке виховання може йтися в суспільстві, де панують подвійна, а то й потрійна мораль, облуда, фарисейство, коли говорять одне, думають друге, а роблять третє.

Школа тоталітарного, режиму всіляко глушила історичну пам'ять підростаючих поколінь, добре і вічне прирікала на забуття.

Показником демократизму був вибір мови навчання, хоча добре відомо, що рідну мову, як і рідну матір, не вибирають. Та й як може вибрати рідну мову дитина з української сім'ї в тих містах України, де більшість населення українці, проте немає жодної школи з українською мовою навчання?!

Що треба зробити, аби вийти зі скрутного становища? Вихід один-негайно відродити національну школу на Україні! І мусимо це зробити самі, бо ніякий чужий пан нам у цьому не допоможе.

Українська національна система виховання склалася історично. Вона має самобутній характер, внутрішні закономірності свого функціонування й

розвитку. Відтак будь-яке свавільне втручання в неї, як це практикувалося майже донедавна, в умовах командно-адміністративного режиму, шкідливе, недопустиме.

Через систему своїх національних звичаїв і традицій кожен народ відтворює себе, свою духовну культуру, свій характер і психологію у своїх потомках. Відчуження людини від національної культури робить її безликою. Руйнування народних, національних традицій неодмінно веде до морального, духовного, культурного та економічного занепаду. Відмова від національних традицій-відречення від своєї національності.

Отож основна лінія виховного впливу має спрямовуватися на те, аби відродити національну і людську гідність, порядність, довіру й злагоду між людьми, патріотизм, великодушність, доброту і милосердя.

Ідеалом українського виховання стає здорова, культурна, щаслива людина з багатогранними знаннями й високими духовно-моральними й інтелектуальними якостями, патріотичними почуттями й працьовитістю, національною і людською гідністю. Втілення виховного ідеалу йде через рідну мову, народні звичаї, традиції, родинно-побутову й громадську культуру, безпосередню участь дітей у повсякденному житті дорослих, посильній праці, дитячих іграх і забавах, навчанні, святах, обрядах.

«У кожного народу своя особлива національна система виховання, а тому запозичення одним народом у іншого виховних систем є неможливим». (Ушинський К.)

В українській народній педагогіці, починаючи з XV століття, ідеал довершеної людини репрезентується образом українського козака, який знайшов своє продовження й розвиток в образах українського січового стрільця, воїна УПА, самовідданого борця за самостійну Українську Державу.

Національно-визвольний рух українського козацтва перед усім світом заманіфестував волелюбність українського народу, нескореність національного духу, найвищий злет виховного ідеалу, зорієнтованого на формування національно свідомого українця-патріота, пройнятого національною гордістю і власною людською гідністю, розумного, освіченого, витривалого, кмітливого, мужнього й благородного козака-лицаря, будівника й захисника незалежної Української держави, безмежно відданого рідній землі й вірі християнській, народу й Батьківщині.

Бути козаком-велика честь для українця. Тому ряди козаків невпинно зростали.

Козаки, як правило, – люди письменні, духовно багаті, добродішні, благородні, мужні захисники рідної землі й селян, народу, свободи, правди й справедливості. Вони неухильно дотримуються неписаних законів народного кодексу людської порядності, лицарської честі й звитяги. То й народ наш виявляє до українських козаків велику шану, любов і щирі підтримку.

«Козацькому роду нема переводу», – вчить народна мудрість. І типовою національною рисою української народної педагогіки є орієнтація на те, аби виховувати гідних продовжувачів козацького роду.

Називатися козаком є великою честю для українців і українок. Ймення «козак» для хлопця чи «козачка» для дівчини сприймається як найвища похвала. Тому з особливим натхненням співаються і сприймаються нині, піднімаючи наш патріотичний дух, чудові українські козацькі, стрілецькі й повстанські пісні. Започаткували й усе ширше розгортають свою діяльність дитячо-юнацькі козачі історико-патріотичні організації «Чайка», «Козацьке братство», «Джура», «Січ», «Пласт», «Сокіл», створені для об'єднання дітей та і молоді з метою їх виховання у дусі традицій і звичаїв українського козацтва.

Таким чином, у процесі будівництва української національної школи й родинного виховання постійно звертаємося до використання скарбів, народної педагогіки, її мудрих заповідей та ідеалів. Вона нас учить, застерігає від помилок, навертає на шлях істинний, закликає плекати особистість, її здібності, розум, талант, берегти гідність та оригінальність кожного індивіда.

На мою думку, щоб успішно здійснювати українське національне виховання важливо дотримуватися відповідних зв'язків і взаємин між учителем і молодшими школярами, початковою школою й родиною та громадськістю.

«Побудувати повноцінну національну школу без активної участі й підтримки сім'ї, по суті, неможливо. «У сім'ї шліфуються найтонші грані людини-громадянина, людини-трудівника, людини-культурної особистості. Із сім'ї починається суспільне виховання. У сім'ї, образно кажучи, закладається коріння, з якого виростають потім і гілки, і квітки, і плоди. Сім'я – це джерело, водами якого живиться повноводна річка нашої держави. На моральному здоров'ї сім'ї будується педагогічна мудрість школи», – відзначав В. Сухомлинський.

Українська родина – перша школа українського патріотизму, національного єднання та виховання, місце прищеплення здорових норм і навичок, кузня пошани рідної мови, звичаїв, традицій, свят, обрядів, символів

Виховання українського патріотизму молодших школярів потребує утвердження в їх свідомості громадянських почуттів, української національної гордості й людської гідності українця, державницької ідеї, вболівання за долю самостійної Української держави, готовності стати на захист незалежності України, виявляти шанобливе ставлення до українських державних символів-тризуба, синьо-жовтого прапора, гімну «Ще не вмерла Україна». Адже нашій Українській державі потрібні громадяни національно свідомі, горді за свою історію, культуру, мову, істинні патріоти. Саме таких людей і покликана виховувати початкова школа.

З метою втілення ідеї державності я інформую учнів про найважливіші соціально-політичні й економічні події в Українській державі та за рубежом. Весь свій виховний вплив спрямовую на відродження української нації, виховання в кожній дитини високого громадянського почуття.

Повага до людей іншої національності й дружби між народами йде через любов до своєї нації.

Я бачу, як вивчення минулого України будить у дітей бажання горнутися до свого рідного, українського, допомагає їм збагнути суть сучасного й бачити перспективу майбутнього, вселяє життєвий оптимізм.

Успішне впровадження національної віри, до світлих і трагічних сторінок історії України відбувається тоді, коли ми, учителі початкових класів, добре обізнані з українським традиційним вихованням молодших школярів.

Плідні наслідки щодо цього дає виховна робота з українознавства, складання кожним учнем свого родовідного дерева, участь школярів у написанні історії школи, села чи міста, бесіди про видатних історичних осіб, державних, наукових, громадських діячів, національних героїв України, приклади подвигів визвольних змагань українського війська у боротьбі за незалежність. В мій обов'язок входить також висвітлення в доступних формах для молодших школярів тем з історії України, української державності, культури, науки, освіти, літератури й мистецтва, релігійного просвітництва, залучення дітей до відзначення знаменних дат з історії Української держави, ознайомлення з українським народним мистецтвом, традиційними ремеслами і промислами, фольклором, історичними творами забутих та репресованих письменників.

Здобуття незалежності України відкрило реальні перспективи для залучення дітей до найкращих пластів європейської культури, до возвеличення індивідуальності, особистості людини, як найбільшої цінності на Землі.

Мій обов'язок подбати про те, аби виховання дітей завжди відповідало інтересам нашого народу, народним засадам гуманності й демократизму у взаєминах учнів, організації шкільного життя, постійно живилося цілющими народними джерелами.

Виховання має узгоджуватися із закономірностями природи, щоб зберегти природне в природі та людське в людині. Кожна людина є невід'ємною частиною природи, а виховуючи – неодмінно враховую природу самої дитини, її вікові, індивідуальні та статеві особливості.

Так народна педагогіка вчить і застерігає: стріляєш у природу – вбиваєш найдорожче, нищиш самого себе. Словосполучення «природа-людина», «людина-природа» широко фігурують в українському фольклорі: народних піснях, казках, байках, оповіданнях, загадках, прислів'ях та приказках.

Організуючи виховний процес, я застосовую таку методику, яка, поєднуючи індивідуальні, групові і колективні форми та методи, розвиває творчу самодіяльність, збуджує колективні переживання учнів, впливає на створення потрібного нам стилю і тону в житті класного колективу. Проводячи етичні бесіди, я маю впливати не тільки на свідомість, а й на емоції своїх вихованців. Збудження емоцій радості й задоволення, захоплення і смутку, здивування і жалісливості, створення на виховних годинах емоційно-моральних ситуацій – все це важливі методичні прийоми підвищення ефективності виховних заходів.

Протягом останніх років в нашій школі ми проводили такі виховні заходи: «Великий Кобзар», «Село на нашій Україні», «Біля рідного порогу»,

«Без верби і калини нема України», «Прийди, весно, з радістю», «Радуйся, земле, від віку до віку», «Хліб-сіль на столі», «Доля на рушникові», «Українському роду нема переводу», «Свято нашого народу», «Україна, нене моя», «Ми живемо в Україні», «Мій рідний край», «Пісня – душа народу», «Козацьке свято», «Пишається у долині червона калин», «Цілуй руки, що пахнуть хлібом», «Домашні обереги», «На козацькому колі».

Останнім часом успішно застосовую прийом варіативності в різних її формах, пов'язуючи зміст виховання з життєвим досвідом учнів.

Поняття «любов до Батьківщини» – глибоке і стійке моральне почуття, що виявляється у внутрішній пристрасній самовідданості, сердечній прив'язаності до рідної землі, де народився, виріс і вийшов у люди. Таке почуття виникає на основі глибокого внутрішнього переживання за долю своєї Вітчизни, переживання, що передає наше ставлення до того, що діється в Україні тепер, яке місце і яку роль вона займає у співдружності інших націй.

Любов до Батьківщини – це водночас й високе громадянське почуття. Громадянин України – особа, що належить до постійного населення нашої держави і користується її захистом. Вона наділена сукупністю політичних та інших прав і обов'язків. Громадянами України є не тільки люди української національності, а й представники інших народів, що прийняли українське громадянство.

Розкриваючи зміст опорного поняття «громадянин України», я посиляюся на державний закон про громадянство, ілюструю це поняття на численних прикладах відданості громадянському обов'язку кращих синів українського народу, що загинули в катівнях або мужньо й сміливо перенесли багаторічні репресії, стояли морозними ночами на Майдані, виборюючи право своєї Вітчизни на свободу й незалежність. І якщо хтось захоче позбавити нас нашої гідності, то ми зможемо себе захистити. Як не в суді, то на вулиці, співаючи гімн України з коктейлем Молотова в руках.

Український народ має свої славні національні традиції, які народжувалися, розвивалися й закріплювалися в процесі визвольної боротьби, у мирній творчій праці.

Традиції, звичаї та обряди, як і рідна мова, – «це ті найміцніші елементи, що об'єднують окремих людей в один народ, одну націю... Хто його знає, чи не є саме ця близькість звичаїв тим цементуючим матеріалом, що перемагає своєю міццю всі інші сили, які працюють на руйнування єдності нашого народу» (Олекса Воропай).

Отож, засвоєння, зберігання і розвиток дітьми традицій і звичаїв українців та інших народів є важливим засобом зміцнення національної свідомості, згуртування і єдності всієї нашої нації і великої родини.

У народі побутує повір'я: той, хто забув звичаї своїх батьків, карається людьми і Богом. З цього приводу Олекса Воропай писав: «Він блукає по світі, як блудний син, і ніде не може знайти собі притулку та пристановища, бо він загублений для свого народу». Ці мудрі слова – серйозне застереження

легковажним людям, які ще й сьогодні нехтують народними традиціями і звичаями.

Ось чому важливо відродити й активно впроваджувати в національній школі народознавче і родинознавче виховання, бо саме така робота містить найбільше можливостей для глибокого і всебічного пізнання і засвоєння учнями багатой національної культури взагалі і звичаєвої спадщини українських сімейств зокрема.

Таким чином український патріотизм – це любов до рідного краю, української мови й українського народу, його історії й письменства, звичаїв і традицій, готовність пожитувати для добра України й українського народу власні інтереси, майно і навіть життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Воропай О. Звичаї нашого народу: Етнографічний нарис. / Олекса Воропай. -Київ: Оберіг, 1991.

2. Ушинський К. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології. - Вибр. пед. тв.: В 2-х т.-Т. I. / Костянтин Ушинський. -Київ, 1983.-С.206.

3. Ушинський К. Про народність у громадському вихованні. Вибр. пед. тв.: В 2-х т.-Т. 1. / Костянтин Ушинський. -К, 1983.-89. 102 с.

Г.О.Дорофій,

учитель початкових класів

Золотоніської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 5

Золотоніської міської ради Черкаської області

ВИХОВАННЯ ПАТРІОТИЗМУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЯК СКЛАДОВА КУРСУ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

В умовах сучасного суспільства, коли у нашому житті з'являються такі негативні явища як девальвація моральних цінностей, низький рівень культури населення проблема морального виховання є особливо актуальною. Тому найголовнішими завданнями сучасної школи є: формування у дітей високих моральних якостей, розвиток їх талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу.

Моральне виховання передбачає формування в дітей почуття любові до батьків, вітчизни, правдивості, справедливості, чесності, скромності, милосердя, готовності захищати слабших, шляхетного ставлення до жінки, благородства.

На базі Золотоніської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 5 проводиться дослідно-експериментальна робота «Виховання моральної самосвідомості дітей та учнівської молоді у позакласній діяльності загальноосвітніх навчальних закладів». Мета даної діяльності полягає у

створенні організаційних, методичних умов, які забезпечують інтенсифікацію виховної діяльності, привертають увагу до виховання особистості в сучасній Україні, сприяють виробленню відповідної політики, підвищенню суспільного статусу виховання в освітніх закладах, оновленню виховних технологій на основі вітчизняних традицій і сучасного світового досвіду, забезпеченню цілісності та різноманітності виховного простору в державі, гармонізації сімейного і морального виховання у школі.

Багатоаспектність навчально-виховного процесу вимагає постійних резервів щодо застосування нових форм і методів формування культури поведінки і молодших школярів. Тому, в рамках даної дослідно-експериментальної роботи, виникла потреба у викладанні курсу «Морально-етичне виховання», який органічно вплетений у навчально-виховний процес та позакласну діяльність учнів 4 класу.

Всебічний розвиток молодшого школяра як особистості та формування її національної самосвідомості становить головну мету даного курсу. Недаремно, питання морального виховання виходить на одне з перших місць у системі виховання майбутнього громадянина незалежної української держави.

Сьогодні перед суспільством і школою стоїть проблема розвитку особистості свідомого українського громадянина, який поєднує в собі національні риси та самобутність українського народу [4, 10]. І саме національне виховання передбачає надання широких можливостей для пізнання української історії, культури, традицій, звичаїв, мови, формування національної гідності, розвитку особистісних рис громадянина української держави.

Провідні завдання виховання молодших школярів у початковій школі зумовлено пріоритетними напрямками реформування виховання, визначеними Державною національною програмою «Освіта» («Україна XXI століття»), до яких належать:

- формування національної свідомості, любові до рідної землі, свого народу, бажання працювати задля розквіту держави, готовності її захищати;
- забезпечення духовної єдності поколінь, виховання поваги до батьків, жінки-матері, культури та історії свого народу;
- формування високої мовної культури, оволодіння українською мовою;
- прищеплення шанобливого ставлення до культури, звичаїв, традицій українців та представників інших націй, які мешкають на Україні;
- виховання духовної культури особистості; створення умов для вільного вибору нею своєї світоглядної позиції;
- утвердження принципів вселюдської моралі: правди, справедливості, патріотизму, доброти, працелюбності, інших добродійностей;
- формування творчої, працелюбної особистості, виховання господаря;
- забезпечення повноцінного фізичного розвитку дітей і молоді, охорони та зміцнення їх здоров'я;
- виховання поваги до Конституції, законів України, державної символіки;

- формування глибокого усвідомлення взаємозв'язку між ідеями свободи, правами людини та її громадською відповідальністю;
- забезпечення художньо-естетичної освіченості і вихованості особистості;
- формування екологічної культури людини, гармонії її відносин з природою;
- розвиток індивідуальних здібностей і талантів молоді, забезпечення умов їх самореалізації;
- формування у дітей і молоді уміння міжособистісного спілкування та підготовка їх до життя в умовах ринкових відносин [2, 63-64].

Патріотичне виховання школярів в сучасних умовах – це, насамперед, «становлення національної свідомості, належності до рідної землі, народу» [5, 109]. Патріотичне виховання – це сфера духовного життя, яка проникає в усе, що пізнає, робить, до чого прагне, що любить і ненавидить людина, яка формується (В. О. Сухомлинський).

Патріотичне виховання є одним з основних об'єктів вивчення курсу «Морально-етичне виховання». Адже переважна більшість навчального матеріалу спрямована на виховання патріотизму та розвиток навичок його прояву. Наприклад, у ході вивчення теми «Національна свідомість та шляхи її реалізації» учні мають змогу усвідомити, що вони – громадяни України, дізнатися більше про край, у якому вони живуть. Адже патріотизм починається з любові до малої Батьківщини, до рідної землі, до рідної мови, яку людина ще в колисці чує від найрідніших людей – мами й тата.

На розгляд учням подаються такі поняття як доброта, чесність, справедливість, порядність. Засвоєння цих понять і застосування їх на практиці формують школяра як культурно і духовно розвинену особистість.

Значна увага надається вивченню Конституції України – як Основного Закону України. Учні ознайомлюються з Конвенцією з прав дитини, з учнівськими правилами. Вивчають права й обов'язки учнів, які потрібно знати й виконувати.

Для прикладу подаю розробку одного з занять морально-етичного виховання, яке спрямоване на розвиток школяра як духовно багатой і культурної особистості.

Тема. ДОБРО ПОЧИНАЄТЬСЯ З ТЕБЕ

Мета: формувати громадянську компетентність; вчити дітей бути ввічливими, доброзичливими, поважати людей, які їх оточують; формувати активну життєву позицію; виховувати високі моральні якості.

Хід заняття

Розпочинається година доброти,
Тож прошу Вас серця свої відкрити,
Щоб зрозуміти і запам'ятати,
Лише з добра усе бере початок!

1. Гра-тренінг «Квітка добра».

Діти злегка витягують руки вперед долонями вгору і закривають очі. Уявляють те, що їм говорить учитель (звучить приємна музика).

2. Подорож навколо дуже цікавої Землі.

Ознайомлення з маршрутом і метою подорожі.

Якщо діти виконають всі завдання, то дізнаються, яка таємнича земля лежить у центрі.

I. Місто Добра.

1. Діти ознайомлюються з поняттям «доброта».

2. Колективна робота над легендою про добро.

3. Запалення свічки як символу пошуку істини.

Гра в колі друзів «Я дарую тобі...»

Спалахнула свічечка

Ніжним полум'ям.

Підійти погрітися,

Кому холодно.

4. Діти стають в коло і висловлюють один одному добрі побажання, передаючи свічку – умовний символ добра.

II. Острів Скарбів.

1. Вивчення слів, які роблять людину духовно багатою особистістю.

2. Розгляд пам'ятки для учнів, яка допомагає правильно програмувати власне життя.

Пам'ятка для учнів ПРОГРАМУВАННЯ СВОГО ЖИТТЯ

Дивись спокійно, тихо, мирно.

Говори без агресивності.

Слухай уважно.

Не дивись злочинні фільми.

Нізащо не підбурюй суперечок.

Не зранюй добрих почуттів.

Слухай таку музику, яка заспокоює твій дух.

Дивись на квіти, не дивись на терня.

Дивися більше на дерева, ніж на будинки.

Милуйся більше днем, ніж ніччю.

Відкривай більше радість життя, ніж біль.

Прийми себе таким яким ти є.

Люби інших, так як ти любиш себе.

Люби світ, він є джерелом краси,

Люби Бога понад усе і понад усіх.

Старайся відчувати доброту людей.

Люби і дозволь любити себе.

Прощай і приймай прощення.

Живи інтенсивно і дозволь іншим жити біля тебе.

Дивись більше на небо, ніж на землю.

Втілюй свою ідею у якусь справу.
Не приховуй свого життя для себе.
Знаходь причину своєї щоденної боротьби.
Поширюй добро, яке є в Тобі та в інших,
Радше старайся любити, ніж бажай бути любленим.
Роби добро, не чекаючи винагороди.

III. Місто майстрів.

Робота в групах.

Діти об'єднуються в 3 групи: кухарі, будівельники і лікарі. Кухарі отримують завдання: скласти рецепт Доброго пирога, будівельники – побудувати будинок Добра, лікарі – написати рецепт від злості.

IV. Фантастичне проектування.

Діти створюють проект «Яким має бути учитель початкових класів».
Виготовлення колажу.

V. Привал Долоньок.

Учні, на раніше виготовлених долоньках, пишуть хороші риси свого характеру. Потім ці долоньки стають промінчиками сонця.

«У внутрішньому світі людини доброта - це сонце». В.Гюго

Доброта роками не старіє,
Доброта від холоду зігріє.
І якщо вона, як сонце, світить,
То радіють і дорослі, й діти.

VI. Місток Згоди.

Робота в парах.

Придумати поради для друзів, які посварилися; записати їх на сердечках і опустити в «Скриньку Згоди».

VII. Підсумок.

1. Учитель розкриває дітям таємничу землю, навколо якої відбувалась подорож. Її назва – Толерантність.

2. Пояснення дітям що таке толерантність, толерантна людина.

3. Міркування учнів над тим, до чого повинна прагнути кожна людина.

4. Повторення таких понять як: доброта, милосердя, чуйність, щедрість, ввічливість, привітність.

Людина створена для добра

І поки світ цей стоїть, хай доти

У людях живуть чесноти!

Пісня «На добро і надію».

Отже, у початковій школі діти повинні засвоїти досить великий обсяг знань про основні правила культури поведінки і привчитися усвідомлено виконувати їх. Конкретних правил пристойності і поведінки багато, познайомити школярів із усіма важко, і навряд чи це потрібно. У житті завжди може створитися така ситуація, у якій діти опиняться вперше. Тому дуже важливо вчити школярів не тільки правилам поведінки, але й одночасно

умінню діяти, знаходити правильний спосіб поведінки в новій ситуації на основі уже відомих правил [3, 30].

Проблему морального виховання досліджували і філософи, і психологи, і педагоги. Але і зараз вона актуальна. Ефективність морального виховання школярів можлива при створенні педагогічних умов: мотиваційної, змістовної, операційної. Психологи встановили, що саме молодший шкільний вік характеризується підвищеною сприйнятливістю до засвоєння моральних правил і норм. Це дозволяє своєчасно закласти моральний фундамент розвитку особистості [1, 256]. Стрижнем виховання, що визначає моральний розвиток особистості в молодшому шкільному віці, є формування гуманістичного відношення і взаємини дітей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Виготський Л.С. Педагогічна психологія / За редакцією В.В. Давидова. - Москва: Педагогіка, 1991 .- 420 с.
2. Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття). - К.: Райдуга, 1994. - 112 с.
3. Каніщенко А.П. Виховання культури поведінки школяра. / А.П. Каніщенко, В.П. Мацулевич // Початкова школа. - 1987. - № 1. - С.28-33.
4. Пащенко Д. Патріотичне і національне виховання - складові становлення громадянина. /Д. Пащенко. // Шлях освіти.- 2002.- № 1.- С. 9-14.
5. Яроцький Л. В. Роль традицій у патріотичному вихованні молоді. Л.В. Яроцький. // Україна: минуле, сучасне, майбутнє: До 10-річчя незалежності України. - Житомир, 2001. - С.109-115.

А.В.Кабанець,

учитель початкових класів

*Драбово-Пристанційної загальноосвітньої
школи І-ІІІ ступенів Драбівської районної ради*

НАЦІОНАЛЬНО – ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ МУЗИКИ

Проблема національно-патріотичного виховання не є новою для сучасної педагогіки. Сьогодні більшість учителів зрозуміли необхідність відродження патріотизму як найважливішої духовної і соціальної цінності, основи зміцнення української державності.

Серед ефективних засобів у виховному процесі виділяється музичне мистецтво. Кожне звернення до музичної спадщини як частини культури свого народу сприяє культурному піднесенню держави і нації.

Однак звернення до національної культури, народної творчості в музичному вихованні багато хто розуміє занадто вузько. Володіння методикою навчально-виховної роботи на матеріалі пісенного фольклору особливо цінне для вчителя початкових класів і музики, оскільки індивідуально-психологічні особливості молодшого школяра створюють сприятливі можливості для

здійснення ефективного педагогічного впливу народнопісними засобами. Українська народна пісня стала головним дидактичним матеріалом, тому що, як і рідна мова, вона є відображенням національної культури. Високо оцінюючи освітні і виховні можливості народної пісні, педагоги радили добирати для співу гарні, мелодійні українські народні пісні. В.Поточний зазначав: «Через народну пісню, як і через народну мову, діти прилучаються до вічного живого джерела народного духу, стають синами свого народу. Полюбивши народну пісню, вони люблять і свій народ, що ту пісню утворив, і з повагою ставитимуться до його трудженого життя.» Іноді в початкову школу вчителі переносять репертуар для дорослих, незрозумілий і нецікавий учням, впроваджують окремі народні традиції (сватання, вечорниці), що суперечать принципу природовідповідності, доступності.

Важливо грамотно застосовувати музику як засіб патріотичного виховання, базуючись на відповідних методиках, на досвіді видатних педагогів.

Цінні ідеї черпаємо в педагогічній спадщині видатного українського педагога Василя Олександровича Сухомлинського, який вважав музику школою добра, школою формування людської душі. Через музику відкривається перед очима дітей краса навколишнього світу, душа рідного народу. Особливо актуальним видається нам звернення до досвіду В.О. Сухомлинського, який вчить використовувати музичний фольклор – могутню виховну силу, що розкриває перед дитиною народні ідеали і сподівання.

В.О.Сухомлинський використовував такі шляхи національно-патріотичного виховання засобами музики: спів народних пісень, інструментальна творчість, наприклад, гра на сопілці, слухання творів української класики. У праці «Серце віддаю дітям» педагог зазначив: «Велике враження справила на дітей українська народна пісня «Ой на горі та й жінці жнуть». Вона пробуджувала яскраві уявлення про далеке минуле нашого народу, про його героїчну боротьбу проти загарбників. Мелодія пісні ніби переносила дітей у суворі обставини боротьби за незалежність Батьківщини, вони бачили світ таким, яким його бачили наші далекі предки кілька століть тому. Тільки пісня з її чарівною мелодією здатна донести до свідомості і серця ці картини. Тільки пісня може розкрити красу душі народу»

Спираючись на досвід педагога, слід використовувати у практиці виховання патріотизму народні традиції, звичаї, обряди. Вони є своєрідними духовними підвалинами національного розвитку, найкращими досягненнями народу в ідейному, моральному, трудовому й естетичному житті.

Важливо розуміти і враховувати вікові й психологічні особливості молодших школярів, зважати на те, що сучасні діти стали більш вдумливими, мають доступ до різноманітної інформації.

Відомий філософ І.А.Ільїн, торкаючись проблем патріотичного виховання, доводив, що з 5-6 років дитина повинна знати своїх національних героїв, закохуватись у них.

Проаналізуймо наші телепередачі останніх років: яких національних героїв ми в них знайдемо, ким захоплюються наші діти? Насамперед, на жаль, антигероями зарубіжних бойовиків і мультсеріалів.

Визначаючи сьогодні політику в освіті, слід пам'ятати, що розвиток дитини буде успішним, ефективним лише в тому разі, якщо ми зуміємо звернутися до багатющої спадщини минулого, творчо використовувати в педагогічній практиці скарби народної мудрості, духовності, здобутки науки попередніх поколінь і сучасні досягнення наукового потенціалу нашого суспільства. Лише так ми зможемо відродити втрачене.

Вчені підкреслюють важливість шкільного курсу українознавства, який «має бути не просто складовою частиною кожної дисципліни, а стрижнем усієї навчальної та виховної роботи в школі». Інтегрований курс українознавства, на думку В.Довбищенка та О.Ковальчука, включає:

- мистецтво слова (український фольклор, література);
- музика і співи (українські народні пісні);
- образотворче мистецтво (українське народне та професійне малярство);
- художня праця (народні ремесла, писанкарство, розпис, вишивка);
- українські народні танці,
- театралізовані дійства (обряди, зустрічі весни, купальські, обжинки).

Такий курс слід впроваджувати в початковій школі, де естетичний і національно-патріотичний розвиток дитини має здійснюватись, насамперед, засобами народного мистецтва та різноманітних видів усної народної творчості.

Виховання патріотизму потребує нових підходів у зв'язку із змінами, які відбулися в країні, необхідності визначення пріоритетів у забезпеченні вирішення цієї проблеми і прогнозування заходів у цій сфері. Тому вчителю слід враховувати інтереси і потреби дитини, пам'ятати, що саме він, учитель, викликає позитивне сприймання рідного народу, мистецтва, рідної мови.

Через музичне мистецтво діти 6-10 років з великим інтересом пізнають славне минуле й сучасне Батьківщини. Адже мелодія і слово пісні – це могутня виховна сила, яка розкриває перед дитиною народні ідеали і сподівання. Величезні можливості містяться у музичному фольклорі нашого краю.

У національно-патріотичному вихованні молодшого школяра ефективною є позаурочна робота з музики, зокрема, музичні ранки, народні свята. Кожен учень тут може стати, якщо не безпосереднім учасником, то спостерігачем, співучасником цього дійства; окрім того, у святі беруть участь не тільки діти, а й дорослі: батьки, дідуся, бабусі. Спільність переживання дійства сприяє духовному єднанню людей, взаємовпливу, загострює відчуття і сприймання, активізує мислення, вольові процеси.

Так, готуючись до свят «З бабусиної скрині», «Джерело мого роду», молодше покоління глибше пізнає духовність попередніх поколінь, дізнається про їхній побут і дозвілля, боротьбу і працю тощо. До того ж система символів, атрибутів народних свят не тільки посилює переживання, спричинені реальною подією, а й відображає тісний взаємозв'язок між світоглядними поглядами,

національною свідомістю молодшого школяра та його безпосередніми діями, правилами, нормами співжиття, поведінки в сім'ї, колективі, суспільстві.

Доцільними у національно-патріотичному вихованні молодших школярів є музичні ігри, конкурси щедрівників, колядників, виконавців стрілецької, козацької пісні. Це викликає неабиякий інтерес до історії рідного краю, формує відданого патріота. У дітей розвивається почуття гордості, відповідальності, відбувається активне збагачення учнів необхідною інформацією в галузі музичного мистецтва, що допомагає виховати справжнього патріота своєї Батьківщини.

Цікавим учні вважають укладання власних альбомів «Пісні моєї родини». Саме з такого альбому, з розповіді батьків і дідів прищеплюється інтерес до минулого, до історії.

Таким чином позаурочна робота з музики в початковій школі сприяє патріотичному вихованню на більш дійовій, соціально значущій основі. Головною метою такого виховання є сприймання учнів себе українцями, розуміння своїх віковичних коренів, гордість за свій народ, що, врешті, і становить основу складного і багатого почуття, яким є справжній патріот. Отже, в школі народна творчість виступає одним із факторів виховання високих гуманістичних і патріотичних почуттів та ідеалів.

Знання фольклору допомагає розвинути творчі нахили учнів, спонукає їх до пізнавальної активності. І запорукою успіху може бути не лише вивчення, а й осмислення та аналіз фольклорних явищ, заохочення школяра до пошуку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бех І. Д. 100 ключів виховного успіху: наук.-метод. посібник / І.Д. Бех. // Шкільний світ. - 2009. - червень (№ 21-23). -С. 3-152.
2. Довбищенко В., Ковальчук О. Національне виховання: // Слово і час. – 1992. – № 6.
3. Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів: методичні рекомендації до впровадження в загальноосвітніх навчальних закладах. - Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2012.-128 с.
4. Петренко В. Національно-патріотичне виховання молодих школярів засобами музики. / В. Петренко. // Початкова школа. – 2000. – № 11.

В.Ф.Крохмаль,

*методист методкабінету відділу освіти
Катеринопільської райдержадміністрації
Черкаської області*

ВИХОВАННЯ ПАТРІОТИЗМУ В СУЧАСНІЙ ШКОЛІ

В.О.Сухомлинський писав: «Патріотичне виховання – це сфера духовного життя, яка проникає в усе, що пізнає, узнає, робить, до чого прагне, що любить і ненавидить людина, яка формується».

Ураховуючи суспільно-політичну ситуацію, що склалася в Україні, усе більшої актуальності набуває виховання в учнів почуття патріотизму, відданості загальнодержавній справі зміцнення країни, активної громадянської позиції тощо.

Тому кожен навчальний заклад має стати для кожної дитини осередком становлення громадянина-патріота України, готового самовіддано розбудувати країну як суверенну, незалежну, демократичну, правову, соціальну державу, забезпечувати її національну безпеку, сприяти єднанню українського народу та встановленню громадянського миру й злагоди в суспільстві.

Патріотизм – це любов і відданість Батьківщині, прагнення своїми діями служити її інтересам. Історичне джерело патріотизму – це формування зв'язків з рідною землею, рідною мовою, народними традиціями, звичаями та культурою. Це одне з найглибших почуттів, що закріплювалося століттями й тисячоліттями розвитку відокремлених етносів. Це соціально-політичне явище, якому притаманні природні витоки, власна внутрішня структура, що в процесі суспільного розвитку наповнювалася різним соціальним, національним і класовим змістом.

Патріотичне почуття, соціально-моральне у своїй основі, особистість набуває не лише шляхом біологічної спадковості, а неодмінно під впливом соціального середовища, виховання (соціалізації) у широкому розумінні слова.

Нині патріотизм покликаний дати новий імпульс духовному оздоровленню народу, формуванню в Україні громадянського суспільства, яке передбачає трансформацію громадянської свідомості, моральної, правової культури особистості, розквіту національної самосвідомості і ґрунтується на визнанні пріоритету прав людини.

Визначальною рисою українського патріотизму має бути його дієвість, спроможна перетворювати почуття в конкретні справи та вчинки на користь держави. Справжній патріот повинен мати активну життєву позицію, своїми справами та способом життя сприяти якісним змінам ситуації в країні на краще. Для формування такої свідомості особистості має бути успішно реалізована цілісна система патріотичного виховання.

В основу патріотичного виховання мають бути покладені історичні й культурні цінності, традиції і звичаї народу, значення яких зростає в умовах європейської інтеграції України. У зв'язку з цим патріотичне виховання є важливим державним завданням.

Головною тенденцією патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення особистості до своїх Батьківщини, держави, народу, нації. Системне духовно-морального виховання має базуватися на цінностях духовної культури українського народу. Позитивним явищем сучасної освіти є те, що в новій системі цінностей, яка формується в молодших школярів, чільне місце посідають ідеї християнства.

Посилення патріотичного виховання нерозривно пов'язане з трансформацією правової культури, правової та громадянської свідомості.

У сучасних умовах знецінення традиційних моральних цінностей, безкарність, безвідповідальність призводять до ускладнення патріотичного виховання. Тому мета патріотичного виховання повинна переплітатися із завданнями соціалізації й індивідуалізації особистості, які на сьогодні полягають у тому, щоб розвивати в учня позитивні загальнолюдські якості, сприяти його адаптації в суспільному житті. Сьогодні потребує подолати педагогічні стереотипи на основі переходу від окремих напрямів виховання до розроблення, проектування й моделювання перспективних виховних систем закладів освіти.

У контексті нових викликів, що постали перед країною, педагогічним працівникам доцільно переглянути практику виховної роботи та захисту прав дітей у навчальному закладі.

Діти мають безпосередній зв'язок з тим, що відбувається в країні: їхні батьки мобілізовані й захищають Батьківщину, працюють волонтерами, беруть участь у громадських акціях та ін. Варто надавати дітям чіткі й зрозумілі пояснення, не давати нездійснених обіцянок, а головне утримуватися від коментарів, спрямованих на підривання національної безпеки чи руйнацію національної єдності в державі. Натомість потрібно розповідати учням, що держава і громадянське суспільство роблять усе можливе для відновлення миру та порядку в країні, відбиття зовнішньої агресії проти України, що лише в національній єдності та національній гідності наша сила й незламність.

Зусилля педагогів мають бути спрямовані на виховання учнів у дусі патріотичного обов'язку, готовності до військової служби та захисту України, повазі до чинного законодавства та засад демократичної, правової держави.

Необхідною умовою підвищення ефективності патріотичного виховання учнів є залучення їх до підготовки та проведення позакласних виховних заходів, спрямованих на формування патріотичних якостей, самоосвіту у самовиховання. Важливе місце у патріотичному вихованні займає участь учнів у масових заходах патріотичного змісту. Важливість значення масових заходів у тому, що вони охоплюють переважну більшість учнів, мають емоційний взаємовплив.

З метою організації патріотичного виховання учнівської молоді в навчальних закладах району проводяться різноманітні заходи: лекції, бесіди, уроки пам'яті, години спілкування, зустрічі з воїнами АТО, виготовлення оберегів та написання листів воїнам, участь в різноманітних акціях («Зігрій солдата», «Новорічні та різдвяні привітання» іт.д.). Зустрічі з такими героями мають ще більший вплив на патріотичні почуття учнів. У ході зустрічей відбувається оцінювання історичних явищ на основі принципів історичної достовірності, науковості, гуманізму, добротності, а також з позицій забезпечення взаємозв'язку між поколіннями.

Важливу роль у формуванні патріотичних поглядів і почуттів учнів відіграють дискусії – як спонтанні, викликані суспільними подіями, повідомленнями ЗМІ, так і спеціально організовані, до яких слід ретельно підготуватися: визначити тему, підготувати запитання для обговорення, щоб

учні опрацювали відповідні джерела, продумали свої виступи. У формуванні патріотичних поглядів і переконань школярів суттєвим є створення ситуацій, в яких виникає потреба у відстоюванні тими своєї думки, у процесі чого починає складатися власна думка, зміцнюється внутрішня позиція, з'являється здатність до утвердження власних адекватних переконань щодо свого народу, своєї держави та світової спільноти.

У процесі виховної роботи з патріотичного виховання учнів глибше усвідомлюють свою причетність до минулого, теперішнього і майбутнього Батьківщини, що дозволяє утверджувати у них почуття відповідальності за майбутнє своєї держави, за власну долю.

Завдання педагога – не пропустити того неоціненного скарбу, який закладений у більшості художніх творів. І якщо хоч якийсь зернятко моралі проросте в серцях учнів, то буде нашим маленьким внеском у загальнодержавну справу виховання нового покоління українського народу.

Ушинський К.Д. зазначав: «Кожний учитель повинен домогтися, щоб учень якнайкраще знав близьке, дороге йому: Батьківщину і все, що її стосується, так само, як уміє читати, писати, лічити».

Рідна мова, історія народу, його традиції, звичаї та обряди, зокрема фольклор, різні види народного мистецтва й художня творчість, народні символи та народна символіка, - все це є тим благодатним ґрунтом, на якому зростає національна свідомість. Засвоєння, зберігання і розвиток традицій і звичаїв українців є важливим засобом зміцнення національної свідомості.

Розв'язуванню самих важливих завдань, про які сказано в Концепції середньої загальноосвітньої школи, вчителі повинні розпочинати з перших днів перебування дитини в школі, ставлячи перед собою мету – вироблення в кожного учня відданості загальнолюдським моральним цінностям, успадкування духовних надбань і культури свого народу, виховання в нього громадянського світогляду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бех І.Д., Чорна К.І. Програма українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді.-Київ.-2014.-с.29.
2. Відмиш Л.І. Система національного виховання: шляхи і засоби реалізації/ Л.І.Відмиш// Виховна робота в школі.-2011-№8-с.7-10.
3. Лютко О.М. Формування аксіосфери школяра в контексті пріоритетів національного виховання / Виховна робота в школі №1(122) січень 2015- с.2-3.
4. Сухомлинська О. Патріотизм як цінність: погляд на історію і сьогодення // Шлях освіти.-2010.-№2.-с.10-14.
5. Сухомлинський В.О. Вибрані твори в 5 томах.-Т.1 / За ред. Дзевєріна. / К. : «Радянська школа», 1976-с.131.

Т.М.Лзухна,
учитель початкових класів Черкаської
загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №19
Черкаської міської ради

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

*Кожний учитель повинен домогтися,
щоб учень найкраще знав близьке, дороге йому:
Батьківщину і все, що її стосується, так само,
як уміє читати, писати, лічити.*

К.Д.Ушинський

Виховання у молодого покоління почуття патріотизму нині визнано проблемою загальнодержавного масштабу.

Під вихованням у широкому смислі ми розуміємо цілеспрямований процес формування духовності, культури та фізичних сил особистості, у вузькому значенні слова ми розуміємо систематичний і цілеспрямований вплив на учнів.

Національне виховання носить суспільний характер. Процес виховання органічно поєднаний з процесом навчання учнів, опанування ними основами наук, знайомством із багатством національної та світової культур.

Сутність виховання полягає в тому, що в процесі його формується світогляд, мораль, високі естетичні смаки та ставлення учня як особистості до навколишнього світу.

Головна мета національного виховання-набуття молодим поколінням соціального досвіду, успадкування духовних надбань українського народу, формування в учнів рис громадянина Української держави, розвинення духовності, прищеплення моральної, художньо-естетичної, правової, трудової, екологічної культури.

Мета національного виховання конкретизується через систему виховних завдань:

- забезпечення умов для самореалізації особистості відповідно до її здібностей ;
- формування національної та людської гідності, любові до рідної землі, родини, свого народу;
- виховання правової культури-поваги до Конституції, державної символіки;
- виховання поваги до батьків, старших за віком, культури та історії рідного народу;
- формування мовної культури, оволодіння українською мовою і її вживання;
- утвердження принципів загальнолюдської моралі – правди, справедливості, милосердя, патріотизму, доброти та інших чеснот;

- культивування кращих рис української ментальності – працелюбність;
- забезпечення фізичного і психічного та духовного здоров'я;
- забезпечення високо-естетичної культури.

Виховання – процес різнобічний, багатоплановий, але в той час і єдиний, цілісний, бо різні риси та якості особистості завжди пов'язані між собою. Дитина не виховується частинами, вона створюється синтетично всією сумою впливів, яких вона зазнає як цілісна особистість. Через те виховання виконує особливу роль, служить водночас єдиної мети.

Виконання завдань виховної роботи здійснюється за напрями:

- національне виховання;
- громадянське виховання;
- родинно-сімейне виховання;
- військово-патріотичне виховання;
- трудове виховання;
- художньо-естетичне виховання;
- моральне виховання;
- екологічне виховання;
- формування здорового способу життя
- превентивне виховання
- сприяння творчому розвитку особистості.

Національне виховання-виховання патріота своєї держави, розвинення духовності, прищеплення моральної, художньо-естетичної, правової, трудової культури.

Щоб виховати патріота держави потрібно постійно проводити бесіди з учнями. Пропоную такі бесіди.

1. «Всім серцем любіть Україну»

Як називається наша країна?

Що таке Батьківщина?

Довгий час вважалося, що слово «Україна» походить від слова «окраїна». Але це хибна думка. Вона не знайшла наукового підтвердження. Слово «Україна» існувало в нашій мові ще з незапам'ятних часів, але як загальна назва краю, землі, території. Перша писемна згадка з'явилася в 1887 році в «Київському літопису». Учені вважають, що назва «Україна» означає країну, край, тобто територію, яка вирізняє нас від інших і є нашою землею як батьківщина. Слово «Батьківщина» походить від слова «батько».

Звідки походить назва «Україна»?

Де з'явилася перша писемна згадка про Україну?

Яка найбільша річка України?

Як називається найголовніше місто України?

На правому березі Дніпра возвеличилось місто Київ. Хто заклав Київ і першим його збудував, ніхто не пам'ятає. Старі люди повідали, що ймення Києва пішло від чоловіка на ім'я Кий, що був перевізником на Дніпрі. Коли треба було переїхати з однієї сторони на іншу, він перевозив людей своїм човном.

Але існує легенда про трьох братів, які заснували місто восьмисотого року. Від того часу числимо історію України.

Яку легенду про заснування Києва ви знаєте?

Кого вважають засновником Києва?

Називалася наша держава тисячу років тому Київська Русь.

- Як називалася перша держава, яка стала колискою нашої України?

- Хто правив цією державою?

- Яких князів Київської Русі ви знаєте?

Хрестив нашу землю влітку 988 року Володимир Великий. А до хрещення наші предки були язичниками і поклонялися багатьом богам. На їхню честь виготовляли фігури, приносили в жертву тварин, до них молилися, а також задобрювали різними знаками на вишиванках та писанках, гончарних виробках.

Після прийняття християнства почали поклонятися, як і всі люди світу, одному Всемогутньому Богу-Ісусу Христу.

- Хто хрестив нашу землю?

- Кому поклонялися наші предки до хрещення Русі Володимиром Великим?

- Як ви вважаєте, яке значення для нашої держави мало хрещення?

2. «Рідний край-зелений рай».

З чого починається Батьківщина?

Рідний край. Дорога серцю земля батьків і прадідів наших. Оспівано в піснях народних безмежні степи, зелені гаї, доми, високі блакитні небеса.

Хіба є щось краще, дорожче за Батьківщину? Простяглася широка вулиця в шумливих яворах і кленах. Вона веде до школи. З поля вітер доносить лагідний спів далеких пташок-усе наше земля. Краса її оспівана поетами і письменниками, її малювали і малюють художники. У цьому краю родилися і виростили ми. Живемо, працюємо, ходимо і навіть не помічаємо всієї величі, краси і могутності землі нашої.

Знаєш що таке Батьківщина?

Батьківщина – це ліс осінній,

Це домівка твоя, і школа,

І гаряче сонячне коло...

А.Костецький

- Як називається наше місто?

- На якій вулиці знаходиться наша школа?

- На якій вулиці ти живеш?

- Де працюють твої батьки?

- Як називається річка, що протікає через наше місто?

- Чим славиться наше місто? (Діти дають відповіді).

Місцевість, де ви народилися, живете, ходите до школи і є вашою Батьківщиною.

- Як названо нашу країну?

- Як називають людей нашої країни?

- Люди яких національностей живуть у нашій країні?
- Як ставляться вони один до одного?

Україна займає територію від Чорного моря до лісів Полісся, від Карпатських гір до степових просторів Донбасу. Люди люблять і бережуть свою землю.

Минуть роки, ви станете дорослими громадянами чудової нашої країни. І де б ви не працювали, ви повинні любити свій рідний край, свій героїчний народ. Нехай ваша любов до Батьківщини буде такою, яка оспівується у віршах, піснях, про яку з гордістю говорять у народних прислів'ях.

Найголовніше місто

Людина, яка летить у літаку з далекої країни, каже: -Лечу додому.

І людина, яка їде в поїзді до свого міста, каже: - Їду додому.

І людина, яка крокує увечері з роботи, каже: - Їду додому.

Дім – це і Батьківщина, і місто, і село, і вулиця. А ще – це просто твій будинок зі знайомим із дитинства під'їздом, зі знайомими щербинками на сідцях, зі звичним голосом дзвінка на дверях...

(Вчитель пропонує дітям зробити малюнки «Моя Батьківщина»).

- Чи листуєтесь ви з дітьми інших держав?
- У якій країні живуть ваші знайомі, рідні, друзі?
- Який національний костюм українського народу?
- Якою ви бачите Україну в майбутньому?

(На дошці вчитель вивішує фотографії свого міста, відомі місця України, бесіда може супроводжуватися піснями про Україну, місто).

Прислів'я:

- За рідною землею і в небі самотньо.
- Світ один, та різні звичаї.
- У чужій сторонці не так світить і сонце.
- Рідна сторона – мати, чужа - мачуха.

(Діти разом з учителем аналізують прислів'я, кожен повинен висловити свою думку).

3. «Державні символи»

Україна – це наша земля, наша країна зі славною історією, народ якої протягом багатьох віків боровся за свободу і незалежність.

Згідно з Конституцією України є Державний прапор України, Державний герб України і Державний гімн України.

- Які ви знаєте державні символи України?
- Що означає слово «конституція»?

Конституція – Основний Закон держави. Символ-знак, прикмета, предмет, який характеризує державу. Герб – символічний знак держави, символ влади. Прапор – полотнище певного кольору чи поєднання кольорів, офіційна емблема держави, символ її суверенітету. Гімн – з грецької мови «похвальна пісня» - урочистий музичний твір, символ державної єдності.

Державний прапор України був затверджений постановою Верховної Ради 28 січня 1992 року, це стяг із двох рівновеликих горизонтальних смуг синього і жовтого кольорів.

- Коли був затверджений Прапор України?

- Який має вигляд наш Прапор?

- Що означають його кольори?

Прапор – це державний символ,

Синьо-жовтий прапор маєм:

Він є в кожній державі;

Синє небо, жовте-жито.

Це для всіх – ознака сили,

Прапор цей оберігаєм,

Це для всіх – ознака слави.

Він – святиня, знають діти.

- Чому на нашому прапорі саме такі кольори?

З найдавніших часів тризуб шанується, як магичний знак, своєрідний оберіг.

Тризуб символізував поділ усього світу на небесне, земне й потойбічне, поєднання божественного, батьківського й материнського-святих начал, трьох природних стихій-повітря, води й землі.

- Що символізував тризуб?

Знак країни головний-

В ньому слава, в ньому сила

Це тризубець золотий.

В нім священне слово „воля”,

Він-як сонце в небі синім,

Що рятує від неволі.

- Назвіть третій офіційний символ України?

Верховна Рада України 6 березня 2003 року ухвалила Закон «Про державний гімн України» і затвердила Гімн на музику Михайла Вербовецького зі словами українського поета Павла Чубинського.

Гімн – це найголовніша пісня України. Цією піснею починається ранок і закінчується день.

Державний герб України – урочиста пісня, що підносить національний дух українців. Це ті слова й музика, які кличуть до високого й світлого, які змушують кожного вставати при перших акордах, із трепетом у серці відчувати велику гордість за свій народ, свою Батьківщину.

- Коли Верховна рада України ухвалила Закон «Про Державний гімн України»?

- Назвіть автора слів Державного гімну України.

- Хто автор музики?

- Коли звучить Гімн України?

- Як потрібно слухати Гімн?

Символи нашої держави мають славу історію. Символи держави потрібно шанувати і пишатися ними.

Результативність усієї роботи повинна сприяти тому, щоб у дітей:

- виникла зацікавленість у дослідженні історії рідного краю, народних традицій, бажання її берегти

- пошукова активність трансформувалась у допитливість

- розвинулися здібності до генерування оригінальних ідей

- з'явилося відчуття особистої значущості від залучення до різних видів роботи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гасанов З. Т. Патріотичне виховання школярів. // Виховання школярів 2005. - №8. - с.17

2. Пономаренко Л. Виховання громадянськості у молодших школярів. // Початкова школа-2001.-№3-С.17-20

3. Сухомлинська О. Патріотизм як цінність: погляд на історію і сьогодення. Шлях освіти. 2010.-С.10-14.

А.М.Мокій,

учитель початкових класів Золотоніської
загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 3
Золотоніської міської ради Черкаської області

ВИХОВАННЯ ПАТРІОТИЗМУ НА УРОКАХ НАВЧАННЯ ГРАМОТИ В 1 КЛАСІ

Нині зміст початкової освіти визначається Державним стандартом початкової загальної освіти, який визначає державні вимоги до навчальних досягнень учнів. Поряд із предметною підготовкою за час навчання у початковій школі учні повинні оволодіти ключовими компетентностями. Зокрема, громадянська компетентність спрямована на формування особистості, набуття громадянських якостей, навичок співжиття і співпраці в суспільстві, дотримання соціальних норм і правил.

У сучасній школі ідеї патріотичного виховання особливо актуальні, адже мають на меті формування у дітей знань і уявлень про рідний край, розкривають особливості спілкування людей у родині, в колективі, суспільстві, виховують позитивне ставлення до цінностей і символів Української держави, формують гуманну, соціально активну, відповідальну особистість.

Саме сьогодні питання патріотичного виховання дітей як ніколи актуальне. Ми навчаємо і виховуємо покоління, яке народилося у новій, незалежній Україні. Останні події в нашій державі засвідчили високий рівень національної свідомості українців. Ось чому сучасна школа, зокрема початкова, усвідомлює своє важливе завдання по вихованню патріотизму в молодших школярів. Для реалізації даного питання державою прийняті нормативні документи: Державні національні програми «Діти України», «Освіта» («Україна ХХІ століття»), «Національна програма патріотичного виховання громадян, розвитку духовності», «Програма патріотичного виховання дітей та учнівської молоді». Я переконана, що й сам вчитель повинен бути великим патріотом своєї країни, адже відомо, який значний вплив на молодших школярів має особистість вчителя.

Ми, вчителі початкових класів, розуміємо, що основа громадянськості закладається в дитячі роки. Адже ще Василь Олександрович Сухомлинський,

звертаючись до педагогів, підкреслював, що «дитина, якій сьогодні сім років, яка несміливо переступає поріг школи і виводить у зошиті кружечки і палички, через десять років стане громадянином». Ось тому, навчаючи шестирічок - першокласників, з перших днів їхнього перебування в школі ставлю перед собою завдання: не лише передати учням певну суму знань, а й виховати їх як справжніх патріотів своєї держави. Я розумію, що любов до рідного краю, культури, мови починається з малого – з любові до своєї родини, домівки, школи. Поступово вона перейде в любов до рідної країни, до її історії, минулого і сучасного, до всього людства.

Тому на кожному уроці намагаюсь дібрати відповідні форми й методи роботи, завдання та ігрові ситуації, фізкультхвилинки та хвилинки релаксації. Найбільші можливості для здійснення патріотичного виховання першокласників, на мою думку, має предмет «Навчання грамоти». А першим помічником на уроці є «Буквар» (автори Вашуленко М.С., Вашуленко О.В.). Який він яскравий, красивий, цікавий, змістовний! Відкриває першокласник його перші сторінки – і бачить прапор, герб України. Деякі діти вже знають, що кольори нашого прапора символізують синє небо і золоті лани пшениці, що росте на українській землі. А ось про те, що у гербі України зашифроване слово «Воля», учні дізнаються вперше. Уважно слухають школярі слова гімну України – і я відчуваю гордість дітей за свою країну. Вона поглиблюється від уроку до уроку. Адже кожна сторінка «Букваря» змальовує красу Батьківщини, її велич.

Хай знає весь світ про казкову країну,
Де синє небо та жовті поля.
Хай квітне щаслива моя Україна!
Найкраща, безцінна, багата земля!

Ці та інші рядки віршів українських поетів про Україну учні із захватом слухають під час поетичних хвилинок, роботи з дитячою книгою на уроці. Вперше малюки знайомляться із незабутніми віршами Наталі Забіли, Лесі Українки, Тараса Шевченка, які випромінюють любов до України. Вже через деякий час діти беруть участь у конкурсі на кращого декламатора віршів поетів рідного краю. Як настанова звучать слова поета – земляка Василя Симоненка, 80 – річчя з дня народження якого святкував рідний черкаський край:

« Можна все на світі вибирати, сину,
Вибрати не можна тільки Батьківщину».

Я впевнена, що виховання патріотизму неможливе без формування в учнів любові до рідного слова. Тому залучаю дітей до вивчення усної народної творчості – безцінного скарбу українського народу. Із перлинок – слів малюки із задоволенням складають прислів'я, пояснюють їх значення:

Наша слава – Українська держава.
Вкраїна – мати, за нею треба головою стояти.
Жити – Вітчизні служити.

Особливо діти люблять читати у «Букварі» казки, які вчать їх бути чемними («Лисичка і Журавель»), добрими, справедливими («Котик і Півник»),

шанувати свій рід, родину. Під час театралізації казки «Родичі» діти перетворюються на справжніх артистів. Вони вчать поважати, любити і оберігати тих, хто поруч із ними з перших днів їх життя – батьків. Адже пошана до мами й тата, своєї родини, згодом переросте в любов до неньки – України.

Василь Олександрович Сухомлинський вважав, що патріотизм неможливий без любові до природи рідного краю. Тому так любили учні Павльської школи цікаві уроки під голубим небом. Досвід роботи педагога – гуманіста переконує, що любов до природи, піклування про охорону, збереження та примноження її багатств – один із напрямків патріотичного виховання. Ось чому після читання оповідання «Поспішай, синичко» мої першокласники вирішили виготовити годівнички для птахів і повісити їх біля школи. Вже наступного дня більше 10 пташиних їдалень висіли на гілках дерев, що ростуть під вікнами нашого класу, а малюки спостерігали за пташками, що юрмились біля годівниць.

На наступному уроці весь клас вирушив на поїзді у віртуальну мандрівку до Українських Карпат, де малюки дізнались, хто такі чабани, почули звуки трембіти, побували на високих полонинах. Діти відповідали на питання вікторини «Люби і знай свій рідний край», розв'язували кросворди краєзнавчої тематики. Ці завдання дали змогу мені, вчителю, виявити життєвий досвід дітей, спрямувати напрямки подальшої роботи. І ось вже згодом, при опрацюванні тексту «На екскурсії» я брала інтерв'ю в своїх учнів, щоб дізнатись, що вони знають про Київ – столицю України, чи були в ньому, які пам'ятні місця відвідували. Крім того, діти відкрили для себе й інші міста Батьківщини. Під час читання тексту «Міста України» діти знаходили їх на карті та з'єднували стрічечками в єдину країну. А ще малюки на уроці утворили живий ланцюжок єднання, в якому була і наша рідна Золотоноша. Під час бесіди я пояснила дітям, що у кожного з нас є місце, де ми народились, відкрили очі і побачили світ, усвідомили своє буття, промовили перше слово, зробили перший крок, доторкнувшись до своєї землі, пережили першу радість і перший смуток. Цей куточок на все життя входить в нашу душу, він як струмочок, з якого починається у нашому серці Батьківщина. Я намагалась донести до кожної дитини розуміння того, що цей куточок треба любити, берегти, як колыску, з якої вирости. Завдяки пошуковій та дослідницькій роботі, першокласники дізнались про історію виникнення назви нашого міста і на уроці розказали почуті легенди. Враження, отримані від розповідей однокласників, учні втілили в малюнках під назвою «Золоте місто».

Могутнім засобом виховання патріотизму є мова – чиста, барвиста, солов'їна, адже вона супроводжує дитину з перших днів її життя. «О мово українська! Хто любить її, той любить мою Україну», - писав В.Сосюра. На уроках письма я вчу дітей любити і шанувати мову своєї країни, своїх батьків. Кожна буква, вивчена дітьми, допомагає прочитати і написати більше нових слів, зрозуміти їх значення. Виявляється, **патріот** – це той, хто любить свою Батьківщину, відданий своєму народові, а **герой** – це людина, готова йти на жертви і подвиги заради своєї країни. Кожного уроку поповнюється «Мовна

скринька» в класі новими словами, з яких діти складають речення. Вони із трепетом у душі викладають слово «мир» та підписують листівки воїнам АТО. Діти хочуть бути такими ж сильними, сміливими, як наші солдати. А сили, бадьорості учням додають фізхвилинки «Козацькому роду нема переводу», «Сонечко», «Ми – українці», які вони з радістю роблять на уроці. Я впевнена, що патріотизм – це є дотримання і пропаганда здорового способу життя. Піклуючись про здоров'я підростаючого покоління, ми, вчителі, плачемо їхнє майбутнє. А якщо у дитини є міцне здоров'я, то є і бажання вчитись. Цікавими для першокласників є нестандартні уроки: урок – зустріч із шкільним бібліотекарем, яка розповідає дітям про нові дитячі журнали; уроки – екскурсії до української світлиці нашої школи, де малюки співають українські пісні та грають у народні ігри. Після опрацювання тексту «Хороші звичаї», з якого учні дізнались про традиції українського народу, відбувся урок – свято, на який були запрошені батьки першокласників, гості. На «Буквариковому святі» діти попрощаються з першою книгою, подякують їй за світлі, казкові уроки. Але настрої у моїх першокласників і у мене буде радісний, адже ми знаємо, що попереду нові відкриття, нові книги, нові враження, зустрічі. А ще - сподівання, що хлопчики і дівчатка 1-А класу стануть гідними синами і доньками України. Бо як сказала Ліна Костенко: «В дитинстві відкриваєш материк, котрий назветься потім – Батьківщина».

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бех І.Д., Чорна К.І. Програма патріотичного виховання дітей та учнівської молоді. - К., 2014
2. Вашуленко М.С., Вашуленко О.В. «Буквар».- К.: Освіта, 2012
3. Ліна Костенко. «Проміння землі».- К., 1975
4. Словник української мови.- К., 1975, Том 6
5. Сухомлинський В.О. Вибрані твори в п'яти томах.- К.:Радянська школа, 1976, Том 4

Л.А.Мукомела,
учитель початкових класів
Сорокотязької загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів
Жашківської районної ради Черкаської області

МАЛЕНЬКІ ПАТРІОТИ – МАЙБУТНЄ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

*Той, хто по-справжньому любить Батьківщину, –
з усякого погляду справжня людина.*

В. Сухомлинський

Про освіту говорять, що вона формує образ людини. Освіченість дає нам ніби друге народження, освітлює наш життєвий шлях. Правомірно, що суспільство дедалі більше зосереджує увагу на виховному потенціалі освіти, який є своєрідною імунною системою, що протистоїть асоціальним явищам, деградації моралі і культури. [2, с. 4]

Таким імунітетом проти сьогоденних подій повинне стати виховання у підростаючого покоління національної свідомості, почуття гордості за свою Батьківщину, відданості справі зміцнення державності, активної громадянської позиції, бажання вивчати звичаї та традиції свого народу, формування, незалежно від національної приналежності, особистісних рис громадянина Української держави. Виховання патріотизму дасть новий поштовх для розвитку духовності нації. Це потрібно і державі, і суспільству, і кожній особистості.

У сучасних умовах патріотизм виявляється, насамперед, у готовності захистити незалежність своєї держави, зберегти її суверенітет та цілісність. Актуальним залишається необхідність виховання у дітей гуманних почуттів: любові до людини, поваги і піклування про неї, доброти, співчуття, милосердя, великодушності тощо. Неможливо уявити справжнього громадянина-патріота, який би не любив своє село чи місто, не шанував батьків, не знав свого родоводу, національних традицій, не відчував єдності з природою, не турбувався про її охорону.

Національне виховання в системі освіти здійснюється з урахуванням пізнавальних можливостей та психологічно-вікових особливостей учнів певного класу. Особливе місце в цьому процесі належить учням початкових класів. Пояснюється це особливостями психології дітей, прикметою яких є здатність охоче пізнавати довколишній світ, нові знання, сприймати норми поведінки, виробляти власне світосприймання та світобачення. Саме тому основи національного виховання значною мірою закладаються в цей період навчання.

Молодший шкільний вік – це період формування і патріотичних почуттів, і моральної поведінки. Адже високоморальна людина, на мою думку, не може не любити свою Батьківщину, не шанувати своїх батьків, не вивчати рідну мову та національні традиції. «Утвердити в кожній дитині доброту, сердечність, чуйність до всього живого і красивого, - писав В. Сухомлинський, - елементарна азбучна істина шкільного виховання, з цієї істини починається школа. Справжнє виховання полягає в тому, щоб моральний ідеал добра, правди, честі, духовної краси жив у кожному юному серці, утверджувався в активній діяльності як невід'ємна частина власного ества, власної думки, почуттів, намірів»[4, с. 192].

Народ, який керується мораллю Добра, Правди, Справедливості, Милосердя, ніколи не загине, не буде переможеним, бо це корінь дерева нації, який робить його незламним.

Саме вчитель, вихователь має підтримувати і розвивати в дитині цінність Батьківщини, рідного слова, культу батька й матері, родини й роду разом з цінностями толерантності, порозуміння, солідарності, рівноправності й рівноцінності усіх через відповідну мотивацію [3, с. 14]. Адже авторитетом для маленьких школярів завжди залишається учитель. Він сам повинен бути високоморальною особистістю, носієм патріотичних цінностей. На початку навчання особистісні якості педагога визначають розвиток багатьох якостей

молодшого школяра, в тому числі моральних і патріотичних. Стиль педагога, як правило, несвідомо засвоюється дітьми і стає своєрідною культурою учнів класу. Від того, яким був перший учитель, багато в чому залежить успішність і самореалізація особистості учня в майбутньому. Молодший школяр відчуває велику довіру до вчителя. Для дитини слово вчителя, його вчинки, оцінки мають важливе значення. Педагог щоденно декілька годин перебуває в центрі дитячої уваги і своєю поведінкою, особистістю формує стійке уявлення дитини про моральність, відносини між людьми, патріотизм.

У вихованні молодших школярів велике значення має приклад емоційного ставлення до дійсності дорослих. Тому від багатства почуттів дорослих залежать почуття дітей, і педагог може здійснити сильний вплив на учнів прикладом власних хвилювань, що полегшує формування патріотичних якостей [1, с. 18].

Плануючи кожен урок, намагаюсь чітко окреслити виховну мету та способи її реалізації. Використовуючи досвід українського народу, його історико-культурні традиції, духовність, намагаюсь поглиблювати знання учнів про Україну, про рідний край; формувати розуміння своєї причетності до всіх подій, які відбуваються в державі; виховувати глибоку повагу до своїх батьків, до природи. Переконана, вихованням патріотичних почуттів в молодших школярів має бути пронизаний кожний урок.

На уроках читання прослідковую з учнями, як у найкращих творах українських письменників розгортається образ нашої Батьківщини, поглиблюю знання про державні та народні символи України, звертаю увагу на те, яка глибока мудрість закладена в прислів'ях та приказках про рідну землю.

Уроки української мови невід'ємні від патріотичного виховання. Адже багатющі засоби рідної мови адекватні природним, національним особливостям українських дітей, створюють найсприятливіші умови для їх нормального розвитку. Засвоюючи рідну мову з найбільш раннього віку, діти поступово стають носіями національного змісту, духу: засобами рідної мови в них найефективніше формуються національна психологія, характер, світогляд, свідомість і самосвідомість та інші компоненти духовності народу. Українська система виховання реалізує здавна прийняту цивілізованими націями аксіому: нормальне навчання, виховання і розвиток підростаючих поколінь забезпечується лише рідною мовою. Тому без вивчення рідної мови неможливе становлення справжнього громадянина.

Уроки предмету «Я у світі» покликані розширити поняття про Україну як спільноту гідних, працьовитих, талановитих людей; формувати пізнавальний інтерес. На таких уроках знайомлю учнів з іменами відомих українців, які змінювали світ на краще, прославляли Україну та захищали її від ворогів. Екскурсії у шкільний музей, районний краєзнавчий дають знання про наше коріння, а пошукова діяльність (робота над проектами «Славетні імена Черкащини», «Відомі люди Жашківщини», «Моє село – Сорочотяга») виховують почуття гордості за свій народ.

Уже традиційними у цьому році стали «уроки мужності». Це і уроки розвитку мовлення «Лист солдату», і уроки трудового навчання «Подарунок на фронт», і уроки образотворчого мистецтва «Героям Слава!» Як ніколи раніше, з гордістю, з патріотичним піднесенням звучить Гімн України з вуст маленьких школярів.

Звичайно, не останнє місце у вихованні займає і оформлення класної кімнати, влаштування куточків народної та державної символіки.

Результатом патріотичного виховання має бути сформованість почуття патріотизму, яке означає прояв особистістю любові до свого народу, поваги до українських традицій, відчуття своєї незалежності до України, усвідомлення спільності власної долі з долею Батьківщини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алиева С. А. Психолого-педагогические предпосылки воспитания патриотизма у детей младшего школьного возраста / С. А. Алиева // Начальная школа. – 2007. – № 9. – С. 17–20.

2. Савченко О. Я. Виховний потенціал початкової освіти: посібник для вчителів і методистів початкового навчання / О. Я. Савченко. – 2-ге вид., доповн., переробл. – К. : Богданова А. М., 2009. – 226 с.

3. Сухомлинська О. Патріотизм як цінність : погляд на історію і сьогодення / О. Сухомлинська // Шлях освіти. – 2010. – № 2. – С. 10–14.

4. Сухомлинський В. О. Як виховати справжню людину//Вибр. тв. У 5т.Т.2/ В. О. Сухомлинський. – К. : Рад. школа, 1976. – С. 149 – 416.

С.Г.Назаренко,

*методист районного методичного кабінету відділу освіти
Шполянської районної держадміністрації Черкаської області*

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЯК СКЛАДОВА ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИХОВАНЦІВ ГРУПИ ПРОДОВЖЕНОГО ДНЯ

У новому Державному стандарті визначено шість ключових компетентностей, які потрібно сформувати в учнів початкових класів, зокрема:

- вміння вчитися;
- загальнокультурна;
- громадянська;
- здоров'язбережувальна;
- компетентності з ІКТ;
- соціальна.

Вміння вчитися:

- організація учнем свого робочого місця;
- орієнтація у часі та збереження його;
- планування своїх дій;
- доведення роботи до кінця.

Загальнокультурна компетентність:

- духовно-моральні основи життя людини;
- особливості національної і загальнолюдської культури в побутовій і культурно-дозвіллевій сфері;

- культурологічні основи сімейних, соціальних, суспільних явищ;
- роль науки та релігії в житті, засвоєння наукової картини світу.

Громадянська компетентність:

- усвідомлення своєї належності до різних елементів природного, етносоціального й соціально-культурного середовищ;

- знання своїх прав і обов'язків;

- здатність екологічно мислити;

- бережливе ставлення до природи, до людей, до самого себе.

Здоров'язбережувальна компетентність:

- уявлення і поняття про здоров'я, здоровий спосіб життя та безпечну поведінку;

- усвідомлення здоров'я як вищої життєвої цінності;

- взаємозв'язок організму людини з природним і соціальним оточенням;

- удосконалення фізичної, соціальної, психічної та духовної складових здоров'я;

- дбайливе ставлення до свого здоров'я: здорове харчування, режим дня, гігієнічний догляд за тілом, загартовування.

Компетентності з ІКТ:

- здатність учня орієнтуватися в інформаційному просторі, володіти і оперувати інформацією;

- вміння добувати, осмислювати, опрацьовувати та використовувати інформацію з різних джерел, користуватися різноманітною довідковою літературою.

Соціальна компетентність:

- проектування стратегії свого життя з урахуванням інтересів та потреб різних соціальних груп, індивідумів, відповідно до соціальних норм та правил, наявних в українському суспільстві;

- продуктивна співпраця з різними партнерами в групі та команді, використання різних ролей і функцій у колективі, виявлення ініціативи, підтримка та керування власними взаєминами з іншими;

- конструктивне розв'язання конфліктів, досягнення консенсусу, вміння брати на себе відповідальність за наслідки вчинків [1,7-8].

Наразі основна увага приділяється усіма педагогами патріотичному вихованню, тобто вихованню в душі ментальності українського народу, набуття громадянських та соціальних якостей. Робота по вихованню патріотизму охоплює всі види діяльності школярів: навчальну, ігрову, трудову, художню, спортивну, громадську.

Мета роботи вихователя групи продовженого дня - всебічний розвиток дітей. Чергування видів діяльності підвищує інтерес учнів до групи продовженого дня.

Велике значення у вихованні молодших школярів мають бесіди. Вони покликані задовольнити цікавість дітей, тримають в курсі останніх подій в країні і за її межами. Одночасно вихователю потрібно мати кілька варіантів викладення тієї чи іншої теми, з тим, щоб вона була доступна до різновікових категорій дітей. І зрозуміло, що в групі продовженого дня ця бесіда за формою, інтонацією відрізнятиметься від уроків: вона повинна носити характер дружньої співбесіди. За своєю тривалістю бесіди можуть бути різноманітними: від 3-5 хвилин до 15-20 хвилин, в залежності від їх змісту. Тому і проводяться вони в різних обстановках. Частина бесіди може бути перенесена на прогулянку, інша - на спортивну годину, ще - в ігровій кімнаті. Є й такі, які впливають із питань дітей, особливо, коли діти дивляться телебачення, Інтернет, присутні під час розмов дорослих. Важливо, щоб діти на усі питання змогли отримати відповідь, почути цікаве повідомлення, мали повагу до Конституції України, законодавства, державних символів (Герба, Прапора, Гімну), державної мови.

Сьогодні перед суспільством і школою стоїть проблема розвитку особистості свідомого українського громадянина, який поєднує в собі національні риси та самобутність українського народу [2, 19]. І саме національне виховання передбачає надання широких можливостей для пізнання української історії, культури, традицій, звичаїв, мови, формування національної гідності, розвитку особистісних рис громадянина української держави. Тут велику перевагу вихователі надають пошуковій роботі: діти з цікавістю працюють в проекті, а потім його презентують. Так, вихованцями групи продовженого 3-їх класів Шполянського НВК №2-лицей презентовано проект «Шевченкове слово живе у серцях» у рамках районного семінару.

Патріотичне виховання ґрунтується на засадах родинного виховання, любові до рідної землі, до свого народу, його традицій, звичаїв, готовності до праці, почуття гордості за Батьківщину [3, 147], а наразі-вірність Україні, власну відповідальність за її долю. І це закладається уже в дитячому віці.

Цікавими для дітей є нетрадиційні уроки мислення серед природи. Тут вихователь має зробити головний акцент: лише милуватися природою недостатньо-потрібно активно її охороняти. Не менш важливою формою патріотичного виховання є екскурсії: в природу, на сільськогосподарські об'єкти, в бібліотеку, музеї, походи "Козацькими шляхами", збирання краєзнавчих матеріалів для кімнат «Світлиця».

Під час проведення гурткової роботи в групі продовженого дня ми бачимо особливо патріотично налаштованих вихованців у процесі підготовки сувенірів, листівок, малюнків для воїнів АТО. Це свідчить про їх співпереживання, намагання створити «маленьке свято» для героїв-сподвижників, які виборюють мир у всій Україні.

Останнім часом діти та молодь стали більше приділяти увагу таким поняттям, як любов до України, патріотизм, громадянський обов'язок. Все частіше центральне місце в їхньому світогляді займають терміни: синьо-блакитний прапор, євроінтеграція, майбутнє держави.

Отже, патріотизму потрібно вчить, потрібно його виховувати. У зв'язку з цим педагогам усіх ланок освіти необхідно приділяти увагу патріотичному вихованню, і при цьому враховувати інтереси дітей та молоді в комплексі зі змінами, які відбуваються у суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гаряча С.А., Добровольська Л.Н.. Нові орієнтири початкової школи // навчальний посібник. - Черкаси. 2012. - с.7-8.
2. Глобчак В. Особистісно-орієнтоване навчання і виховання молодших школярів на уроках праці у початковій ланці // Рідна школа.-2004.-№4.– С.19.
3. Савченко О. Я. «Виховний потенціал початкової освіти» / О.Я. Савченко. К.: 2009, с. 147.

С.І.Пилипенко,

учитель початкових класів

Дацьківського навчально-виховного комплексу

«Дошкільний навчальний заклад – загальноосвітня

школа I – III ступенів» Корсунь-Шевченківської районної ради

Черкаської області

ВИХОВАННЯ ПАТРІОТИЗМУ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗАСОБАМИ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ

Найголовнішою проблемою в усі часи і для всіх народів була і залишається проблема виховання.

Дитина народжується як чистий аркуш паперу. Минає час, і на ньому з'являються рядки - думки, почуття, риси характеру та вчинки, а іноді – помилки й недоліки. Звичайно, доброта, чуйність, патріотизм, егоїзм чи боягузтво не народжуються разом з людиною. Все це виховується.

Найважливішою складовою формування моральної вихованості учнів є розвиток їх моральної свідомості, яка регулює ставлення людей до суспільства, до Вітчизни й один до одного. Ще з дитячих літ необхідно вчити дітей бути відповідальними за доручену справу, щоб їхнє слово не розходилося з ділом, щоб вони завжди говорили правду. Прищеплювати любов до рідного краю, до природи.

При такому підході молода людина стане національно свідомою, матиме патріотичні та громадянські почуття відповідальності за долю своєї батьківщини, зуміє самореалізуватися в праці для блага Вітчизни.

Я вважаю, що дошкільні і шкільні роки – це не підготовка до життя, а є саме життя. У школі дитина поповнює моральні знання, які переростають у моральні поняття. В.О. Сухомлинський писав: «Знання, розуміння суті моральних цінностей є немов фундаментом, основою вироблення ідейних переконань».

Уся робота в школі повинна бути спрямована на досягнення мети — формування духовно розвиненої особистості, людини, високо свідомого громадянина-патріота.

Формувати у дітей почуття гуманності, співчуття, толерантності, честі, любові, дружби, патріотизму як ціннісних орієнтацій, що мають бути втіленими в життя та норми поведінки — у такому напрямі потрібно працювати в школі. Перші кроки в реалізації цієї проблеми, на мою думку, полягають в утвердженні загальнолюдських цінностей. Це основа, на яку необхідно спертися в період метаморфози цінностей та ціннісних орієнтацій, зумовлених радикальними змінами в суспільстві.

Щоб виховувалися високодуховні громадяни України, патріоти рідного краю, потрібно, щоб у школі панував дух добра, теплоти стосунків, поваги один до одного.

Основне завдання вчителя допомогти дітям, поряд зі здобуванням знань, навчатися жити у цьому великому світі за законами добра, краси; вміти розрізняти «добро» і «зло», шанувати історичні пам'ятки краю, любити рідну культуру, мову; стати національно свідомими громадянами-патріотами, здатними забезпечити країні гідне місце в цивілізованому світі.

Говорячи про патріотичне виховання учнів, не можна не згадати досвід видатного вчителя О.А.Захаренка, який вважав, що «...патріотами не народжуються. Ними стають у процесі становлення особистості, в процесі виховання і впливу засобів масової інформації на кожну людину. Патріотичні почуття — це сплеск емоцій, які виникають у пориві спільної праці, щоб знайти вихід із безвиході, щоб захистити свою незалежність і волю. Патріотизм — це святе почуття, яке не піддається осміюванню, яке кличе на подвиг і навіть приводить до самопожертви в ім'я Батьківщини, в ім'я дітей, яким належить майбуття, в ім'я людини. Патріотичні почуття не притаманні тим, хто не любить свою країну, хто не живе її турботами, а дбає лише про власну кишеню. Не властива їм національна гордість — сестра реального патріотизму» [1, с.78-79]. Великий педагог цим твердженням доводить, що патріотизм і патріотичне виховання — явища конкретно історичні. Для кожної епохи характерне як своє бачення сутності цих феноменів, так і пошук шляхів і методів їх реалізації.

Важлива роль у формуванні громадянина-патріота належить вчителю. Адже кожен урок може стати подорожжю тернистими сторінками історії рідної землі, знайомством із видатними синами і дочками України, прикладами самопожертви в ім'я майбутнього, можливістю формування власної громадянської позиції. На уроках виховується любов до Батьківщини, свого народу, формується особистість, яка здатна піклуватися про становлення й утвердження України як суверенної, правової, демократичної, соціальної держави, нації, готова відстояти її незалежність, служити і захищати її, розділити свою долю з її долею.

Визначальною характеристикою громадянського патріотизму є його гуманістична моральність, яка включає такі риси як доброзичливість, гідність, увага, толерантність, чесність, совісність, працелюбність, справедливість,

обов'язок, повага і любов до своїх батьків, роду. Ці якості визначають культуру поведінки особистості. Цінності моралі полегшують сприймання правових норм, які, в свою чергу, сприяють глибшому усвідомленню моральних істин.

Виховуючи громадянина-патріота, потрібно звертати увагу на духовні цінності. Зокрема, вивчати історію рідного краю, звичаї, викликати в учнів почуття гордості за те, що ми є українці, пишатися своєю мовою, вивчати надбання нашого українського народу, культурну спадщину, насолоджуватися краєвидами нашої природи, берегти пам'ять про героїв, які не шкодуючи свого життя, боролися за свободу України.

Використання народознавчого, краєзнавчого матеріалу, розповідей про звичаї українського народу, оповідань про історичне минуле України, описів природи рідного краю на уроках є невід'ємною складовою виховного процесу у початковій школі. Наприклад, під час проведення каліграфічної хвилини, можна використати словничкові слова, правопис яких потрібно запам'ятати та ввести їх у тексти патріотичного спрямування. Під час роботи з текстом можна повторити, вивчити і закріпити вивчений матеріал.

Тема. Речення (3 клас)

1. Прочитайте текст. Яка головна думка цього тексту? (Рідну землю треба берегти). Поділіть текст на речення.

Легенда щодо появи нашої країни

Колись давно Бог створив народи і кожному наділив землю. Наші ж предки кинулись пізніше, але землі їм уже не дісталось, от вони й прийшли до Бога, а він у цей час був зайнятий, і вони не сміли йому щось сказати, та й стали чекати по якійсь хвилі Бог обернувся, сказавши, що вони чемні діти, хороші. «Ні, - відповідали наші предки, там уже живуть німці, французи, іспанці, італійці». «Ну тоді я вам землю ту, що залишив для раю, на окраїні, там усе є: річки, озера, ліси, степи. Але пам'ятайте, якщо будете її берегти, то вона буде ваша, а ні – ворога».

Пішли наші предки на ту землю, оселилися і живуть до сьогоднішнього дня. А країну свою назвали Україною. [2, с. 8]

У у Уу ук кр ра аї Україна

I. Виконати звуко-буквений аналіз слова.

II. Скласти речення зі словом.

III. Підібрати прикметники до слова.

Україна (яка?) ..., ..., ..., ...

2. Прочитайте текст. До чого закликає нас автор? (Любити рідну Батьківщину). Визначте вид речень за метою висловлювання.

Що для вас Батьківщина? Батьківщина – це земля, на якій ви народилися, де народилися ваші батьки, усі ми. Батьківщина – це ваше рідне село, вулиця, де стоїть ваш будинок. Батьківщина – це рідна мова, якої навчили тебе мама й тато. Батьківщина у нас єдина, як мати. Батьківщина – це казки, які розповідала тобі бабуся, а їй розповіла її бабуся. Це зелена травичка і блакитна річечка. Це садок біля хати. Це безмежні хлібні лани. Любіть і бережіть свою Батьківщину! [2, с.37].

Б б Бб Ба ать ків ши ин на Батьківщина

I. Виконати звуко-буквений аналіз слова.

II. Скласти речення із словом.

III. Дібрати слова, близькі за значенням (синоніми).

3. Прочитайте текст. Як описує автор українську пісню, з чим її порівнює? Знайдіть окличні і неокличні речення.

Українська пісня! То журлива, як самотня тополя край села. То весела й дзвінка, мов струмочок весняний. То гнівна, як розбурханий Дніпро. Хто її не любить! Вона входить в життя людини з самого народження. Пісня завжди супроводжує нас в радісні та сумні хвилини. Ми повинні шанувати рідну культуру, знати й любити нашу солов'їну пісню. [4, с.133]

Д Дд Дн ні ін про Дніпро

I. Скласти речення із словом.

II. Поставити слово у формі звертання.

III. Дібрати прикметники до слова. Дніпро (який?) ..., ...,

4. Прочитайте текст. Знайдіть звертання.

«Мово рідна, слово рідне, хто вас забуває, той у грудях не серденько, тільки камінь має», - так про мову говорить народна мудрість. Ми з дитинства навчаємося мови.

Мово рідна! Красо моя! В тобі мудрість віків і пам'ять тисячоліть. В тобі, мово, неосяжна душа народу, його мудрість, щедрість, радощі й печалі.

Мова веде нас на вершини знань і відчиняє двері до духовної скарбниці людства. [4, с. 132]

М м Мм мо ов ва мова

I. Виконати звуко-буквений аналіз слова.

II. Скласти спонукальне речення зі словом у формі звертання.

III. Дібрати спільнокореневі слова до слова *мова*.

5. Прочитайте текст. За що ми любимо Україну? Визначити головні та другорядні члени речення. Поясніть написання пропущених літер.

Рідна Україна

Широко ро..кинулася з..мля України. В..личезні багатства нашої країни. Від краю до краю на її просторах буйно колосит..ся золотиста пш..ниця. З..л..ніють бе..межні поля цукрових буряків. Любо вітають нас золотими шапками стрункі соняшники та висока зелень пишної кукуру..и. На ст..пових просторах випасаються в..ликі стада худоби. Запашні сади і зелені городи оточують наші міста і села. [5, с.29]

К к Кк ку ук ру дз кукурудза

I. Виконати звуко-буквений аналіз слова.

II. Скласти речення зі словом.

III. Скласти загадку про кукурудзу.

6. Прочитайте текст. Знайдіть другорядні члени речення

Для мене Дніпро – це щось минуле й сучасне водночас. Дивишся на нього і думаєш про те, що він був свідком багатьох подій: тут відбувалося хрещення Русі, здійснювалися козацькі походи, відбувалися битви з великими

перемогами і трагічними поразками. Коли спостерігаєш за плином вод Славутича, охоплює бентежне почуття захоплення й водночас якогось благоговіння перед його величчю і неповторністю. Мабуть, це – єдина велика ріка в Україні, яка попри всю зовнішню буденність (пляжі, рибалки, човни) може викликати бажання подумати про час, призначення людини на цій землі. [8]

С с Сс Сл ав ву ич Славутич

- I. Виконати звуко-буквений аналіз слова.
- II. Дібрати слова, близькі за значенням (синоніми).
- III. Утворити порівняння до слова Славутич.

7. Прочитайте текст. Красою яких визначних місць в Україні ми можемо пишатися? Знайдіть однорідні члени речення.

Якщо поглянути на територію України з космічної ракети або літака, то можна помітити, яка красива ця земля. Її береги омивають Чорне і Азовське моря. Блакитними стрічечками течуть до них ріки. Найбільша ріка в Україні – величний сивий Дніпро. Не менш відомі Десна, Черемош, Псел, Ворскла, Рось... Дзеркальним блиском радує очі плесо озера Світязь. На заході країни височать Карпати, а на півдні – Кримські гори. Найвища вершина в Україні – Говерла. Біля неї трохи нижчі вершини. Усі вони є окрасою Карпат.

Красиві й міста. Славетний Київ – столиця України. А ще Львів, Харків, Одеса. І все хочеться побачити. Скрізь побувати. [6, с.40]

Г г Гг Го ве ерл Говерла

- I. Поділити слово на склади для переносу.
- II. Підкреслити букви, що позначають голосні звуки у слові *Говерла*.
- III. Скласти сенкан.

8. Прочитайте текст. Визначте, що значить бути патріотом нашої країни?

Патріот любить свою Батьківщину, відданий своєму народові, любить і поважає свою мову, звичаї. Патріотизм – це гордість за ті досягнення й культуру, які має твоя країна. У важкі часи патріот готовий підкорити свої інтереси інтересам країни. Він буде захищати свою Батьківщину та свій народ. [7, с.91]

П п Пп па ат тр іо патріотизм

- I. Знайти пояснення лексичного значення слова у словнику.
- II. Створити «Асоціативний куш».
- III. Скласти сенкан.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Важкова О. Цикл уроків з природознавства / О.Важкова. // Початкова освіта. - № 14, 2014.
2. Венжик В.Н. Українська мова. Диктанти. / В. Венжик, А. Уліщенко. – Х.: «Торсінг», 2000.
3. Воскресенська Н.О. Горішок / Н.Воскресенська – Х: «Ранок», 2008
4. Захаренко О.А. Слово до нащадків / О.А.Захаренко. – К.: СПД Богданова А.М., 2006.
5. Тагліна О.В. Я у світі / О.Талгіна, Г. Іванова – Х: «Ранок», 2013

6. Фінько Г. Контрольні роботи з української мови. / Г.Фінько, В. Бойцун – Д.: «Центр підготовки абітурієнтів», 1998.

7. Шандрівська Г. Я і Україна / Г.Шандрівська, М. Ляскова. - Т.: «Підручники & посібники», 2002.

О.В.Підвезена,

учитель початкових класів

Матусівського навчально-виховного комплексу

«Дошкільний навчальний заклад –

загальноосвітня школа I-III ступенів №1»

Шполянської районної ради

ПАТРІОТАМИ ЗРОСТАЄМО

Виховання у молодого покоління почуття патріотизму, відданості справі зміцнення державності, активної громадянської позиції нині визнані проблемами загальнодержавного масштабу. [2, с.3] У дітей молодшого шкільного віку ціннісні орієнтації починають складатися у більш розвинену, складну й стійку систему, яка визначає становлення їхньої активної життєвої позиції. Тому у молодшому шкільному віці важливо формувати здатність дитини пізнавати себе як члена сім'ї, родини, дитячого угруповання; як учня, жителя міста чи села; виховувати у неї любов до рідного дому, школи, вулиці, своєї країни, її природи, рідного слова, побуту, традицій. [2, с.17]

Впевнена, що саме в початковій школі закладаються не тільки знання з основ наук, а й те духовне підґрунтя, на якому з роками проростуть кращі риси людини-патріота. Ситуація в країні спонукає до роздумів, а чи все роблю для того, щоб мої вихованці зростали не манкуртами, не байдужими спостерігачами чиеїсь активної боротьби за цілісність, незалежність і процвітання своєї Батьківщини, щоб кожен маленький громадянин усвідомив, якого він роду, якої землі паросток. Тому роботу з цього питання з учнями четвертого класу намагаюсь підняти на якісно вищий рівень, спрямувати її на формування у школярів національних та загальнолюдських цінностей, особистісних якостей, що притаманні громадянину України.

Перший захід було присвячено тлумаченню самого поняття «патріотизм», розкриттю суті життя людини-патріота. Після роз'яснень учителя діти жваво включились в обговорення питань:

- які риси характеру мають бути властиві такій людині?
- чи завжди патріот – це сильна, хоробра, мужня особа?
- чи може людина з фізичними вадами бути патріотом?
- чи можна бути патріотом, працюючи в рідному селі?
- чи обов'язково бути дорослим, щоб зватись патріотом?

Учні висловлювали свої думки, наводили приклади. У підсумку бесіди колективно дійшли до розуміння того, що патріотом може бути кожен, що кожен може поставити собі за мету зростати саме таким. У подальшому житті

класу діти намагаються співставляти свої вчинки, слова, наміри з високим званням «Патріот»: чи справжній патріот зробив би (сказав би, намагався б) так, як ти.

Для кожного з нас Україна перш за все – це земля наших предків. І починається вона зі своєї родини, з домівки, де ми народилися та живемо, де нас огортають любов'ю та турботою найрідніші у світі люди. Тому у жовтні було проведено родинне свято, до якого вихованці ретельно готувалися, проводячи екскурс у минуле свого роду, з'ясовуючи його коріння. В результаті на святі, куди запрошені були батьки, кожен учень демонстрував схему своєї родини у вигляді концентричних кіл, де були зафіксовані імена предків до п'ятого-сьомого коліна. З допомогою батьків діти розповідали про них. Виявилось, що в історії кожної сім'ї є учасники Великої Вітчизняної війни, або загиблі у роки війни, ті, хто трудилися на благо Батьківщини у буремні роки і в мирний час. Свої розповіді діти супроводжували сімейними фотографіями, з яких в кінці заходу створили колаж. Як висновок, прийшли до думки, що кожне нове покоління має продовжувати традиції свого роду, повинне бути гідним пам'яті своїх пращурів, наслідувати кращі моральні зразки своєї родини.

Година спілкування «Рідний край» була логічним продовженням свята, бо кожна сім'я – це часточка сільської громади. Величний старовинний храм, просторий центральний майдан, новенька рідна школа, давня споруда млина, дбайливо впорядковані вулиці, ошатні садиби, кам'яні брили на схилах пагорбів, стрічка річечки з каскадом ставків, в'юнкі стежки на берегах, порослих кучерявим верболозом – все давно знайоме, та кожного дня нове – було об'єктом спостережень під час екскурсії селом. Під вкритими осінньою позолотою тополями діти читали вірші про любов до рідного села, серед інших вірш учениці 10 класу нашої школи Сивоконь Оксани:

Мій Матусів! Я так тебе люблю!
Їй Богу, не любить тебе не можна:
За прадідів, полеглих у бою,
За отчий дім, де рідна шпарка кожна,
За найрідніші усмішки батьків,
Пахучий хліб бабусин, щойно з печі,
За мови рідної душевний переспів
І в синім небі гордий клич лелечий,
За пшениці, що золотом дзвенять,
За росяні луги понад ставками,
За руки, що спішать тебе обнять,
І найтепліші в світі очі мами,
За всіх людей – вони моя сім'я,
За теплий вітер, за дощі у спеку,
За пісню ту, що душу окриля
І лине понад обрії далеко.

На зворотному шляху завітали до сільської бібліотеки, де учні переглянули експозицію про рідний край, поспілкувалися з бібліотекарем, яка

ознайомила дітей з відповідною літературою, розповіла про цікаві моменти з історії села. Вдома свої враження від екскурсії діти відтворили в малюнках, з яких у класі влаштували виставку.

Громадянський компонент виховання найвиразніше втілено у змісті навчальних предметів суспільно-гуманітарного циклу.[1] У початковій школі це програма «Я у світі».

У ході підготовки до уроку на тему: «Державні символи України» учні вчили вірші про прапор, герб і гімн нашої держави. В день проведення уроку всі вони прийшли до школи у вишиванках, хоч напередодні мова про це не йшла. Разом вирішили, що вивчені вірші краще декламувати в фойє, де естетично оформлений куточок державної символіки, що надало урочистості цьому етапові уроку.

Наступний урок – «Державна мова України» був організований у формі тренінгу, девізом якого були слова Дмитра Павличка:

На все впливає мови чистота:
Зір глибшає, і кращають уста,
Стає точнішим слух, а думка гнеться,
Як вітром розколихані жита.

Діти вправлялися в розгадуванні ребусів, добиранні римованих рядків. Звучали пісні про мову, гуморески Павла Глазового про її чистоту, прислів'я, притчі, вірші про милозвучність, багатство мови. Завершили урок закличком:

Не цурайтесь, люди, мови,
Не цурайтесь роду,
Як зачахне рідне слово,
Не буде народу... [3, с.98]

Словами пісні «Єдина родина», яку виконали разом з мамою учня класу, почалась виховна годин «З Україною в серці» - результат проектної діяльності. Підготовка до заходу велась за такими напрямками:

- Україна на карті світу;
- сусіди нашої держави;
- історичне минуле;
- національна багатогранність;
- Київ – столиця України;
- славетні люди країни;
- визначні місця;

Діти старанно добирали інформацію. З допомогою батьків була створена і показана змістовна презентація. Також школярі успішно відповіли на питання вікторини. У завершальній частині разом зробили висновок, що велич України – в патріотизмі і нескореності її народу, слава України – в любові до свободи, багатство України – в силі духу, краса України – в тому, що всі ми різні, а сила України – в єдності.

Жахливі події на сході країни внесли корективи в план виховної роботи. Пропоную вибрані фрагменти зі сценарію заходу, який провести змусили трагічні події.

«Українці завжди пишалися тим, що ніколи не поневолювали інші народи. Та сьогодні кращі з них мусили взяти до рук зброю і йти боронити цілісність країни, її незалежність. Настав час віддати шану всім тим, хто знаходиться з військовою місією в зоні АТО, чия кров пролилась на східних кордонах, де зламано не одну людську долю.

(На фоні набату учні читають віри Людмили Яцури, Львів)

Дивилась вранішня зоря,
Стомилася...
В чоло цілують небеса,
Схилилися...
А роси стали всі гіркі,
Капали...
То Україна у журбі
Плакала...
Та доки ж буде темінь тут
Лютою?..
Ми ж всі червоною покриті
Рутою...
Та скільки підлості ще
Клятої...
Та буде ад усім отим
Платою...
А хтось живе «не чувши дзвін»,
Просто...
Чи право є, щоб бути тут
Гостем?..
А на своїй землі за що
Кулею?..
Лиш світ без сорому мовчить.
«Думає»...
А я молюся в небеса
З вірою...
Щоб впала сонячна роса
Україною.

Пішло у вічність багато захисників – патріотів, серед них – і наш земляк Сергій Іванович Лифар. Бажання захистити рідну землю, свій край, родину, дім змусило Сергія Івановича добровільно піти туди, де точиться справжня війна. Він був військовим за покликанням і з честю виконав свій професійний обов'язок, не порушив клятву на вірність народу України – загинув, виконуючи бойове завдання.

Вшануймо пам'ять про Сергія Івановича Лифаря та всіх загиблих хвилиною мовчання.

(Звучить метроном. Горить свіча.)

Доля відміряла йому короткий вік, та в пам'яті людей він вічно буде жити як герой, справжній патріот, адже готовність віддати своє життя за Батьківщину – це найвища міра патріотизму.

Немає слів, – прийшла біда до хати...

І рани тиша...Голови схилить....

Не повернувся з бою...

Чому? – скажи, солдате, -

Вуста благають, але він мовчить.

Лиш свічечка горить... Горить спокійно, мирно,

Як те життя, – в останнє догорає...

Він мало жив та був Вітчизні вірним

І Бог його до себе призиває.

Старенький батько зовсім посивів...

Рука тремтить у матері від болю...

Ти вибрав честь, ти України волю

Своїм життям і серцем захистив.

Не довго ворогам топтати Україну

І сльози матері пролились недарма.

Не віддамо катам ми Батьківщину,

Бо іншої в нас все одно нема!!!!

Одна земля, одна у нас держава,

Нам дорога , велична і єдина.

І всім героям нашим - вічна слава!!!

Нехай живе і квітне Україна!!!

(Галина Українка «Загиблим синам України»)

Кожен з нас повинен пам'ятати, якою ціною український народ виборює власну свободу. *(Пісня «Солдат України»)*

(Рядки з вірша педагога-організатора нашої школи Тетяни Миколаївни Гончаренко)

Я до тебе звертаюсь, чужинцю,

І, можливо, мене ти почувеш.

Хлопці гинуть за Батьківщину,

А за що ти, чужинцю, воюєш?

Одурманений кокаїном,

Не свою ти землю плюндруєш.

Хлопці гинуть за Україну,

А за що ти, чужинцю, воюєш?

Ти повірив брехливим новинам
Про карателів-канібалів.
Ми воюємо за Україну.
А за що ти воюєш, вандале?
Ти війною пішов на брата,
Підступно ударивши в спину.
Так почув же мене, супостате,
Не здолати тобі Україну!
Нам за рідну свою Батьківщину
Не шкода і життя віддати.
Забирайся геть з України!
Досить землю нашу топтати!»

Захід відбувся біля шкільної будівлі, де розміщена меморіальна дошка на вшанування пам'яті Сергія Івановича Лифаря, випускника нашого навчального закладу.

Учні класу знають, що до лав українського війська сьогодні мобілізовано ще багато наших земляків, які самовіддано захищають кордони держави.

Бажання школярів підтримати бойовий дух військових співпало з загальношкільною акцією «Лист пораненому». На папері діти обводили свою долоньку – символічну руку підтримки, яку розфарбували синьо-жовтими кольорами. Ось які рядки писали вихованці у своїх посланнях-малюнках всім, хто захищає наш мир і спокій, (*Галина Українка «Українському солдату»*): Яка я рада, що ти живий,

Не треба може про це писати?...
Коли під «Градами» йдете в бій,
Усе, що можемо ми, – чекати.

Не знаю навіть твоє ім'я,
Але для мене ти цілий світ!
У тебе вдома твоя сім'я,
Та захищаєш мене від бід.

Ти воїн світла, ти проти тьми,
Нехай тебе береже Господь,
У тебе віримо серцем ми.
Прошу, додому живим приходь.

Я за тебе помолюся Богу,
Мій солдате, воїне святий.
Не прошу, повір мені, нічого,
Просто вдячна я, що ти живий.

Ти мені як брат, нехай не кровний,
Але в ці тяжкі, скорботні дні
Ти потрібен Києву і Ровно,

Луцьку і Донецьку і мені.

Я знаю, ти за Україну
Життя без вагань віддаси,
За рідну землю, за єдину,
Але живи! Господь, тебе спаси!!!

Пізніше учні брали активну участь в акціях «Голуб миру», «Оберіг захисникам», «Я тобі, Україно, бажаю...» (до Дня соборності України).

Головною тенденцією патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення особистості до українського народу, Батьківщини, держави, нації. [1] Тому наступним буде захід «Нехай живе і квітне Україна», який заплановано провести у квітні. Він буде логічним завершенням проведеної роботи. Учням вже зараз запропоновано осмислити, чи будуть готові вони в майбутньому при потребі стати на захист рідної країни. Підготовлено сценарій, що містить вірші, в яких провідною є ідея єдності:

Сьогодні! – бо завтра буде пізно знову,
Усі ми разом - плекаймо волю, віру, мову,
Усі ми разом – плекаймо Батьківщину милу,
Бо тільки єдність переможе силу!
Сьогодні! - для здійснення ідей високих,
На землях прадідів, одвічних і широких,
На землях правнуків нова доба і час
До спільності негайно кличуть нас!
Сьогодні! - Тарас Шевченко молить до народу:
Обнімітесь, брати, хто козацького роду!
Обніміте, брати, й найменшого брата –
І тоді Україна стане сильна й багата. [3, с. 43]

Ще багато рядків, в яких звучить молитва за Україну, заклик любити її, щира віра в її щасливе майбутнє, усвідомлення себе творцем цього майбутнього:

Ми вірим в майбутнє твоє, Україно!
Говорять сьогодні дорослі й малі,
Бо ти в нас – найкраща, бо ти в нас єдина,
Немає такої, як ти на землі.
Не будем рабами до волі байдужими,
А будем опорою нашої країни.
Ми виростем чесними, добрими, дужими —
І станем на захист своєї Вітчизни. [3, с.46]
Велична і свята, моя ти Україно,
Лише тобі карать нас і судить,
Нам берегти тебе, Соборну і єдину,
І нам твою історію творить. [3, с.35]

Кожен має запам'ятати назавжди слова нашого славетного земляка Василя Симоненка:

Можна все на світі вибирати, сину,
вибрати не можна тільки Батьківщину!

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Методичні рекомендації з організації патріотичного виховання дітей та учнівської молоді у 2014/2015 навчальному році (Додаток до листа Міністерства освіти і науки України від 27.11.2014 № 1/9-614) [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://www.osvita.ua/legislation/pozashk_osv/44204/
2. І.Д. Бех, К.І. Чорна. Програма українського патріотичного виховання дітей і молоді. Київ, 2014 [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://library.ippro.com.ua/attachments/article/375/Програма%20українського%20патріотичного%20виховання.pdf>
3. «Ми віримо в майбутнє твоє, Україно!» (сценарії виховних заходів). Харків : Видавнича група «Основа». 2014.

Т.В.Ситник,
*учитель початкових класів
Першої міської гімназії
Черкаської міської ради*

«МОЯ ЗЕМЛЯ – ЧЕРКАСЬКИЙ КРАЙ» РОЗРОБКА ВИХОВНОЇ ГОДИНИ – КТС (Колективна творча справа)

Мета. Формувати ключові компетентності.

Вміння вчитися - організовувати своє робоче місце; орієнтуватися у часі та берегти його; планувати свої дії; доводити роботу до кінця.

Громадянська компетентність - усвідомлення своєї належності до різних елементів природного, етносоціального й соціально-культурного середовищ.
Компетентності з ІКТ - Вміння добувати, осмислювати, опрацьовувати та використовувати інформацію з різних джерел, користуватися різноманітною довідковою літературою.

Формувати предметні компетентності. Сприяти творчій співпраці класного колективу через розподіл доручень для спільного виконання творчо – пошукових завдань з теми: «Моя земля – Черкаський край». Систематизування і поглиблення знань учнів з історії, культури та звичаїв нашого народу. Виховання патріотичних почуттів, любові до рідної землі, прагнення бути справжнім громадянином та творцем її майбутнього.

Вчитель

- Діти, сьогодні нашу виховну годину мені хотілося б розпочати рядками з вірша В. Симоненка.

**ЧУЖИХ КРАЇВ НІКОЛИ Я НЕ БАЧИВ,
ПРИНАД НЕ ЗНАЮ ЇХНІХ І ОКРАС,**

ТА ВІРЮ СЕРЦЕМ ЩИРИМ І ГАРЯЧИМ НЕМА ЗЕМЛІ ТАКОЇ, ЯК У НАС.

Людина має завжди пам'ятати, звідки вона родом, знати історію свого народу, його мову, культуру. Тут жили наші прадіди, діди, живуть наші батьки, тут коріння нашого роду, що сягає сивої давнини. Де б ми не були, ми завжди відчуваємо поклик рідної землі, хвилюємось, зачувши рідне слово.

Тема нашої виховної години «Моя земля - Черкаський край». Ми з вами помандруємо в її «ВЧОРА», звернемося до її «СЬОГОДНІ», поїдемо у її «ЗАВТРА». Саме під такою назвою працювали наші творчі групи.

Зараз ми звертаємось до групи «ВЧОРА». В ній працювали археологи. Надамо їм слово.

Археолог

Археологія – наука, що вивчає давні побут і культуру людського суспільства на підставі речових пам'яток минулого.

Учні нашої школи, які відвідують геологічний гурток, привезли зі Смілянського вулкану цей дивовижний камінець, який прийшов до нас з прадавніх віків і розповів нам про далеке минуле нашої землі. Я хочу познайомити вас з гостем з далеких віків.

Первісна людина

Ми поселились на цій прекрасній землі дуже давно, ще в кам'яному віці.

Це приблизно від 3 млн. до 200 тис. років тому. Улюблене заняття мого племені - це полювання на мамонтів. Їхнє м'ясо ми любили їсти, шкуру використовували, щоб зігрітися, а з кісток виготовляли різні речі: зброю, знаряддя праці, предмети побуту, прикраси, а також для будівництва житла.

Археолог

Не лише археологи цікавляться глибинними багатствами нашої землі. Цим займаються й геологи - люди, які вивчають історичний і речовинний склад землі. Юні геологи нашої школи мандрують зі своїм керівником нашим краєм, спостерігають, вивчають дивовижні багатства рідної землі і запрошують відвідати геологічний музей, в якому й зберігаються їхні знахідки.

Первісна людина

Мандруйте, пізнавайте, вивчайте багатства нашої землі. І ви побачите, скільки ще нерозкритих таємниць вона в собі таїть.

Вчитель

Наш народ багатий своїми традиціями і звичаями. Про деякі з них розкажуть нам інші гості з минулого.

Дівчинка і Хлопчик (у національному одязі з короваєм та з колосками пшениці в руках)

З хлібом у нас зустрічають гостей,

Хліб на весіллях цвіте в короваї.

І кращих немає на світі вістей,

Ніж – хліб уродився у рідному краї!

Земля нашого краю славиться своїми родючими ґрунтами. Тому одним із найдавніших занять - було землеробство.

(розповідають вірш у парі)

Дивувались ліси:	А в нашої печі
- Де поділись вівси?	Золоті плечі,
- Де поділись жита? -	Мальовані крила -
Гай у гаю пита.	Щоб коровай загнітила.
- Та хіба ж ви не видали,	Колосиста пшениця на стеблі –
Як тут люди жнивували?	Як сонечко, ясний коровай на
На токах, у коморах –	столі.
Золотого збіжжя гори!	Ой, знаю, знаю,
Час на хліб учиняти,	Що в тому короваю:
Красний, як сонечко, ясний	Із золотого поля пшениця,
Коровай бгати.	З глибокої криниці водиця.

Вадим Пена

(Звучить українська народна музика. Діти танцюють.)

Пора збирання врожаю – найвідповідальніший момент в житті хлібороба. До жнив завжди готувались урочисто, дотримуючись звичаїв і обрядів.

Початок жнив відбувався велично і святково. На поле виходили цілими сім'ями, чисто одягнені, з хлібом в руках. Господар, повернувшись на схід сонця, промовляв:

- Дай, Боже, час добрий і пору, в доброму здоров'ї пожати та й на той рік діждати.

Перший сніп приносили додому, де він стояв на покуті до закінчення жнив.

Потім справлялись обжинки.

Наприкінці поля залишали невижатий жмут колосся й зав'язували його в «бороду». Люди вірили, що це буде притулком польових духів. Останній сніп з піснями несли додому. Він ставав на Різдво «дідухом». Такий звичай звеличував нележку працю хліборобів.

Вчитель

Та не лише хліборобами славилася наша земля. Якими ще ремеслами займалися люди нашого краю? (Ткацтвом, гончарством, бондарство, лозоплетіння...)

З стародавніми речами побуту ви й до цього часу зустрічаєтесь, коли гостюєте у бабусі в селі. Які з них ви бачили?

- В яких місцях Черкащини ви побували?

- Що можуть розказати деякі населені пункти нашої області про походження свого «імені»?

Калейдоскоп «Що в імені моєму»

(Учні презентують короткі відомості про походження назви деяких населених пунктів від першої особи.)

Я ваше рідне місто **Черкаси**. Моє ім'я пов'язане з п'ятигорськими черкесами, які вигнання прийшли на нашу землю і утворили тут своє містечко.

Моє ім'я - **Городище**, походить воно від старослов'янського слова град, город. На цій території були городища Жабокрич, Теличівка, Бугайвка. Наявність кількох поселень (городищ) на порівняно невеликій території й спричинилася до такої назви.

Я звусь – **Звенигородка**. Народилася ще за часів Київської Русі. На одній із моїх веж висів дзвін, яким попереджали жителів про наближення ворога чи скликали на раду. Тому й місто назвали Звенигородом, а пізніше Звенигородкою.

Я – **Золотоноша**. Біля мене протікає річка Золотоношка, від найменування якої, і пішло моє ім'я. А річку названо так, за дно, вкрите піщаними наносами, що виблискують, як золото.

Моє ж ім'я – **Сміла**. Воно символізує активну участь і сміливість мого населення в боротьбі проти загарбників. За легендою, ім'я походить від імені дівчини Сміли, яка під час татарського нападу показала дорогу руським воїнам.

Я - Умань. Знаходжусь на річці Уманка. За одним переказом, давніше моє ім'я – Уміль, від тих умільців-майстрів, які втекли сюди з Києва під час татарської навали. За другим - місто дістало назву від річки Ума, яка згадується в літописі.

Я – **Чигирин**. І ім'я моє походить від слова чагарник. Отже, Чигирин – місцевість, покрита чагарниками. За другим переказом, у цьому місці на перехресті шляхів стояла криниця, біля якої висів чигир – дерев'яний черпак для води.

Вчитель

Багато цікавого підготувала нам група з минулого. Та час нам повернутися в сьогодні.

Я всіх запрошую до туристичного агентства «Яблучко».

Представлення:

Як яблучко у казці,
по тарілочці кружляє,
про дивовижні речі
всім нам повідомляє -
так і агентство «Яблучко»
готове для всіх вас,
запропонувати подорожі – вищий клас.

- Наше агентство може запропонувати вам цікаві подорожі в надзвичайні куточки нашого краю. Пропонуємо до вашої уваги наш рекламний буклет.

<u>Реклама 1</u>	Якщо ви хочете доторкнутися до колиски Т. Г. Шевченка, побачити дивовижні місця, де виріс великий Кобзар українського народу – пропонуємо вам цікаву подорож до мальовничих сіл Черкащини: Моринці, Шевченкове, Будище, які у 1992 р. об'єднані у державний
-------------------------	---

	історико – культурний заповідник « <u>Батьківщина Тараса Шевченка</u> ».
<u>Реклама 2</u>	В народі кажуть: «Міцний як дуб». А який це? Зрозуміти це порівняння вам допоможе мандрівка до дуба Максима Залізняка в Холодному яру, який знаходиться поблизу Мотронинського монастиря. Його вік близько 1200 років. Висота – 23 м, а в обхваті - 8,4 м, ширина крони – 27 м. Оце так дуб !
<u>Реклама 3</u>	Чарівні фонтани, вишукані альтанки та дивовижні рослини з різних куточків світу – все це неповторна Софіївка. Прекрасний парк, який подарував князь Потоцький своїй дружині. Завітайте, він прекрасний будь-якої пори року!
<u>Реклама 4</u>	Спекотний літній день, повітря дихає жаром, а тут прохолодно, спокійно, затишно ... Це Ільїнська церква, яка була збудована 1653р. за замовленням Б.Хмельницького в Суботові, на схилі долини р. Тясмин.
<u>Реклама 5</u>	Черкаси здивують вас єдиним у світі музеєм однієї книги. Музей «Кобзаря» гостинно відчиняє свої двері для відвідувачів.

Екскурсивод

Крім захоплюючих подорожей, наше агентство «Яблучко» пропонує ексклюзивну послугу, якої ви не зустрінете в жодному туристичному агентстві світу – це міжчасові мандрівки-зустрічі з видатними людьми нашого краю.

	Тільки у нас ви зможете помірятися силою з відомим силачем Іваном Максимовичем Піддубним , який народився 1871 р. в селі Красенівці Чорнобаївського району. До 70 років продовжував боротися
--	---

	на килимі і за 40 років суперникам не вдалося покласти Піддубного на лопатки. Можливо це під силу вам?
	<p style="text-align: center;">Лев Платонович Смиренко Запрошує всіх прихильників смачних фруктів відвідати сад та скуштувати соковиті зелені яблучка, сорт яких він вивів і назвав на честь свого батька (ранет П.Ф.Смиренка).</p>

Вчитель

Багато цікавого пропонує нам туристичне агентство «Яблучко». Сподіваюся, ви скористаетесь його пропозиціями. Та час нам зазирнути в майбутнє, як нам запропонує це зробити група «Завтра»?

Вчений

Я представник вченої ради групи «Завтра». Довго працювали ми над глобальною проблемою людства – допитливістю. Адже признайтеся чесно, кожному хочеться хоч на хвилику підняти завісу часу і зазирнути в майбутнє. Сьогодні ми надамо вам таку можливість.

Зустрічайте людей з майбутнього, можливо вас і ваших товаришів, але через «кахи- кахи»... дцять років .

1. Чемпіон олімпійських ігор зі спортивної гімнастики

Радий вітати вас, мої друзі. З дитинства я займався моїм улюбленим видом спорту. Були й перемоги, були й невдачі, але наполеглива праця, тренування та велике бажання досягти успіху й прославити свій рідний край привели мене до олімпійських вершин.

2. Відомий архітектор, автор проекту дитячого парку «Граємося й розвиваємося», який за свою оригінальність було занесено до «Книги рекордів Гіннеса».

Ще маленьким хлопчиком, коли мені потрібно було йти до школи, а так хотілося на прогулянку в парк, я вирішив поєднати ці дві речі. Я дослідив досвід багатьох країн світу, вивчив побажання дітей та вчителів, підключив свою фантазію, наполегливість і створив цей парк. Цим прославив наше рідне місто.

3. Вчений, професор медичних наук

Коли я була школяркою, найбільше мені дошкуляли гіркі ліки, які потрібно пити під час хвороб. Тому перше завдання, яке я поставила перед собою після успішного закінчення медичного інституту – це створення таких ліків, які були б приємні на смак, виготовлені з натуральних речовин і саме головне, щоб вони могли подолати хворобу раз і назавжди. Мені це вдалося.

4. Відомий журналіст, володар багатьох премій за цікаві репортажі та пізнавальні статті.

Допитливість – це моє друге «Я». Але звісно не лише ця якість зробила мене відомим журналістом. Перш за все, щоб гарно писати, вміти спілкуватися

з різними людьми – треба багато читати, з повагою і співчуттям ставитися до людей. А ще обов'язково цікавитися тим, що їх хвилює, про що вони мріють. Я хочу взяти у вас невеличке інтерв'ю.

- Яка ваша найзаповітніша мрія, пов'язана з вашим майбутнім?
- Що потрібно для того, щоб вона здійснилася?
- Про які зміни у вашому місті ви мрієте?
- Як ви могли б допомогти у впровадженні цих змін?
- Чи можуть діти змінити на краще рідну країну? Як?

Велике спасибі вам за приємну розмову, за відверті відповіді та гарні пропозиції.

Вчитель

Так швидко минула мить зустрічі з майбутнім. А може її й зовсім не було і це все лише наша уява? Та не сумуйте, ви все ж таки туди потрапите. Крок за кроком, рік за роком прямуючи до своєї мети. Обов'язково візьміть з собою трудолюбивість, цілеспрямованість, наполегливість. А ще не забудьте великий багаж знань про минуле рідної землі, бо без знання минулого неможливо творити її достойне майбутнє.

Тож, любі діти, нехай наша виховна година стане для вас першим етапом великих відкриттів, пізнання минулого і сьогодення, початком в будівництві майбутнього нашого краю.

Бажаю вам всім успіхів!

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Духовна спадщина Черкаського краю. Хрестоматія з історії культури Черкащини. / Упорядник Г.В. Суховершки. – Черкаси: БРАМА-ІСУЕП. 2000. – 208 с., іл.

2. Коваленко С. Колективні творчі справи в початковій школі: «Сонячна подорож». / С. Коваленко. К.: Вид. дім «Шкіль. світ»: Вид. Л. Галіцина, 2006.

3. Нераденко Т.М. Золота підкова Черкащини: туристсько-краєзнавча подорож Черкащиною для учнівської молоді України / Т.Нераденко.- Черкаси: Брама-Україна, 2006. – 108 с.

4. Українська минувшина: Ілюстрований етнографічний довідник / А.П. Пономарьов, Л.Ф. Артюр, Т.В. Космічна та ін. К.: Либідь, 1993 – 256 с., іл.

5. Черкаський край – земля Богдана і Тараса: Культурологічний збірник / За редакцією Б. В. Губського, В. М. Литвина, В. А. Смолія. – К.: Українські пропілеї, 2002. – 656 с.: іл.

**Творча група вчителів початкової школи
Черкаської гімназії № 31 Черкаської міської ради**

**ПРОВЕДЕННЯ ТЕМАТИЧНИХ ТИЖНІВ ДЛЯ ВИХОВАННЯ
ПАТРІОТИЗМУ ЯК ОСНОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ
МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ**

Видатний український педагог Г.Ващенко звернув увагу на те, що високий темп розвитку учнів початкових класів вимагає якнайширшого залучення їх до активної навчальної й громадської діяльності. А тому початкова школа «мусить використовувати кожен момент своєї роботи не тільки для того, щоб дати учням знання, а й для того, щоб виховувати з них повновартісних, всебічно розвинутих людей і добрих громадян своєї батьківщини» [1, с. 489-493]. Роки навчання у початкових класах є цілим періодом морального, інтелектуального, емоційного, фізичного розвитку, який буде реальною справою лише за умови, що дитина живе багатим життям сьогодні, а не тільки готується до оволодіння знаннями завтра.

Педагогічний зміст роботи по моральному становленню особистості молодшого школяра полягає в тому, щоб допомагати йому просуватися від елементарних навичок поведінки до більш високого рівня, де потрібні самостійність ухвалення рішення і моральний вибір. Успішність будь-якого виду діяльності у формуванні моральних якостей школяра залежить від грамотності педагога, розмаїтості застосованих методів і емоційного відгуку дітей. Крім педагогічного впливу на формування моральних якостей особистості впливають багато чинників: соціальне середовище, різні види діяльності, провідні типи спілкування, статево-рольові відмінності дітей; соціальна обстановка, що склалася в нашій країні, накладає відбиток на формування особистості.

Велике значення у формуванні моральних якостей школяра відіграють заходи, про які буде йти мова. Традиційно, наприкінці листопада у початковій школі проводиться тематичний тиждень початкових класів. Це низка заходів, які проходять паралельно з навчальним процесом. Для того, щоб якнайкраще донести до дітей їх зміст, вони проводяться згідно заданої теми. Тематика визначається відповідно до вимог суспільства, визначних дат, доцільності і важливості. Тижневики мали різноманітну тематику: «У світі казки чарівної», «Вода – джерело життя на Землі», «Екологічний тиждень: збережемо планету разом!», тиждень присвячений 200річчю від дня народження Т. Г. Шевченка «Твій біль, твою любов, Тарасе, дозволь до серця прихилить». Цьогоріч ми вирішили, що не можемо бути осторонь подій, які відбуваються в Україні, тому гасло заходів, які протягом тижня проходили в початковій школі – «Україна – єдина країна». До тижневика готувались заздалегідь. Долучалися до заходів й діти, батьки, бабусі, дідусі, тому можна впевнено сказати, що тиждень початкових класів – це загальне свято всієї шкільної родини. Діти отримували завдання і разом з батьками, вчителями досліджували, вивчали, робили висновки, виготовляли власноруч, об'єднуючись в пари, групи, стаючи одним цілим задля досягнення поставленої мети. За участь у різних заходах учні отримували наліпку-заохочення у вигляді українського прапора. Підводячи підсумки, найактивніші учасники тижневика отримали значки з написом «Я люблю Україну» або «Я – українець», які з гордістю носили на шкільній формі.

Отже, у вихованні молодших школярів важливим є формування їхнього характеру: навичок поведінки, витривалості, чуйності, доброти й милосердя,

вміння долати труднощі, вироблення цілеспрямованості й стійкості уваги, організованості [5, с. 22-24]. У цьому ж руслі не менш важливе значення має вироблення духовно-моральних та вольових рис: патріотизму, працьовитості, розумної ініціативи, відповідальності, національної свідомості, рішучості й наполегливості, сумлінного ставлення до навчання, охайності, дисциплінованості, згуртованості, чесності, людської гідності, скромності, взаємної пошани й терпимості, осудливого ставлення до егоїзму, неробства, що і є метою проведення тижневиків.

Ми переконані, що правильно організоване національне виховання формує повноцінну особистість, суверенну індивідуальність, яка цінує свою громадянську, національну й особисту гідність, совість і честь.

А. В. Голуб, голова методичної комісії

Тиждень початкових класів «Україна – єдина країна»

Понеділок

1. «Живи, Україно, живи для краси, для сили, для правди, для волі». (Виготовлення оберегів для України)

Ще для наших прабабусь і бабусь хрест, молитва, великодня крашанка, як і рушник, паляниця, вогонь у печі, обручка, пучечок певного зілля, пов'язаного навхрест, а також слова «добрий день!», «з Богом!», «бувайте здорові!», як і «не убий», «не укради»,— були не просто предметами і словами, а знаками добра і сили, заступниками від нещастя, були – оберегами.

Людина відчувала потребу в матеріалізованих захисниках – оберегах. Обереги – наші прадавні добрі символи-захисники, знаки віри у вище заступництво. Вишитий рушник, вишита сорочка, писанка, лялька, віночок, калина, верба, лелека – без них важко уявити нашу Україну. Саме з оберегів починається для кожного Батьківщина [3, с. 39-42].

Обереги мої українські, –
Ви прийшли з давнини в майбуття.
Рушники й сорочки материнські
Поруч з нами ідуть у життя.
Нам любов'ю серця зігрівають –
Доброта й тепло в них завжди.
Вони святість і відданість мають,
Захищають від лиха й біди.

На перший погляд ці прості й дивовижні предмети, родинні реліквії-обереги здаються якоюсь дрібничкою – звичайною ковдрою, піччю, іконою, – яких дуже багато. Але це не так! Наші обереги – це наші талісмани, які ми цінуємо поряд з душевними якостями – добром, милосердям, любов'ю. Це найдорощче – наші корені, наше минуле, пам'ять...

Створюючи обереги, треба дотримуватись деяких правил.

Правило перше. Обереги не можуть бути виготовлені для себе.

Правило друге. Ніхто не може змусити кого-небудь виготовити для себе оберег або прохати зробити це. Обереги виготовляються лише по добрій волі і від чистої душі.

Правило третє. Потрібно дуже ретельно ставитися до вибору матеріалів для оберегів, адже часто матеріал (камінь, дерево), який хороший для вас, абсолютно не пасує для того, кому ви цей оберег створюєте.

Правило п'яте. В процесі створення оберега ви повинні постійно думати про ту людину, для якої ви його робите, уявляти його образ, відчувати його енергетику, настрій, характер, потреби [2, с. 13-14].

Якщо неухильно дотримуватись усім правилам, ймовірно, зроблений оберег дійсно зуміє захистити свого господаря від безлічі бід і напастей.

Ось тому і з великим задоволенням вирішили виготовити різні обереги для нашої неньки –України.

Найбезпечніші, доступніші і зручніші для виготовлення оберегів матеріали – це звичайні нитки: шерстяні, льняні, бавовняні. А найпростішим оберегом з давніх часів вважалася вишивка. Вона традиційно була присутня на будь-якій тканині, рушнику, одязі. Головне у вишивці-оберезі – колір і орнамент. Колірна гамма повинна відповідати тій частині спектру, яку вишивка покликана захищати. Тоді вона зуміє захистити свого господаря від безлічі бід і напастей.

Знаки, які використовуються в оберегах:

- Хрести – перешкода і відраза злу, знак закритості.
- Дерево (найчастіше ялиночка) – символ взаємозв'язку всього в світі, символ довгого життя.
- Квітка – символ краси і непорочності, червона квітка - символ земної любові.
- Зірки – знак небесного вогню. Зірки повинні мати трикутні або рівні промені. Знак розуму і просвітницьких думок.
- Круги – символ родючості, материнства, достатку, знак жіночого начала в природі.
- Квадрати – знак землеробів, символ родючості полів. Часто перемежаються світлий і темний квадрати, інколи вони посилюються штрихуванням уподовж або упоперек.
- Спіраль – символ мудрості; якщо колірна гамма синьо-фіолетова – сокровених знань. Щонайпотужніший відвертаючий знак для всієї темної суті тіньового світу – якщо колір червоний, білий або ж чорний.
- Хвиляста лінія – хвилі, вода, світовий океан. Символізує початок життя, уміння пристосуватися до обставин. Якщо лінії розташовані вертикально – це знак самовдосконалення, «сходи в піднебесся», дорога до таємних знань.
- Трикутник – символ людини; особливо якщо супроводиться невеликими крапочками або куклями з боку вершини. Символ людського спілкування.
- Ще з давніх-давен в кожній українській хаті були обереги достатку. В основному, це були вироби з зерен та насіння. Вони оберігали сім'ю від голоду та злиднів. В теперішній час мало де можна їх побачити. Але така річ прикрасить вашу оселю і зробить її індивідуальною. Вінок – ще один

український оберег, який у древніх слов'ян був пов'язаний із культом сонця. У повному вінку могло бути до 12 різних квіток, кожна з яких щось символізувала, була оберегом і ліками.

1-А

Напередодні тижня початкових класів діти 1-А класу були ознайомлені з українськими оберегами. Разом з батьками вони власноруч виготовили свій оберег. Чого тільки не побачили ми! Це і ляльки-мотанки, зроблені з бабусиної хустини, глиняні ляльки, хатинки та підкови, навіть, насіння льону, пшениці, проса та гречки у скляних пляшечках.

Пояснюючи значення кожного оберегу, ми в класі прикріпили їх на круглу основу і отримали оберег свого класу.

2-Б

Оберіг нашого класу має форму круга, обрамленого квітами українського віночка. Діти вже знають, що віночок здавна був оберегом від злого та недоброго. Він є символом духу українського народу – нескореності, святості, сподівання на кращу долю, символ краси та вроди. Квіти віночка уособлюють красу України, духовну міць її народу, засвідчують любов до рідної землі.

Посередині – карта України, як символ святої української землі, де кожен з нас зробив свій перший крок, почув вперше мамину колискову, напився життєдайної води, пішов стежиною до школи. На карті напис: «Україна – єдина країна». Адже, як ніколи, цей вислів актуальний саме зараз, коли над Україною повисли темні хмари загарбницької війни. Та навіки Україна буде єдиною країною для всіх, хто живе в ній і любить її. А прикрашає наш оберег сніп пшениці – святий хліб, який був основою життя нашого народу. Поруч кетяги червоної калини, оспіваної в піснях і легендах. Калина росла на кожному подвір'ї, милувала очі, вона є символом вроди та дівочої краси. Також в оберезі нашого класу присутні і державні символи. Синьо-жовтий стяг – святиня нашого народу, ознака сили і слави. А колір чистого неба та пшеничного поля доводить миролюбність нашого народу. Тризуб відображає силу, мудрість нашого народу. Опираючись на свої знання, другокласники створили цей оберег, розширили уявлення про символи нашого народу, його традиції і звичаї.

2-Г

Люди, яких ми називаємо трипільцями, заклали підвалини цивілізації на нашій землі. На території сучасної України вони одними з перших почали вирощувати хліб і плавити метал, збудували тисячі селищ, десятки міст. Трипільці прагнули вічного життя, молячись і приносячи пожертви Вищим Силам, створили дивовижні магичні орнаменти, які зачаровують нас і сьогодні. Не підлягає жодним сумнівам твердження про те, що окремі елементи трипільської культури стали невід'ємною частиною сучасної української культури.

Головною рисою трипільської культури є кераміка. Символічне значення мав, зокрема, посуд. Глиняні глечики – символ повного життя, достатку. Окрім всього, горщик є символом людської злагоди: посваритися – це «побити

горщики», а їх «склеїти» надто важко, навіть якщо дуже хочеться і вкрай необхідно...

Круг – символ благополуччя, родючості, материнства. Знаки Сонця – це коло, круг з хрестом посередині. Спіраль – символ мудрості, вічного життя, хвиляста лінія – хвилі, вода – символ початку життя. Горизонтальні лінії – символ землі. Крапки – це зерна, кинуті в землю. Квадрат – символ родючості. Хрест – оберігає від зла. Мішкловина – достаток, благополуччя.

Тож бажаємо всім миру, повного життя, благополуччя!

3-В

З сивої давнини прийшов до нас звичай прикрашати оселі оберегами. Найчастіше їх виготовляли з природних компонентів, що символізують для людини здоров'я, затишок в родині, любов та щастя.

Кожний елемент оформлення нашого оберегу має символічне значення.

Основою нашого оберегу є рядно- **мішкловина** – символ достатку.

В центральній частині оберега знаходяться **ляльки-мотанки**. Здавен у кожній родині лялька-мотанка виконувала роль оберегу, була символом мудрості, берегинею роду та символом зв'язку між поколіннями. Усі елементи одягу мотанки теж є символічними. Наприклад, **спідниця** уособлює собою землю. Вона прикрашена у нас **старовинною вишивкою**, якій понад п'ятдесят років. А **довгі коси** мотанки символізують нескінченність життя.

Рушник є одним із найдавніших ритуальних атрибутів, символів України. Він поєднує людину з її пращурами. Зовнішня частина кола оздоблена різноманітним квітів, овочів та злаків, кожен з яких теж має своє символічне значення.

Соняшник – символ Сонця, праці й достатку, сили і добробуту. Він – чи не найсильніший серед квітів. Тому їх так багато на нашому оберезі.

Крім цього соняшник символізує Батьківщину. Як Сонце для соняшника – єдиний і незамінний орієнтир, так і для людини Батьківщина – єдина і найвища цінність.

Плющ означає безсмертя та вічне життя, **волошки** – символ чемності, хлоп'ячої краси та добра, **мак** приносить спокій у сім'ю, а **безсмертник** – молодість та довголіття.

Українська земля багата та родюча, тому ягодами, овочами та злаками теж прикрашали свої обереги.

Ягоди та інші дари природи завжди були символами гарного врожаю. Наприклад, **червоний перець** – це символ чоловічої сили, **яблуко** приносить любов та радість в домітку, **вишня** – символ, життя, рідної землі, матері, дівчини-нареченої, а **ягоди шипшини** гарантують хазяєвам міцне здоров'я, красу та молодість.

Колосками залкових завжди український народ прикрашав свої оселі, використовували їх у своїх обрядах. І в нашому оберезі вони займають почесне місце. **Овес**, наприклад, щоб збирався рід увесь, **пшениця** – щоб родила всяка пашниця, а **жито** символізує багатство, добробут.

4-А

Оберіг ми створювали усім класом для того, щоб наша країна була єдина і сильна. Основа оберегу – соняшник – символ Сонця, праці й достатку, сили й добробуту. Він чи не найсильніший серед квітів. Крім цього соняшник символізує Батьківщину: як соняшник повертає за Сонцем свою голову, так і людина думкою, словом і ділом звернена до своєї Вітчизни. Як сонце для соняшника – єдиний і незамінний орієнтир, так і для людини Батьківщина – єдина і найвища цінність.

На соняшнику багато деталей, які на нашу думку, повинні оберігати Україну. Лялька-мотанка – для захисту від хвороб і нечистої сили. В давнину матусі плели їх з любов'ю для своїх немовлят. Коли дитини хворіла, вірили, що лялька забирала у неї хворобу. Рушничок, вишитий традиційним червоним і чорним хрестом, як символ-оберіг дому, родини. Почесне місце на соняшнику для калини, як уособлення любові, щастя, вроди. Український віночок – знак життя, долі, життєвої сили, досконалості. Важливим оберегом для українців є писанка – як символ весняного відродження, яка захищає господаря та його оселю. Магічні властивості, якими володіє коло має і пояс, як символ безкінечності і водночас цілісності. Оберегом від злих людей є червоний перець, який вішали над дверима у кожній оселі.

Традиційними оберегами є квіти: маки – символ краси й молодості, волошки – ніжності й скромності. Сніп жита – це основа всього живого, є дійсною всеосяжною основою життя, символом життєвого благополуччя. Віник наділений багатою магічною символікою, він є водночас оберегом від всякої нечисті й бруду. Підкова, яка висить рогами вниз – для захисту від злих духів, символ щастя. Суть оберега в тому, щоб створити магічні перешкоди для зла, чудодійним чином захистити нашу неньку-Україну від згубних сил, послати їй удачу, мир, злагоду.

С. М. Шнайдер, Л. С. Кравченко.

2. «Завжди щаслива і єдина, розквітни, рідна Україно!»

(Виготовлення карти України, прикрашеної квітами-символами та оберегами).

Україна! Наша рідна земля, наша Батьківщина. Вона для всіх, хто її поважає і любить, вона – колиска найкращих у світі пісень, вона – вічна надія на волю і кращу долю.

Для того, щоб любити свою Батьківщину, дбайливо до неї ставитися, культурна, освічена людина повинна як можна більше знати про свою державу.

З метою поповнення та розширення знань учнів про нашу Україну, її територію та адміністративний устрій, з школярами була проведена мандрівка по карті нашої країни. Діти дізналися, що наша Батьківщина складається з окремих країв. Це 24 області і автономна республіка Крим. Головним містом кожної області є обласний центр, по назві якого область і носить свою назву, а ще має свій символ – герб, який показує особливості конкретної території, розповідає про пам'ятки.

Як підсумок такої мандрівки, дітям запропонували намалювати карту України, обласні центри позначити картинками гербів областей, а площину території прикрасити квітами-оберегами та квітами-символами, щоб наша Батьківщина стала ще красивішою, ще багатшою, ще мальовничішою. На уроках трудового навчання учні виготовляли певні квіти, кожний клас для 23 областей, які були визначені раніше.

Калина – символ рідної землі, вроди, нескореності прикрасила Київську область. Черкащині, Шевченківському краю, дістався барвінок – символ вічного життя, міцного кохання та шлюбу. Ніжна пелюстка маку несе в собі пам'ять роду, це символ туги й печалі, а макова голівка символ занепокоєння, тому цими квітами визначили Донецьку область, Луганську – польовим дзвоником. Колосся пшениці, волошка, соняшник, кукурудза – це південні Миколаївська, Херсонська, Одеська, Запорізька області. Центральні області вкрилися яблуневим та вишневим цвітом, що є символом материнської любові, а ще ромашками – це мир, ніжність, кохання. На півночі – льон, нагідки. Одним із чудес Закарпаття є диво природи – долина, засіяна вузьколистими нарцисами, які занесені до Червоної Книги України. Тому ніжні нарциси лягли на Закарпатську область. Царівною квітів вважається шипшина. Це символ віри, надії, любові. Цими квітами прикрасили Крим. З бажанням та любов'ю діти заповнили карту любистком (символ людської відданості), чорнобривцями, безсмертником, мальвою, півонією, незабудками, фіалками, гвоздиками.

Така робота об'єднала дітей, спонукала їх в такий символічний спосіб своїми руками прикрасити рідну землю, більше дізнатися про Україну, переконатися, що спільна праця приносить задоволення і чудовий результат.

Н. В. Донець.

3. Хенд-мейд «Зроби подарунки для воїнів АТО»

Протягом тижня кожен клас брав участь в хенд-мейдах по виготовленню сувенірів, листівок та прапорів для воїнів, які воюють на сході України.

Матеріали:

- Біла тканина.
- Фарба.
- Малярний валик, маркери.

1. Беремо білу тканину прямокутною форми за розміром 1: 1,5

2. Ділимо вздовж на дві рані частини, та зафарбовуємо одну частину блакитною фарбою. Зафарбовування відбувається за допомогою дитячих долоньок. Валик занурюється в блакитну фарбу і наноситься на долоню дитині. Діти по черзі ставлять на тканину відтиск руки.

3. Другу частину “зафарбовуємо” жовтим кольором теж за допомогою долоньок.

4. На блакитній та жовтій частині діти пишуть свої імена, вік, та побажання солдатам.

5. Прапор готовий!

Хенд-мейд по виготовленню національних сувенірів-значків

для воїнів

Матеріали:

- Заготовки стрічков блакитного та жовтого кольору, довжиною 15 см.
- Клей марки «Дракон,» набраний в шприци.
- Булавки.

1. Згинаємо заготовлені стрічки і накладаючи одну на другу, з'єднуємо клеєм.

2. Заготовленою стрічкою перетягуємо середину сувеніра, а з оберненого боку закріплюємо її клеєм. На цьому ж місці закріплюємо булавку.

3. Сувенір готовий

Л. С. Михайлюк.

Вівторок

1. «Моя Батьківщина – це вишеньки цвіт, і верби над ставом й калина». (Конкурс народних символів)

Народи світу різняться між собою одягом, звичаями, традиціями. У кожного народу є свої національні святині, улюблені речі, дерева, тварини. Українці мають свої традиції, які споконвіку шанують і бережуть. Це – батьківська хата, материнська пісня, святий хліб, вишитий рушник, червона калина, зажурена верба, хрещатий барвінок, дивовижна писанка, вірний своєму краю лелека [4, с. 223]. Всі вони наші давні і добрі символи, наші обереги. Саме тому на тижні початкових класів учні виготовляли символи-обереги.

Так учні 1-х класів оздоблювали паперові рушнички, адже рушники – це обереги від усього злого, що може зайти в дім. «Хай стелиться вам доля рушниками» – бажали людям щастя. Він пройшов крізь віки і зараз символізує чистоту почуттів, глибину безмежної любові до своїх дітей, до всіх, хто не черствіє душею. Рушник передавали як оберіг з роду в рід, з покоління в покоління.

Учні 2-х класів розписували глечики.

Глечик із глини – це автентичний народний посуд. Історія глечика нараховує тисячі років і тисячі найрізноманітніших форм.

До того ж, за народними повір'ями, глек має здатність наповнювати людей силою, яку глина отримала за довгі століття від сонця, повітря, води, землі.

Учні 3-х класів виготовляли декоративні тарілки, тому що з давніх-давен повелося прикрашати стіни домівок декоративними тарілками. На перший погляд це може здаватися тільки деталлю інтер'єру. Але насправді все далеко не так. «Яскравій тарілці сонечко радіє». Там де сонце може побачити красиві тарілки, його тепло надовго збережеться та добробут прибавить. Справа в тому, що Сонце благоволить до власних символів. Тарілка – це сонячний символ. Чим яскравіший на тарілці візерунок, тим більше світла вона приносить до оселі. Сонячне світло, в свою чергу, – символ багатства та успіху. Чим більше в

оселі людини сонячних символів, тим більше сонячного світла і тим більш багатою та успішною буде сама людина.

Звичайно ми не могли оминати і традиційний український віночок, який виготовляли учні 4-х класів, бо вважалося, що вінок з квітів захищає дівчину від напасників і лихого ока. Народ вірив, що дівчина, маючи на своїй голові вінок, володіє чарами. А ще вінок на голові і для здоров'я, тому є квіти, які потрібно обов'язково вплести.

До українського віночку вплітали різноманітні квіти, а всього в одному вінку могло бути до 12 різних квіток.

Кожна квітка у віночку щось символізувала. Деревій – красива квітка, схожа на квітуче деревце. Де б вона не з'явилась, обов'язково порадує всіх своїм квітом. Діти називають цю квіточку рибкою, бо форма листячка в неї має форму рибки, різьблена й приємна на дотик. Як символ нескореності, деревій посідає центральне місце у віночку.

Барвінок – символ життя, він має довгі пагінці – безконечники, які стеляться по садочку, горнутья до осел і людської. Листячко цупке, не боїться суховію, з нього, нанизуючи одне на одне, дівчата виготовляли стрічки-віночки, сколювали ним волосся, щоб не заважало у буденній роботі. А квіти барвінку – яскраво-сині, з жовтою серединкою, надзвичайно скромні, нагадують зірочки на вечірньому небі. Використовували барвінок у лікуванні застудних захворювань, для поліпшення зору; ним хліб святковий прикрашали, виготовляли весільні букетики і до віночка вплітали.

Цвіт вишні та яблуні – це символ материнської любові. Пелюстки цих квіток збирали навесні, а потім додавали до купелі немовляти, а чай з них знімає застуду. Тому й у віночку дівочому цвіту вишні та яблуні відведено почесне місце.

Калина – символ України, символ краси та дівочої вроди. Це дерево нашого українського роду. Колись воно пов'язувалося з народженням Всесвіту і назву свою взяло від давньої назви Сонця – Коло. Червоні ягоди калини із ягідками-сердечками – то символ крові та невмирущого роду. Безсмертник у віночку дарує здоров'я, загоює найтяжчі рани. І назва у нього символічна: без смерті прожити.

Любисток і волошки. У народі існує легенда, що любисток і волошка колись були птахами і вчили людей любити одне одного, бути щирими і відвертими. А коли померли ці пташки, то проросли квітами, пахучими рослинками – любистком та волошкою. У них чудові лікувальні властивості: ними миють волосся, освіжають хату, купають маленьких дітей. Тому ці квіти у віночку є символом людської відданості, вміння бути корисними.

Ромашку у віночок не вплітали дуже довго, поки не дізнались, що вона не лише красива, а й сильна своїми лікувальними властивостями, дає людям здоров'я, доброту й ніжність. Її вплітають у віночок поряд з кетягами калини, яблуні та вишні. Перевивають батіжком хмелю, бо він несе в собі значення розвитку, молодого буяння та любові. Вважають, що хміль – це весільна

символіка. Як хміль в'ється, прикрашаючи свої пагони духмяними бурульками, так і хлопець має витись біля нареченої, бути готовим до одруження.

Мак. Ніжна пелюстка маку несе в собі пам'ять роду. Дівчата, в сім'ї яких був загиблий, з любов'ю і сумом покладали на голову віночки із семи маків, присягаючи цим зберегти і продовжити рід. А взагалі мак у віночку з'явився дуже давно, у XVI – XVII ст. І він є не лише символом туги й печалі, а й дає сон і думку береже.

Чорнобривці. У найперший віночок дівчатам вплітали чорнобривці, щоб гарними на вроду були, чорнобривими. Вірили в те, що ці квіти допомагають позбутися головного болю.

Ружа – улюблена квітка українців, її дбайливо плекали під вікнами хати, бо нагадує вона Сонце. Ружі й троянди укладали у віночку за законами рослинного орнаменту, що означало безперервний сонячний рух з вічним оновленням. Вони мають вигляд квітів-зірок, що уособлюють уявлення народу про Всесвіт як систему.

Вінок – це не тільки сплетені у коло квіти, гілочки. Для завершення його прикрашання використовували стрічки. Кожна дівчина знала послідовність вплітання стрічок у віночку [6].

Г. В. Брильова.

3. Народні промисли України (Перегляд презентації)

Народні художні промисли в Україні є невід'ємною складовою української культури. Вони увібрали в себе риси притаманні окремим етнографічним регіонам країни. З покоління в покоління передавалися таємниці майстерності; вдосконалювалися прийоми обробки природних матеріалів. У ряді населених пунктів (Опішня, Решетилівка, Косів, Богуслав, Петриківка та інші) існували школи традиційного народного мистецтва.

В рамках проведення тижня початкової школи під гаслом «Україна – єдина країна» в гімназії №31 м.Черкас, діти залучались до вивчення творів народного мистецтва. Була проведена виставка вишитих рушників. Адже вишивка – один із давніх і найбільш розповсюджених видів народного мистецтва. Щоб оздобити своє житло, найбільше уваги приділялось вишиванню рушників, скатертин, наволочок, серветок. Вишивання одягу – теж давня традиція. Тому діти нашої гімназії відвідують заняття у вишитих сорочках. Учні перших класів підготували паперові рушники і розфарбували їх цікавими візерунками.

Також учні переглянули презентацію на тему «Народні промисли України». Під час перегляду діти ознайомились з видами народних ремесел та художніх промислів України. А саме, що гончарство – найдавніше в світі ремесло. Перший посуд люди виробили собі з глини.

В Україні з давніх-давен живуть чудові гончарі на Київщині, Полтавщині, Чернігівщині, Поділлі, Харківщині та інших місцевостях. Наші учні також створили чудові малюнки українських глечиків, куманців.

Дізнались, що бондарство відоме в Україні вже в X столітті як виготовлення місткого посуду: діжі, барила, відра, коновки, балії. Бондарі користувались спеціальними теслярськими інструментами.

Зацікавило дітей незвичайне слово «гутництво». Це вироблення виробів зі скла – було відоме в Україні понад тисячу років. Час його виникнення не встановлено, але в скіфських похованнях уже знаходять намисто зі скла з вкрапленням різнокольорових барвників.

Близьке для учнів початкових класів і писанкарство. Чисте гладко фарбоване або оздоблене візерунками яйце набуло символічного релігійно – обрядового значення.

Діти дізнались про існування дуже цікавих і творчих професій: ковалі, золотарі-ювеліри, майстри лозоплетіння і художньої обробки шкіри, килимарниці, різьбярі по дереву та кістці та багатьох інших професій. Вони створюють речі, необхідні людям в побуті. Отож, під час проведення тижня початкової школи, учні 1-Б класу усвідомили, що найбільший скарб нашого народу – це люди з їх золотими руками, творчою фантазією, незліченими талантами, яких об'єднує єдина Україна.

В.М. Довгаль

Середа

1.Благодійний концерт «Віддай людині крихітку себе, за це душа наповнюється світлом»

Вже традиційним для нашої школи стало проведення благодійного концерту під час проведення тижня початкових класів, на які ми запрошуємо учнів, батьків і вчителів.

У попередні роки учні збирали кошти для дітей-сиріт з дитячого будинку, дітей-інвалідів, для бездомних тварин собачого притулку, співпрацюючи з благодійним фондом «Друг».

На благодійних концертах ми радо вітаємо всіх, хто не пошкодував часу прийти і разом з нами зробити свій внесок в скарбничку благодійності.

Сьогодні ми не можемо стояти осторонь тих подій, які відбуваються в країні і тому на цьогорічному концерті всі зібрані кошти, а це 2237 грн, пішли на придбання бушлатів для бійців АТО.

Кожний клас підготував свою власну композицію: пісню, танець, гру на музичному інструменті.

Учні 1-4 класів вражали різноманітністю своїх талантів.

Незабутнє враження гості отримали від гри дітей на музичних інструментах.

Запам'ятались присутнім веселі танки у виконанні учнів 4-х класів.

Прозвучали чудові композиції про Україну, українські народні пісні.

Свято, яке відбулося, подарувало незабутнє враження та теплоту спілкування всім присутнім.

О.О. Шведенко

2.Відеознайомство «Славетні Українці»

У нас тисячолітнє є коріння,
Прийшла пора згадати,
Хто ми є!
Н.Зубицька

Багата і славна історія України та її народу. Чимало славетних імен пам'ятає українська земля.

Хто вони? Звідки? Якого роду – племені? Чим прославили Україну? На такі питання шукали відповіді учні, переглядаючи на тижні початкових класів презентацію про видатних людей України. Кожен період історії нашого народу багатий на особистості. Перед очима молодших школярів промайнули сторінки з життя наших далеких предків: князів Володимира Великого, Ярослава Мудрого, нашого земляка гетьмана Богдана Хмельницького; поетів – класиків Тараса Шевченка, Лесі Українки, Івана Франка; діячів культури і мистецтва Соломії Крушельницької, Миколи Лисенка, Катерини Білокур, вчених Сергія Корольова та Євгена Патона.

Такий вид роботи допомагає дітям більше дізнатися про українців, що прославили країну прикладом своєї діяльності та життям; виховує в малечі почуття гордості та патріотизму, шанобливе ставлення до історії рідного краю та сучасних реалій життя українців, прищеплює любов до Батьківщини, почуття гордості за славних синів і дочок держави.

О. М. Коваленко.

3. «Кожен подарунок, навіть найменший, стає великим даром, якщо вручаєш його з любов'ю» (Збір подарунків для воїнів АТО)

Вся країна з хвилюванням спостерігає за військовими діями, які відбуваються на сході нашої країни в Донецькій та Луганській областях. Сьогодні десятки-тисяч воїнів нашої держави знаходяться на передовій, захищаючи свободу та територіальну цілісність України.

Жодна людина не лишається осторонь цих подій. Учні нашої гімназії щиро вболівають за наших земляків та всіх українців, які із зброєю в руках відстоюють незалежність нашої держави у її Південно-Східному регіоні. По всій території України проходять благодійні акції в підтримку воїнів АТО.

Учні нашої гімназії також добре розуміють, яку важливу місію виконують рідні і зовсім незнайомі їм люди – воїни АТО. Аби підтримати бойовий дух наших захисників у сьогоднішній нелегкий час до цієї благодійної справи залучилися і молодші школярі нашої гімназії.

На уроках малювання та трудового навчання малювали малюнки, виготовляли аплікації, обереги, ляльки-мотанки, різні поробки. Емоційними зовсім не дитячими виявились авторські вірші учнів 3-х класів та символічні листівки з привітаннями з Новим роком та Різдвом Христовим, а також побажаннями перемоги та швидкого повернення додому.

До цієї благодійної акції приєдналися і батьки наших школярів. При їхній допомозі було зібрано 810 кілограмів. Тут були і теплі ковдри та шкарпетки, тепла білизна, куртки та светри, засоби особистої гігієни, а особливо – пакунки із солодошами. Багато збрали і продуктів харчування. Це і різні крупи та супи швидкого приготування, макаронні вироби, чай, кава, згущене молоко, тушонка, мариновані та консервовані овочі та фрукти.

Усе це було спаковано в ящики і передано волонтерам громадської організації «Час надії» м. Черкаси. Новорічні подарунки отримали воїни блокпосту с.Піски та Дебальцеве. З вдячністю про новорічні подарунки та допомогу ми отримали фото.

Ці подарунки піднімуть військовий дух, зігріватимуть бійців, а дитячі вироби стануть оберегами для захисників, на яких зараз лежить велика відповідальність за майбутнє нашої держави.

Л. А. Кирилюк

Четвер

1.«У всьому світі, кожен зна, є Батьківщина лиш одна» (Флешмоб)

Одним із виховних заходів, під час проведення тижня початкових класів, був флешмоб. В ньому брали участь всі учні молодших класів нашої школи. Флешмоб (в перекладі з англійської – швидкий спалах) – це заздалегідь спланована масова акція, зазвичай через інтернет або інші сучасні засоби комунікації, у якій велика кількість людей оперативно збирається у громадському місці, протягом декількох хвилин виконує заздалегідь узгоджені дії (сценарій), і потім швидко розходяться.

Це було захоплююче та хвилююче видовище, коли більш ніж 500 юних гімназистів з великим натхненням, в єдиному пориві заспівали «Перлина Україна, на весь світ одна єдина...». Вгору здійнялися маленькі долоньки, що виконували синхронні рухи, очі засвітилися радістю та натхненням. Голоси дітей, немов маленькі струмочки, що зливалися у бурхливому потоці, брали за душу і нікого із присутніх в залі не залишили байдужими.

На секунду зал завмирає, а через хвилину вибухає новими емоціями – кожен учасник піднімає кольорове сердечко, кольори прапора України. Враз півзали стає блакитною, а інша половинка-жовтою. Здається, що тріпоче на вітрі наш прапор. Вітер підносить його і опускає, рве, кидає, ніби хоче пошматувати. Але не в силі йому перемогти наш стяг. Дзвінко лунає пісня. Зал, як одне єдине, ціле виконує танцювальні рухи.

В цьому дійстві діти відчували себе частинкою великого українського народу, пройнялися гордістю за Україну. Саме в такі хвилини і пробуджуються паростки патріотизму в серцях наших дітей. Такі заходи є не тільки

видовищними та красивими, а ще й несуть виховний характер і розвивають почуття єдності та сили духу.

Щасливі ми, що народилися на такій чудовій, багатій, мальовничій землі – на нашій славній Україні! Нема життя без України, бо Україна – це мати, яку не вибирають, бо Україна – це доля, яка випадає раз на віку, бо Україна – це пісня, яка вічна на цій землі.

Скільки слів можна підібрати, щоб описати Україну! Співуча, квітуча, красива, барвиста, прекрасна. Перш за все, це – рідна земля, – земля, де ми народилися, де зростаємо, пізнаємо її красу, чарівність, неповторність, що воєдино сплетені з її випробуваннями, болями та стражданнями. «Україна – єдина країна» – саме такі слова були головним девізом тижня діяльності учнів 4-х класів Черкаської гімназії №31.

Тиждень був насиченим цікавими та яскравими подіями, тематика яких була досить актуальною у такі скрутні часи, які сьогодні переживає наша рідна Батьківщина та не залишає байдужим жодного свідомого українця та патріота. Саме такими по праву можна назвати вихованців гімназії, наших талановитих учнів. У цей нелегкий для України час з'являється чимало ініціатив та проводиться чимало заходів, метою яких є підтримка людей, які жертвують своїм життям заради нашого майбутнього.

Такі заходи допоможуть дітям побачити, що «патріот» – це не просто слово, а також навчитися шанобливому ставленню до Батьківщини, відчутти гордість за наших захисників Вітчизни. Кожна нація, кожен народ, навіть кожна соціальна група має свої звичаї, що виробилися протягом багатьох століть і освячені віками. Знання історії та культури свого народу необхідні не лише для піднесення національної гідності, а й для використання кращих традицій в сьогоденні. Проведення конкурсу для ерудитів «Україна – єдина країна» дало змогу визначити серед учнів 4 класів найкращих знавців звичаїв та традицій українського народу.

Мета цього заходу:

- формувати національну свідомість школярів;
- розвивати пізнавальні інтереси учнів;
- виховувати любов до рідного краю, повагу до його історичного минулого і сучасного, шанобливе ставлення до символів держави.

Вікторина «Чи знаєте ви Україну?»

1. У якій півкулі знаходиться на карті наша Батьківщина? (У східній)
2. На якому материка ми живемо? (Євразія)
3. Які країни межують з Україною на півночі? (Білорусь)
4. З якою державою Україна межує на сході? (Росія)
5. Коли країна проголосила свою незалежність? (24 серпня 1991 року)
6. Де знаходиться географічний центр Європи? (На території України в Закарпатській області поблизу с. Ділове)
7. Як називається найвища вершина Карпат? (Гора Говерла, 2061 м)
8. Яка найбільша річка в Україні? (Дніпро)
9. Як називається столиця України? (м. Київ)

10. Яке найбільше озеро в Україні? (озеро Сасик)

Конкурс «Мовознавство для допитливих».

Завдання: Здійсніть подорож містами України і скажіть, хто вас зустріне:

у Києві — (киянин);

у Кіровограді — (кіровоградець);

у Харкові — (харків'янин);

у Львові — (львів'янин);

у Сумах — (сумчанин);

у Донбасі — (донбасівець);

в Одесі — (одесит);

у Чернівцях — (чернівчанин);

у Чернігові — (чернігівець);

у Полтаві — (полтавчанин).

Зараз молодь не тільки показує свою силу, а й проголошує свою позицію: ми спроможні посідати провідні місця у суспільстві! Ми здатні на боротьбу! І зараз, в такий скрутний для України час, коли її хочуть порвати на шматки, саме молодь з усієї України не дозволяє це зробити. Також наша країна стоїть перед вибором: щасливе майбутнє, розквіт держави чи кримінальне майбутнє і занепад українців як народу? Важливу участь у виборі бере наша молодь, яка обирає щасливе майбутнє, економічний, політичний і духовний розквіт нашої держави. Саме вона хоче, щоб наша держава була високорозвиненою європейською державою.

Вихованці пишаються тим, хто вони є. Не приховують свого походження. Важливо те – що вони українці і кожен з них вірить в себе і в свою країну. Наше завдання – вивчати, розуміти історію нашого народу і пам'ятати, що Україна – єдина країна! Вона, як і мати з батьком, дається нам вищими силами, тому ми повинні оберігати її, плекати її культуру, мову, передавати своїм нащадкам і навчати їх бути гідними дітьми свого народу.

Незважаючи на усі негаразди, що відбуваються зараз, всі ми прагнемо одного – миру, спокою, міцної та квітучої держави та чистого неба над головою.

О. І. Пащенко.

П'ятниця

1. Конкурс читців

Традиційним заходом під час проведення тижня початкових класів є конкурс читців. Цього року темою конкурсу були такі слова: «Ми – нація єдина, твої ми діти, Україно».

Перший тур конкурсу проводився в класах, і діти самі обирали кращих читців на II тур. У виборі віршів брали участь батьки і всі учні класу. Діти читали вірші з таким натхненням, такими почуттями, що однокласники їм аплодували. Кращі з кращих пройшли у II тур.

Вірші, які читали діти, пройняті любов'ю до рідної землі, гордістю за Україну, надією на її єдність, вірою в її майбутнє.

Хочеться назвати прізвища дітей, які вразили незалежне журі: учнів старших класів, бібліотекаря, своїм читанням: Ортинська Дарина, Нудьга Максим, Дудник Валерія, Чоповський Іван, Підкуйко Анна, Трохименко Віктор, Онищенко Дар'я, Паплюх Денис, Новаківська Юлія, Ляхович Марк.

І написати ті слова, які звучали з вуст маленьких патріотів, що вже так щиро люблять свою Україну.

Нехай ніхто не половинить,
Твоїх земель не розтина,
Бо ти єдина, Україно,
Бо ти на всіх у нас одна.

Одна від Заходу до Сходу,
Володарка земель і вод –
Ніхто не ділить хай народу,
Бо не поділиться народ.

І козаки, стрільці січові
За тебе гинули в полях.
У небесах сузір'я Лева
Нам світить на чумацький шлях.

Стражденна чаєчко-небого,
Єдині два твої крила.
Виходим, наче у дорогу,
Аби ти вільною була.

Нехай ніхто не половинить,
Твоїх земель не розтина,
Бо ти єдина, Україно,
Бо ти на всіх у нас одна.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ващенко, Г. Виховний ідеал / Г. Ващенко // Історія української школи і педагогіки: хрестоматія. – К.: Знання, 2003. – С. 489-493.
2. Дмитренко, М. Береза – давній оберіг [Текст] / М. Дмитренко // Слово Просвіти. – 2008. – 31 січ. – 6 лют. – С. 13-14.
3. Кукушкіна, М. О. Рослини – символи та обереги [Текст] / М. О. Кукушкіна // Класному керівнику. Усе для роботи. – 2012. – № 12. – С. 39-42.
4. Люба моя Україна [Текст] : свята, традиції, звичаї, обряди, прикмети та повір'я укр. народу / М. Н. Шкода; худож. О. Альбрехт. — Донецьк : БАО, 2008. — 543 с.
5. Марушій О. Шляхи активізації військово-патріотичного виховання в школі / О. Марушій // Рідна школа. – 2001. – № 5. – С. 22–24.

**Г.Я.Зелена,
М.В.Галета,
Р.Б.Синяк,**
учителі початкових класів
Ярошівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів
Катеринопільської районної ради

Проблема патріотичного виховання молодого покоління не нова. Але особливої актуальності вона набула сьогодні, коли в українському суспільстві спостерігаємо загострення проблеми розуміння значення для людини рідної мови, Батьківщини та її символів. Склалася ситуація, коли країна в усіх одна, проте ставлення до неї різне, а почуття патріотизму кожного українця зазнає серйозних випробувань.

Патріотичне виховання підростаючого покоління завжди було однією з найважливіших складових сучасної школи, адже дитинство – найблагодатніша пора для прищеплення почуття любові до Батьківщини. Під патріотичним вихованням розуміється формування в учнів любові до рідної землі. Патріотизм - одна з найважливіших рис всебічно розвиненої особистості. В школярів повинно вироблятися почуття гордості за свою Батьківщину і свій народ, повагу до його великих звершень і гідних сторінок минулого. Роль школи: у цьому плані неможливо переоцінити. На жаль, в даний час шкільне патріотичне виховання тільки почало відроджуватися. Вчителю важливо пояснити реальних суть понять добра і зла, зверненні свідомості школярів до високих ідеалів вітчизняної історії та створенні у них тим самим самостійних уявлень про гідне значення України на світовому рівні

У міру дорослішання у школярів, як відзначають вчені-дослідники, починає формуватися так зване «джерельце героїзму» (А. Я. Бруштейн), що вимагає реалізації, але, як не прикро це констатувати, воно найчастіше залишається незатребуваним. Сучасні діти дуже швидко розвиваються. Вони вивчають навколишній світ стрімко, захоплено. І хоч нині кожна дитина, від дошкільника до школяра знає Гімн України, це не є стовідсотковою гарантією, що в нашій державі зростає нове патріотично налаштоване покоління. Виховувати у молодших школярів любов до рідної країни можуть допомогти не лише позакласні виховні заходи, а і уроки рідної мови, літературного читання, математики та інші.

Молодший шкільний вік є періодом входження в соціальну зрілість. На цьому етапі активно формується світогляд, розвиваються емоційно-вольова,

пізнавальна, потрібна сфери дитини, формується продуктивний досвід спілкування, закладаються основи стійких громадянських якостей особистості. І тут важливо не запізнитися. Основними завданнями сучасної педагогічної та психологічної науки на шляху виховання громадян України є прищеплення їм високих морально-етичних якостей, формування глибокої національної свідомості та самосвідомості.

Патріотичний компонент змісту навчання і виховання молодших школярів має стати пріоритетним у роботі кожного вчителя початкової школи. На процес патріотичного виховання молодших школярів значною мірою впливає зміст навчальних предметів, який сприяє оволодінню системою знань, формуванню світоглядних орієнтацій та самосвідомості учнів.

РІДНИЙ КРАЙ, ДЕ МИ ЖИВЕМО, УКРАЇНОЮ ЗОВЕМО

Урок з української мови у 2 класі

Урок - подорож

Тема. Велика буква в назвах міст, сіл, річок

Мета. Формувати в учнів уміння писати з великої літери назви міст, сіл, річок; сприяти збагаченню й активізації словникового запасу учнів; - розвивати вміння спостерігати; виховувати любов до своєї Батьківщини, до рідного краю.

Обладнання: мультимедійна презентація, зображення міст, фотографії рідного села, Черкащини, картки, портрет Т.Г.Шевченка.

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент

Здрастуй , Україно, сонячна криниця, дай води напитись з твого джерела. З паростка малого все на цьому світі, все віддали для того, щоб ти цвіла.

II. Актуалізація опорних знань.

1. Каліграфічна хвилинка

Ба ть щи Батьківщина

Неповторна і єдина наша Батьківщина

- *Як називається наша Батьківщина? Україна*

- *Як пишеться слово Батьківщина і слово Україна?*

2. Перевірка домашнього завдання.

Гра «Хто краще?»

Учні розповідають вірші про Україну.

3. Самостійна робота.

Спишіть і підкресліть слова, що пишуться з великої літери.

О земле рідна! Краю мій!

Що краще є, ніж Батьківщина?

Країна радощів і мрій,

Вона зветься Україна!

4. Робота над віршем

Змайстрували годівнички

Оля, Петрик і Тарасик,

Прилетіли враз синички
Поласувати зерняток.
Ходить Мурчик, заглядає,
Хоче пташечку спіймати.
Хвостиком маха, стрибає,
Та не може їх дістати.

- Назвати імена, які є у тексті вірша, кличку котика.
- Як пишуться імена людей та клички тварин?

III. Вивчення нового матеріалу.

1. Повідомлення теми і мети уроку.

Усе на світі - і міста, і села, і вулиці, і річка має свої імена. А щоб багато дізнатися цікавого про ці імена та навчитися їх писати ми вирушаємо у подорож нашою Україною. Із Донецька у Карпати починаєм мандрувати.

2. Робота за підручником (ст.. 83)

Виразне читання вірша «Наша мандрівка»

Списати слова, підкреслені однією рисою. Підкреслити велику букву.

3. Розповідь вчителя про Львів, Карпати, Кримські гори, Київ, Канів, Черкаси.

- Князь Данило Галицький назвав місто Львів на честь свого сина Лева.

- Знов зелені стали гори навесні,
З полонини чути співи голосні.
І трембіти десь над горами гудуть,
То вівчарки з отарами ідуть.

- Які гори України ви подолали?

- З якої букви написані слова?

Гори України: Карпати, Кримські гори.

- Кримські гори простягаються із заходу на схід на 180 км, завширшки 50-60 км. Межують гори із зоною степів та Чорним морем. Найвища точка Кримських гір - гора Роман - Кош. Вчені вважають, що 200 млн років тому на місці Кримських гір був океан.

- Які моря і океани ви знаєте?

- Як пишуться назви морів і океанів? Гори Карпати розміщені в центральній частині Європи, простягаються величезною дугою на 1500 км. Охоплюють територію України, Румунії, Польщі, Угорщини, Чехії, Австрії, Словаччини.

- Як пишуться назви держав?

4. Робота з картою.

- Діти, знайдіть на карті наше село.

- Як воно називається? (Ярошівка)

- Яка річка через нього протікає? (Велика Вись)
- Яку назву має наш районний центр? (Катеринопіль)
- А в якій області ми проживаємо? (Черкаській)

IV. Робота над новим матеріалом.

1. Розвиток зв'язного мовлення.

Бесіда за фотографіями села Ярошівка в різні пори року.

Скласти за опорними словами і реченнями розповіді: «Ярошівка взимку», «Літо в рідному селі», «Весна в Ярошівці», «Мое осіннє село»

2. Вправа «Знайди зайве слово»

Велика Вись, Гнилий Тікич, Рось, річка, Дніпро, Десна.

- З якої букви напишемо слова «місто», «село», «річка», «вулиця»?
- А як пишуться назви міст, сіл, річок, вулиць?

Прочитайте правило на ст.84

Перевіримо, чи правильно ми міркували?

3. Довідкове бюро.

Відгадайте, що за місто.

Знову цвітуть каштани,

Хвиля дніпровська б'є.

Молодість наша - ти щастя моє. (Київ)

Київ - столиця України. Київ - місто-легенда, Київ - найбільше місто в Україні. Йому вже понад півтори тисячі років. Київ завжди молодий. Зараз місто розташувалось на обох берегах, широкого Дніпра.

Навесні воно потопає в зелені і квітах.

4. Робота в групах

Дніпро - довга, могутня річка. Вона протікає через Росію, Білорусь. Україну.

В Дніпро впадають з двох боків малі й великі річки: Десна, Прип'ять, Ірпінь, Петрів, Рось, Сула, Псьол.

На берегах Дніпра розташовані такі міста: Київ, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Херсон, Черкаси, Дніпродзержинськ. Кременчук, Канів.

Завдання

1-ша група. Виписати назви річок.

2-га група. Виписати назви міст.

V. Підсумок уроку.

1. Гра «Я знаю...»

Діти кидають м'ячик один одному. Той, хто спіймав м'яч повинен, стрибаючи на місці, сказати: «Я знаю три назви міст (сіл, річок)»

2. Дослідити слова, в яких допущені помилки і пояснити, як правильно їх написати.

*Поет Тарас Григорович Шевченко, собачка муха, Місто Канів,
Вулиця вишнева, місто Черкаси, чорне море, тихий Океан, Гори Карпати,
вчитель Синяк рита Борисівна.*

3. Бліц - турнір.

- Хто такий Тарас Григорович Шевченко?
- Де він народився?
- Де похований?
- Як називається його збірка?
- Як називається наш обласний центр?
- Як називається наша столиця?
- В якому районному центрі ми проживаємо?
- На берегах якої річки розташований Київ?
- Яка грошова одиниця України?
- Головна вулиця міста Києва.
- Якого кольору прапор України?
- Як називається наш загін? (Козачата)

✓ Добром світиться, козачата!
Даруйте Україні вірність.
Довічно вчіться захищати
Домівку рідну й людську гідність.

✓ Козак - герой народу України.
Козакувати - справа не проста.
Коли державу відбудуєм незалежну,
Красою слава запалає золота.
Воля - найвища цінність,
Гарна, немовби казкова царівна!
Гори, гаї, голубі небеса -
Глибинна, бережна, велична краса!

VI. Домашнє завдання.

Скласти діалог. (Ситуація: ти познайомився з дівчинкою (хлопчиком). Він(вона) розпитує тебе, де ти живеш, у якому місті (селі), на якій вулиці).

VII. Рефлексія.

- Що вам сподобалося на сьогоднішньому уроці?
- Які враження залишилися від уроку?
- Що нового ви сьогодні дізналися?
- Про що зможете розповісти своїм батькам, друзям?

**Ігри для розвитку творчих здібностей та патріотичного виховання
молодших школярів.**

1. Гра «Що ти знаєш про символи держави?»

Діти об'єднуються у команди. Кожна команда отримує по три запитання. I команда.

- Яким словом можна замінити слово «прапор»? (Стяг, знамено).
- Чи знаєш ти, що символізує Державний Прапор України?
- Коли відзначають в Україні День прапора?

II команда.

- Чи була вільною Україна у часи, коли був написаний Гімн?
- Хто написав слова Гімну та музику до нього?
- У яких рядках найсильніше виражено відданість борців за волю

України?

III команда.

- Що символізує Тризуб? (Три стихії природи: повітря, землю, воду).
- Коли було відновлено Тризуб як символ? (Коли Україна стала незалежною).
- Яке слово можна прочитати , розглядаючи цей символ? (Воля).

2. Гра «Чарівний птах»

Діти придумують і малюють Птаха-визволителя, якого ніколи ніхто не бачив. Цьому Птахи дають імя, описують його звички. Після цього кожен учень має розповісти присутнім про свого вигаданого Птаха.

3. Гра « Відгадай, хто це...?»

Учитель називає ряд слів, учні відгадують.

- Захищає, оберігає, відстоює. (Воїн ...)
- Допомогає, розшукує, рятує. (Волонтер...)
- Керує країною, є Головнокомандуючим Збройних Сил України, є Гарантом Конституції. (Президент)

4. Гра «Якби я...»

- Якби я був сонцем, то...
- Якби я був президентом, то...
- Якби я був добрим чарівником, то...
- Якби я жив на високій горі, то...

5. Гра «Фантазери»

Учитель пропонує дітям придумати розв'язання певної ситуації.

Наприклад, діти пообідали в їдальні і поверталися до класу, на стежці вони помітили шматочок хліба. Всі зупинилися...

6. Вправа «Коло єднання»

Кожен із нас є частиною великого українського народу. Станьмо всі у коло і почергово назвімо те, що нас єднає, робить патріотами, які готові віддати свої сили, знання, навіть життя за Україну, які не дозволять , щоб Вітчизну підкорили, поставили на коліна.

Ми в серцях розтопимо лід,
Штучно створені зруйнуємо стіни!
Так, ми різні – Південь, Захід, Схід,
Та всі разом – народ України!

7. Вправа «Поради Уряду»

- Кожен громадянин держави може звернутися до Уряду України, у вас сьогодні є така нагода. (Учні пишуть поради Уряду).

8. Конкурс «Дерево мудрості»

Закінчити прислів'я .

Людина без рідної землі ... (як соловей без пісні).

За рідний край ... (життя віддай).

Та земля мила, ... (де мати народила .

За народ і воля віддамо ... (життя і волю).

Жити – ... (Вітчизні служити).

Батьківщина-мати – ... (умій за неї постояти).

Краще зробити добро один раз, ніж ... (збиратися робити сто разів).

Робиш добро – не кайся. Робиш зло – ... (зла й сподівайся).

Мовчання гнів (гасить).

Не всяка стежка без споришу, не кожна людина ... (має добру душу).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вишневський О. Ще раз про народження громадянина; національне і громадянське у сучасному українському вихованні / О.Вишневський // Освіта.- 2002.-№8-9

2. Коробич К.В. Урок громадянської освіти / К. Коробич, Г. Вільганюк, Л. Кравченко, Л. Попова, Т. Смолінська // Розкажіть онуку. – 2008.- № 9.- С.32-35.

3. Ярош Г.О. Сучасний урок у початковій школі. 33 уроки з використанням технологій критичного мислення / Упор.Г.О.Ярош, Н.М.Седова.-Х.: Вид.група «Основа», 2007.

4. Тарасенко С. Уявна мандрівка територією нашої держави – України./ С. Тарасенко. // «Початкова школа» №10, 2009

5. Україна – єдина країна // Вчитель початкової школи.-2014.- №7,8

6. Матеріали Інтернету [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://osvityanskiy.klo.ucoz.com/> , <http://dorobok.edu.vn.ua/>

Н.П.Ключник,

*учитель початкових класів Вишнопільської
загальноосвітньої школи I–III ступенів
Тальнівської районної ради*

ОПТИМАЛЬНА МОДЕЛЬ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ВЗАЄМОДІЇ УЧИТЕЛЯ І ВИХОВАНЦІВ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ ВИХОВНОЇ МЕТИ

Батьківські збори з теми

«Я МОЛЮСЯ ЗА ТЕБЕ, УКРАЇНСЬКИЙ СОЛДАТЕ!»

Мета: поглибити знання батьків про засади, завдання та мету патріотичного виховання, пояснити батькам необхідність патріотичного та громадянського виховання в сучасних умовах, наголосити батькам на важливості власної громадянської позиції, залучати батьків до співпраці із дитиною з метою усвідомлення своєї причетності до перемоги України в боротьбі за власну незалежність у нелегкий для держави час, виховувати повагу та вдячність воїнам-захисникам, звернути увагу на взаємозв'язок людських цінностей та норм християнської моралі, консолідувати зусилля класовода та батьків з метою виховання патріотів України.

Форма проведення: батьківський лекторій за участі дітей.

План

1. Вступне слово класного керівника на тему: «Патріотичне виховання»
2. Майстер-клас «Янгол для солдата».
3. Перегляд презентації «Мами у Бога благають...».
4. Виступ батьків.
5. Написання мамами «Листа солдату».

1. Вступне слово класовода на тему «Патріотичне виховання»

Сьогодні у нас незвичайні батьківські збори. Звичайно, під час планування класовод обирає важливі теми батьківських зборів. Важко передбачити всі можливі варіанти їх проведення. Їхню тематику найчастіше підказує саме життя, інтереси і потреби класного колективу. Останні роки наша країна, починаючи з Революції Гідності і закінчуючи подіями на Сході, вкотре доводить своє право на незалежність. Наш український народ довів, що наша країна має право бути найкращою серед європейських держав.

На проведення батьківських зборів по даній темі мене спонукали події, які відбуваються в Україні, думки та переживання маленьких школярів. Наведу Вам приклади висловлювань учнів під час творчих завдань.

Колот Інна:

- «Армія – це сильні, мужні чоловіки.»
- «Україна – це радість і синьо-жовтий прапор.»

Риженко Сергій:

- «Я з мамою і бабусею молимося за Україну, щоб не було війни.»
- «Наша армія непереможна.»

Зайченко Тетяна:

- «Вірю у перемогу армії.»
- «Я люблю чорнобривці, бо це квіти моєї рідної землі, моєї України.»
- «Україно, ми молимося за те, щоб наші солдати повернулися живими.»

Петриченко Вадим:

- «Мир на землі – це щастя.»
- «Я патріот і буду ним завжди.»

Діхтяренко Ростислав:

- «Я патріот України. Я люблю Україну.»
- «Спасибі, Україно, що ти сильна.»

Дубровін Ростислав:

- «Армія наша непереможна, смілива і розумна.»

- «Україна – наша домівка і земля.»

Росляк Олександр:

- «Я люблю свою Вітчизну.»

- «Україна – це наша земля. Це багато дітей, татусів і мам.»

Маючи таке патріотичне підґрунтя, ми, дорослі, маємо підтримувати, розвивати, формувати юних патріотів, щоб наші діти пишалися тим, що вони українці.

Патріотичне виховання – планомірна виховна діяльність, спрямована на формування у дітей почуття патріотизму, тобто доброго відношення до батьківщини та до представників спільних культури або країни. Таке виховання включає розвиток любові до батьківщини, національної самосвідомості й гідності; дбайливе ставлення до рідної мови, культури, традицій; відповідальність за природу рідної країни; потребу зробити свій внесок у долю батьківщини; інтерес до міжнаціонального спілкування; прагнення праці на благо рідної країни, її народу. Має застосовування як у сім'ї та школі, так і в державних і громадських організаціях, засновуючись на впевненості в майбутньому.

Патріотичне виховання наскрізно, органічно поєднує національне, громадянське, моральне, родинно-сімейне, естетичне, правове, екологічне, фізичне, трудове виховання, базується на національній історії, знанні та відстоюванні своїх прав, виконанні конституційних і громадянських обов'язків, відповідальності за власне майбутнє, добробут та долю країни.

Патріотичне виховання охоплює всіх учасників навчально-виховного процесу, сприяє формуванню у дітей та утвердженню у педагогів і батьків національних та загальнолюдських цінностей, особистісних якостей, що притаманні громадянину України.

У сучасних суспільно-політичних умовах, коли Україна ціною життя Героїв Небесної Сотні, зусиллями українських військових, добровольців, волонтерів відстоює свободу і територіальну цілісність, пріоритетного значення набуває патріотичне виховання дітей та учнівської молоді.

Події останніх місяців дають підстави стверджувати, що переважна більшість громадян України, серед яких є і діти, і молодь, виявили високу патріотичну свідомість та міцну громадянську позицію.

Проявом патріотичного духу, свідченням формування Української політичної нації стало масове використання української національної та державної символіки, українського традиційного одягу, жовто-блакитних кольорів. При цьому важливо не підмінити зовнішніми ознаками патріотизму його глибокої ідейної сутності – готовності своєю працею, науковими, творчими й спортивними досягненнями, службою із захисту країни сприяти розвитку української демократичної держави. Проблема громадянина-патріота давня, як світ. Вона постала перед людством тоді, коли виникла перша держава. Патріотичне виховання створює певні передумови громадянської поведінки. Однак це лише передумови. Любов до Вітчизни починається з любові до своєї

Малої Батьківщини – місця, де людина народилася, до свого села, до односельців, до батьків, до роду, до рідного краю [3].

У цьому зв'язку, мені здається, величезного значення набуває визначення мети, завдань, змісту та засобів патріотичного виховання молодших школярів. Великого значення набуває виховання патріотизму в сім'ї. Виховання патріотичних почуттів дитини у сім'ї починається з колискової пісні матері, з казки бабусі, з розповідей дідуся про його дитинство, з цікавих розповідей-вітівок старшого брата, з порад батька.

Який же патріотизм, які якості і риси повинні мати школярі? Серед характерних ознак патріотизму визначаються розуміння і сприйняття української ідеї; сприяння розбудові державної незалежності; засвоєння національних цінностей: української культури, мови, прищеплення шанобливого ставлення до історичної пам'яті; військово-патріотичне виховання тощо.

Україна знаходиться в оточенні потужних держав, як в економічному, так і у воєнному відношенні. Багато з них мають територіальні претензії до нашої держави і щоб зберегти кордони недоторканими, потрібні сильні Армія і Флот.

Для відбиття можливої агресії необхідно виховувати патріотів, - ними не народжуються. Виховувати на прикладах своїх героїв, а не «героїв» видуманих, взятих із американських бойовиків. Патріотизм в Україні традиційно завжди мав духовні корені, насичені Православною вірою, яка нас учить любити ближнього: маму, тата, бабусю, дідуся, родичів, друзів, сусідів, любити українців, любити людей різних національностей. Якщо треба буде, то захищати Батьківщину до останньої краплі крові. Але сьогодні нерідко випадки відмови від служби в армії мотивуються за релігійними переконаннями, що по суті, створює реальне відношення церкви до військового обов'язку [2].

Церква завжди причисляла воїнів, що захищали Батьківщину ціною власного життя, до сану мучеників і святих.

Метою формування і розвитку патріотичних якостей громадян України повинно стати поетапне досягнення такого духовного і культурного рівня стану українського суспільства, яке забезпечить повне виконання всіх завдань військового захисту Батьківщини.

Головним завданням для досягнення указаної мети повинно стати створення і розвиток системи формування військово-патріотичних якостей (військово-патріотичного виховання).

У практичному руслі це означає відродження системи патріотичного виховання зі всіма її компонентами: історико-патріотичне, героїко-патріотичне та військово-патріотичне. У суспільстві вони вирішують головне завдання: підготовка підростаючого покоління до життя, праці, служби у Збройних Силах України. Щоправда, кожний з компонентів вирішує специфічні завдання:

- історико-патріотичне – виховання гордості за свій народ, наслідування його трудових і культурних традицій, формування поваги до законності і Конституції, дітей до батьків, громадян до Батьківщини;

- героїко-патріотичне – формування готовності до подвигу в ім'я Батьківщини, маючи на увазі подвиг миттєвості, пориву, та подвиг повсякденного труда;

- військово-патріотичне – підготовка до військової служби, наслідування традиціям Збройних Сил України [1].

У нашому класі більше хлопчиків, тому питання виховання майбутніх захисників саме на часі.

У народі кажуть: добрий приклад – кращий за сто слів. Втілюючи цей мудрий прийом у життя, нам, батькам та вчителям необхідно починати з власного прикладу. Моральна та матеріальна допомога воїнам АТО, яку надають батьки, вчителі, жителі села, має бути яскравим прикладом для дітей.

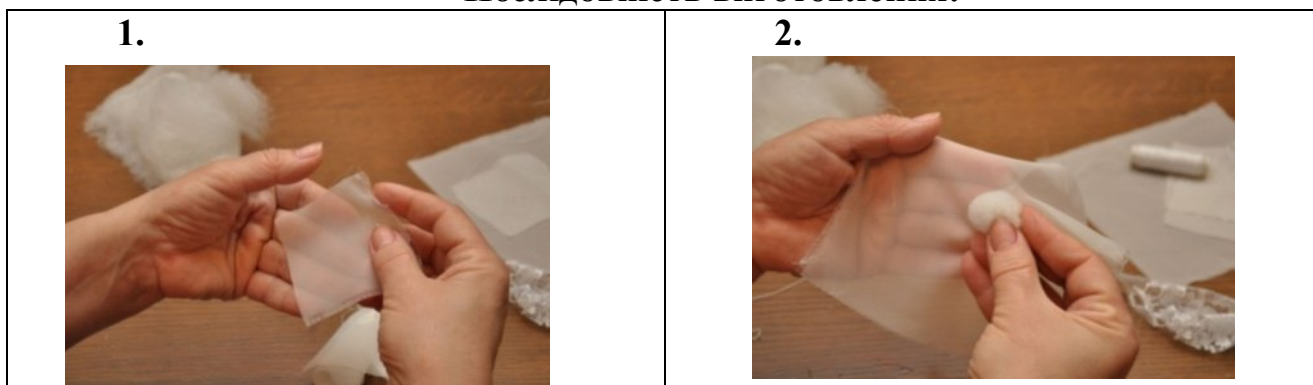
Нині Україна перебуває в стані війни. Тисячі солдатів щодня захищають своїми життями наші життя. Тому душа кожної дитини має відчувати те, що відбувається і усвідомлювати свою причетність до допомоги фронту. А найкращим подарунком солдатіві стане та річ, що зроблена з дитячою теплою, любов'ю та надією.

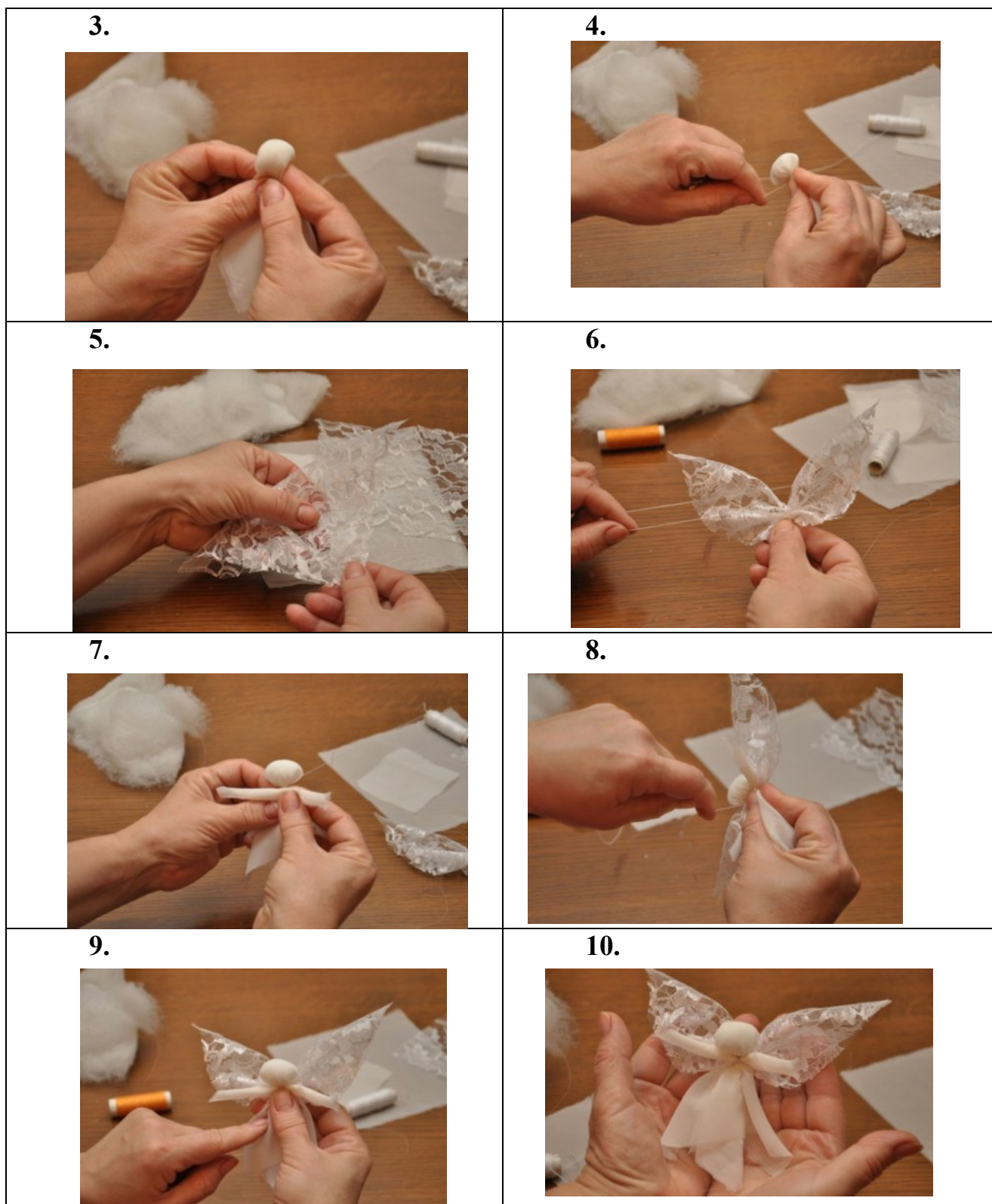
Учні нашого класу взяли активну участь у проекті «З Україною в серці» (Додаток 1). Виготовлені ними янголи були відправлені солдатам на Схід. Тому, шановні мами, я пропоную Вам разом із дітьми виготовити особливого ангела-охоронця для солдата. Янгола-охоронця ми виготовлятимемо за технікою майстрині-лялькарки Ольги Дмитрівни Собкович [6, с. 17 – 20].

2. Майстер-клас «Янгол для солдата»

Щоб зробити янгола потрібні прямокутні клаптики білої тканини (лляної, бавовняної – натуральної), із мережива на крильця, синтепон, нитки для мотання.

Послідовність виготовлення:

3. **Перегляд презентації «Мами у Бога благають...»** (Додаток 2)
за поезією Віти Стронської «Мами у Бога благають...», присвяченої українським солдатам та їх мамам.

4. **Виступ батьків**

Ми як батьки розуміємо важливу роль сім'ї у патріотичному вихованні маленького громадянина України.

Джерелами патріотичного виховання є рідне слово батька і матері, колискова пісня, культ Матері та Батька, рідна оселя, садиба, батьківщина і Батьківщина, героїчне минуле народу, життєдіяльність історичних постатей народу (політичних діячів, вчених, письменників, діячів мистецтва і культури), конкретна діяльність особистості щодо матеріального та культурного збагачення своєї країни.

Як мами хвилюємося, переймаємося долею кожного українського солдата, тому що вони наші діти. Дякуємо їм за сміливість, мужність, віру у майбутнє, за кожен новий день, в якому ми і наші маленькі діти не чуємо пострілів і вибухів. І нехай у нашому регіоні життя йде як і раніше, та ми знаємо, що це все тільки завдяки українським солдатам. Ми молимо Бога за всіх.

Молитва за солдата

Господи, храни солдата,
Бо у кожного є мати,
В когось дітки і дружина,
В когось молода дівчина.
Господи, храни солдата!
Господи, храни солдата
Від куль, від дула автомата,
Нехай повернеться живим
На зло всім ворогам лихим!
Господи, храни солдата!
Хай ангели твої літають,
І хлопців наших захищають,
Від куль ховають їх крильми,
За них молитись будем ми...
Господи...спаси і сохрани....

Іванна Жилюк

(Мами із свічками в руках читають спільну молитву).

«Я за тебе молюсь, український солдате. Я за тебе боюсь, хоч не я твоя мати. І благання я шлю до високого неба, ти залишся живим більше нічого не треба!»

5. Написання мамами «Листа солдату»

Наш український народ об'єднався, став дружнім, сильним. Волонтери забезпечують фронт бронезилетами, теплові зорами, продуктами харчування та іншими важливими речами. Проте не варто забувати, що невід'ємною частиною підтримки є слова вдячності в побажаннях та листах солдатам. Тому нехай кожен янгол, якого ми зробили, передасть лист від мам та діток. Нещодавно ми відправили лист одному із моїх дорослих учнів, який нині служить на Сході – Павленкові Олександрю. Нехай Бог оберігає всіх наших солдатів-односельців, які зараз захищають нашу землю.

(Мами та діти пишуть лист під звучання поезій. (Додаток 3)

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://school51.edu.kh.ua/vihovna_robota/patriotichne_vihovannya/
2. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.fond-dobrobut.org.ua/patriot.html>
3. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.mil.gov.ua/diyalnist/v%D1%96jskovo-patr%D1%96otichna-robota/normativno-pravova-baza-vijskovo-patriotichnogo-vihovannya/konczepczyia-naczionalno-patriotichnogo-vihovannya-molodi.html>
4. Дмитренко М. Уроки з народознавства. / М. Дмитренко. - К., 1995, 224 с.
5. Корнієнко С. Батьківські збори у початкових класах. / С. Корнієнко, Я. Кодлюк. - Тернопіль, 1998, 64 с.

Н.М.Чмиренко,

учитель початкових класів

Смілянського навчально-виховного комплексу

«Загальноосвітня школа I ступеня –

гімназія ім. В.Т.Сенатора» Смілянської міської ради

Черкаської області

З УКРАЇНОЮ В СЕРЦІ

Завдання, вправи, методи та прийоми

В основу власної педагогічної діяльності покладаю досвід українського народу, його історико-культурні традиції, духовність. На моє глибоке переконання, вихованням патріотичних почуттів молодших школярів має бути пронизаний кожний урок. Пропоную завдання, вправи, методи та прийоми, які спрямовані на поглиблення знань учнів про Україну, про свій рідний край; розуміння своєї причетності до всіх подій, які відбуваються в державі; формування глибокої переконаності у нетлінності духовних скарбів народу, глибокої поваги до батьків, до природи, до землі-годувальниці.

Застосування їх відкриває безмежні можливості для дослідницької діяльності вчителя, можливість не тільки збагатити учнів новими знаннями, а й сформуванню активну життєву позицію, виховати справжнього громадянина патріота України.

ТВОРЧІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ГРУП

I група. Продумайте запитання для відтворення змісту тексту за опорою:

ХТО?

ПРО КОГО?

**ДЕ?
ЩО?**

**ЧОМУ?
КОЛИ?**

II група. Складіть міркування:

Я вважаю, що кожен громадянин країни має бути патріотом -

Тому, що

Наприклад:

Отже

III група. Наведіть приклад славетних українців, які по-своєму виявляли свої патріотичні почуття до нашої країни, прославляли Україну своїми ділами.

ЛІТЕРАТУРНЕ ЛОТО

Для гри потрібні: гральне поле у вигляді карти України, розділеної на 16 пронумерованих клітинок та 16 карток із запитаннями. У грі можуть брати участь 6-8 читачів. Гравці беруть по черзі по одній картці із запитаннями і, якщо дають правильну відповідь, кладуть картку на гральне поле. Виграє той учасник гри, який перший заповнить поле.

Запитання:

1. Як називають високе почуття відданості і любові до своєї Батьківщини?
2. Як називають поняття любов, чесність, відданість, патріотизм?
3. Що наповнює наше життя смыслом, тим самим роблячи нас людьми?
4. Патріотизм у найзагальнішому розуміння – це любов...
5. Що для кожної людини найдорожче та наймиліше серцю?
6. Які почуття поширюються на цілу країну, в якій людина живе?
7. Що робить людей близькими одна до одної та об'єднує їх?
8. У широкому розумінні країна – це ...
9. Патріотизм – це не лише почуття, а й ...
10. У чому виявляється патріотизм?
11. Кого можна назвати патріотами України?
12. Як можна створити успішну країну?
13. Кого з відомих українців ви запам'ятали?
14. Чому люди полишають свою Батьківщину?
15. Чи можуть люди, які залишили рідний край дбати про добробут країни?
16. До чого має прагнути кожна людина?

ГРА «ПРОДОВЖТЕ РЕЧЕННЯ»

Я люблю Україну . . .

Я бажаю Україні . . .

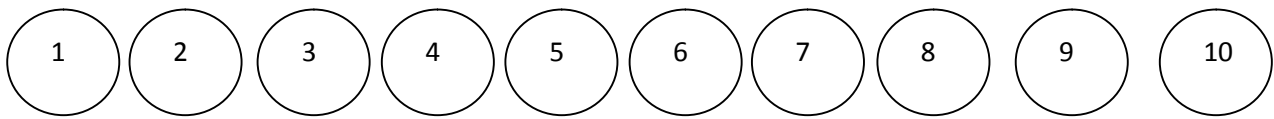
Я зроблю для України ...

Україна – найрідніша, . . .

Рідна земля моя мила, люба . . .

ГРА «ДЕШИФРУВАЛЬНИК»

Набравши цифри 2, 2, 7, 6, 10, 5; 7, 5, 1, 1, 1; ви зможете прочитати назву наступного вірша.

АБВ ГДЕ ЄЖЗИ ІЙ КЛМ НОП РСТ УФХ
ЦЧШЩ БЮЯ

(ГЕРОЯМ СЛАВА)

ГЕРОЯМ СЛАВА

Нависли сутінки над нашим рідним краєм.
Згасають дні холодні, мов струмки.
Господь людей тихесенько карає;
За вчинки злі і за лихі думки.
І я вже Боже навіть і не знаю;
За що така лиха всім доля нам
О, Матір Божа, я Тебе благаю,
Дай розуму, хоч трішки ворогам.
А нам усім дай сил це пережити;
Поллята рясно кров'ю вже земля.
Скажіть мені, як можна далі жити,
Коли хоронить мати немовля.
Зруйновані оселі, мов надія.
Підірвані, як віра, всі мости.
І вже здалось, помалу гасне мрія;
По хуторах нові звели хрести.
Триває ніч, холодна і кривава.
Війна по селам і містам мете.
Героям України, – «Слава, слава, слава!!!»
Співають люди і Майдан гуде.
Душі і тілу завдали тяжкої рани.
Орда зі Сходу суне, наче ніч.
Вбивають нас безбожні бусурмани,
Повстаньте люди і гайда на СІЧ!!!
«Край боронить, стискайте міцно зброю!!!»,
- Нам заповів наш батько Святослав.
«ІДУ НА ВИ» з московською ордою.
Каган Хазарський був, і занепав...
А ми живем і будем жити люди!
В краю моїм співатимуть пісні.
І буде мир і злагода в нас буде,

І щастя на Українській землі.

ЗАВДАННЯ ДО РОБОТИ НАД ВІРШЕМ ВПРАВА «АУКЦІОН ДУМОК»

Діти діляться своїми почуттями, роздумами, які викликав вірш.

ВПРАВА «ЧИ УВАЖНИЙ ТИ ЧИТАЧ»

1. Яка небезпека з'явилася над країною? (*Нависли сутінки*)
2. За що Господь людей карає? (*За вчинки злі і за лихі думки*)
3. Чого автор Благає у Божої Матері? (*Дай розуму, хоч трішки ворогам.*)
4. Які зміни відбулися в Україні? (*Зруйновані оселі, підірвані мости.*)
5. Про що співають люди і Майдан гуде? (*Героям України, - «Слава!!!»*)
6. До чого закликає вірш? (*Повстаньте люди і гайда на СІЧ!!!*)
7. Який заповіт нам дав Святослав? (*Край боронить*)
8. Що чекає Україну в майбутньому? (*І буде мир і злагода в нас буде, і щастя на Українській землі.*)

ГРА «ВПІЗНАЙ ЗА ОПИСОМ»

1. Її ім'я, як узагальнююче, в якому злились мільйони українок і українців, мільйони чесних борців за свободу, які в глухі часи жорстокого царизму вслід за російським пролетаріатом не побоялися устати проти гніту й рабства», – так сказав Павло Тичина про сильну, чарівну, талановиту жінку яку по праву можна вважати видатною. Все прекрасне у великої дочки українського народу: і героїчне життя, і сповнена революційного вогню, ніжна та гнівна поезія та проза. (*Леся Українка*)

2. Людина – народжується на світ не для того, щоб зникнути безвісною пилінкою. Людина народжується, щоб лишити по собі слід вічний». Ці проникливі слова можна і треба віднести й до самого письменника і талановитого Педагога. Все найцінніше, створене ним, назавжди увійшло до скарбниці вітчизняної педагогіки та національної духовної культури. (*Василь Сухомлинський*)

3. «Квіти, як і люди, – живі, мають душу!» – говорила відома на увесь світ художниця. «Коли починаю малювати чергову картину з квітами, іноді думаю: ось коли цю закінчу, тоді вже малюватиму що-небудь з життя людей. Але поки закінчу, в голові вже виникає цілий ряд нових картин, і одна чудовіша й красивіша за іншу – і всі квіти. (*Катерина Білокур*)

4. Серед оперної спадщини композитора найвидатнішою є народна музична драма «Тарас Бульба». Він написав дитячі опери «Коза-дереза», «Пан Коць-кий», «Зима й весна». У Києві споруджено пам'ятник композитору і є меморіальний музей. (*Микола Лисенко*)

5. Багатьом людям врятовано життя завдяки науковим працям відомого академіка. В інституті, який він створив, проводять найскладніші операції на

серці. Під час Великої Вітчизняної війни він був на фронті провідним хірургом польового госпіталю. Пізніше почав широко займатися грудною хірургією, захистив докторську дисертацію. **(Микола Амосов)**

6. До шахів хлопчик прилучився вдома. Найзавзятішим шахістом був батько.

З 10 років підліток виступає на турнірах серед дорослих. А коли йому виповнилося 14 років, він впритул наблизився до найвищого звання в шахах – гросмейстера. Остання із сенсацій – перемога 17-річного юнака над найстаршим гросмейстером Віктором Корчним, неодноразовим претендентом на світову шахову корону. Спортсмен залюбки грає у футбол, любить плавати, з насолодою грає в комп'ютерні ігри. **(Руслан Пономарьов)**

7. Восени він створює в школі ансамбль "Буковинка" і пише для нього свої перші пісні, серед яких найперша — "Колискова". У 1968 році він написав «Червону руту» та «Водограй». Відтоді його пісні тріумфували на багатьох конкурсах і за кордоном, звучали від Камчатки до Чорного моря. Йому б жити та жити. **(Володимир Івасюк)**

7. Народився цей поет в селі Моринці Звенигородського повіту в сім'ї кріпака. Прізвище його пов'язане із назвою професії швець. Піклувалася ним добра мати та старша сестра Катерина. Любив хлопчик слухати розповіді дідуса про гайдамаків. **(Тарас Шевченко)**

ГРА «ІЗ ШЕВЧЕНКОМ У СЕРЦІ»

Розкажіть іноземним туристам про Тараса Григоровича Шевченка так, щоб вони захотіли приїхати на його Батьківщину.

«УКРАЇНО, Я – ТВІЙ СИН»

Україно, я – твій син! Вірю в те, що не один. Вірю в те, що в ріднім краї Яскравіше сонце сяє.	Україно, я – твій син! Лине пісня із вершин. Мій народ – твоя дитина, Люба ненько-Україно...
Україно, я – твій син! Велич гір і шлях рівнин, І твоя велика туга Від Азова аж до Буга.	Україно, я – твій син! Хай усіх скликає дзвін! Є лише одна дорога: України перемога.
Україно, я – твій син! Смак гіркий трави-полин Не дає тобі забути	Україно, я – твій син! Об'єднай тепло родин, Щире слово молитов,

Час страждання і спокути.	Щоб не пролилася кров.
<p>Україно, я – твій син! Дощ живий полле з хмарин, І розквітне Україна, Сильна, вільна, неділима.</p> <p style="text-align: right;"><i>Заведєєв Максим</i></p>	

Завдання:

1. Знайдіть рядки, в яких автор говорить про свою любов до України.
2. До чого закликає Заведєєв М. Україну?
3. Яке майбутнє поет обіцяє для своєї Батьківщини?
4. Запишіть вірш за допомогою піктограм.
5. Розкажіть вірш за допомогою кольорів (кольори добиріть за змістом вірша).

МЕТОД ПРЕС

Доведіть, що Україна переможе у боротьбі за свої землі і стане сильна, вільна, неділима.

Я думаю

Тому, що

Наприклад,

Отже.....

ДИДАКТИЧНА ГРА «ГОЛОСУВАННЯ НОГАМИ»

Вчитель зачитує питання. Якщо відповідь ствердна учні роблять крок вперед, якщо ні – стоять на місці.

1. Україна є спільним домом для всіх нас. (Так)
2. Україною зветься ті землі, на яких живуть різні народи. (Ні)
3. Україна – край, в якому ми народилися, почули перші звуки рідної материнської мови. (Так)
4. Черкаси – це серце України. (Ні)
5. Квітуче поле льону можна побачити у Криму. (Ні)
6. Кам'яне вугілля видобувають на Закарпатті. (Ні)
7. Солодкий виноград вирощують на Закарпатті. (Так)
8. Чорне море знаходиться у Криму. (Так)
9. У Криму знаходяться Карпатські гори. (Ні)
10. Найбільша річка України Дніпро. (Так)

ГРА «ВІДГАДАЙ»

Найбільші ріки та озера України.

СВТЗЬ

ІЯ

ДНСТР

ІЕ

СНВР

ИЕИ

ДНЙ
ДНПР
СВРСЬКЙ ДНЦЬ

УА
Ю
ІЕИ ОЕ

ЗАВДАННЯ ДЛЯ РОБОТИ В ПАРАХ

Доповнити прислів'я та приказки про Батьківщину:

Батьківщина мати ... (умій за неї постояти).
Людина без Вітчизни... (як соловей без пісні).
Добре тому, хто в своєму ... (домі).
Що країна, то ... (родина).
За рідний край ... (життя віддай).
Всюди добре,... (а вдома найкраще).
Кожному мила рідна ... (сторона).
Кожен край має свій ... (звичай).
Рідна земля і в жмені ... (мила).

ПОЕТИЧНЕ ЗАВДАННЯ

Придумайте ланцюжок із слів, які римуються.

Наприклад:

- Україна- країна-
- Мрія-надія...
- Рай-край-знай дбай...
- Живемо-відійдемо-знайдемо...

Визначіть найдовший ланцюжок рим.

ЗАВДАННЯ ДО РОБОТИ НАД ВІРШАМИ

Я – УКРАЇНКА

Цілую квітку, а пелюстки – крила!
Летять – встеляють землю ніжним клином.
Розквітла, мамо, земле моя мила,
Ти не окраїна, ти – Україна!
Ти цвіт – щонайсвітліший, найсвятіший,
Твою співаю пісню сонце дзвінку.
Живу й люблю під небом найситнішим.

Я не окраїнка. Я – українка.

Оксана Тимошук

Завдання.

- 1.Вслухайтеся в слова *край, країна, Україна*. Чи замислювалися, чому вони найдороччі для кожного українця?
- 2.Перелічіть прикметники, які описують Україну? (*У вірші*)

3. Намалюйте ілюстрацію до вірша.
4. Продовжте речення: **Я пишаюся своєю країною . . .**
5. Утворіть нові слова зі найдовшого слова у вірші (*щонайсвітліший*).

УКРАЇНКА Я МАЛЕНЬКА

(З народного)

Українка я маленька,
українці батько й ненька,
на Вкраїні родилася,
в свою маму удалася.

Все, що рідне, я кохаю,
всім, хто рідний, помагаю,
своє ціную, свого вчуся
і до рідного горнуса.

І чужого я навчаюсь,
але свого не цураюсь.
Знайте, що найкраще діло –
Свого боронити сміло.

ВПРАВА «АУКЦІОН ДУМОК»

Поділіться своїми почуттями, роздумами, які викликав вірш.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ АНАЛІЗУ ПОЕТИЧНИХ ТВОРІВ

1. Знайдіть та зачитайте у вірші «Українка я маленька» дієслова.
(*Родилася, удалася, кохаю, помагаю, ціную, вчуся, горнуса, навчаюся, не цураюся, знайте, боронити.*)

2. Що підкреслює автор цими словами?

3. Які кольори уявляються під час читання?

4. В кого удалася дівчинка з вірша «Українка я маленька»? (*В свою маму*)

5. З чим порівнює Україну О.Тимошук у вірші «Я – українка»?

(*З цвітом – щонайсвітлішим, найсвятішим.*)

6. Що є спільного у змісті віршів «Я – українка» і «Українка я маленька»? Прочитайте.

7. Яка його головна думка віршів?

Якими словами підкреслив це автор?

8. Чим сподобався вірш, а чим – ні?

Завдання для групової роботи:

Скласти «сенкан» зі словами: **Україна, українка, батько, ненька.**

1 рядок – тема (іменник)

2 рядок – опис (прикметник)

3 рядок – дія, дієслово, пов'язане з темою

4 рядок – ставлення (фраза), почуття з приводу обговорюваного
5 рядок – синоніми, узагальнення. Підсумок.

ГРА «РОЗУМНИКИ Й РОЗУМНИЦІ»

Слід дати відповіді на запитання (у вигляді «мозкового штурму») з місця, не підводячи руку. (Відповіді містяться на картках, тож учні, які вже вміють читати, можуть прочитати слово. Ці картки можна розмістити на дошці поряд з мапою.)

1. Як називається рідний край, найдорожча і найрідніша земля, на якій ми народилися, де живуть наші батьки, рідні, де поховані наші предки? (Батьківщина, Вітчизна).

2. Країна зі своїм урядом, законами, кордонами та спеціальними органами, які захищають державні інтереси, називається... (держава).

3. Незалежна держава Європи, в якій ми живемо — ... (Україна).

4. Предмет, знак, який характеризує державу, відображає її побут, традиції, господарювання, історичне минуле, прагнення народу — ... (символ).

Можна повторити визначення хором, рядами, індивідуально.

5. Кожна країна має свою... (столицю)

6. Столиця України – місто... (Київ)

7. Київ розташований на берегах річки... (Дніпро)

8. За легендою, Київ заснували брати Кий,... (Щек, Хорив) та сестра... (Либідь).

9. До України приїжджають гості з різних країн: ... (Росії, Білорусі, Польщі та ін..)

ГРА «МАШИНА ЧАСУ»

Уявіть, що ми знаходимося в машині часу і вона перенесла нас на 50 років уперед.

Якою ми побачимо нашу країну? А себе?

РОБОТА НАД ТЕКСТОМ

ГРА «ТОРБИНКА ЗАПИТАНЬ»

До дошки виходить один учень, або пара учнів. Однокласники ставлять по черзі їм запитання за змістом даного тексту. Учень (учні) відповідають. Хто з дітей дав більше правильних відповідей, той «повніше наповнив свої торбинки».

РОБОТА В «БДЖОЛИНИХ ГРУПАХ»

Учні об'єднуються в групи, які отримують певне завдання. Кожний учасник групи виконує своє «підзавдання», що є складовою основного завдання.

Розділити текст на частини за кількістю груп у класі. Кожна група отримує свою частину тексту. Потім по черзі, установленій учителем або

запропонованій учнями, школярі відтворюють текст за такими правилами. Перший називає іменник, який найбільш точно відповідає його частині. Другий повинен повторити слово, яке проголосила перша група, і додати своє, яке теж повинно бути іменником. Таким чином, текст відтворюється тільки за допомогою іменників, а всі діти задіяні у визначенні іменників у кожному реченні та доборі найбільш влучного слова.

Коли текст повністю відтворено, обговорюють, чи вдалий утворився перелік іменників, за допомогою яких висвітлено зміст прочитаного.

ГРА «ВІДНОВІТЬ ВІРШ»

ЄДИНА РОДИНА – ЄДИНА КРАЇНА

Моя Батьківщина – моя... *(Україна)*!
Тобі зараз тяжко, бо в тебе...*(війна)*,
А хочеться жити у вільній країні,
Себе збережи – ти така є... *(одна)*!
У кожного в серці одна лиш...*(надія)* –
Про мир і добробут на нашій землі!
... *(Єдина)* країна – це всі розуміють
І лиш росіяни сприяють війні.
Ми будем боротись за кожна ... *(хатину)*,
За волю, за ... *(щастя)*, за наших дітей,
Ми будемо мати ... *(єдину)* країну,
Могутню державу для ... *(вільних)* людей!
Із себе потрібно почать будувати
... *(Квітучу)* країну без сліз і біди.
Як совість підкаже, як ... *(батько)* і ... *(мати)*
Навчили з дитинства життя все пройти.
Моя ... *(Батьківщина)*, моя Україна,
Моя рідна мати, ... *(співочий)* мій край,
... *(Єдина) родина, ... (єдина) країна,*
У мирі й багатстві живи й процвітай!

Палій Костянтин

Завдання:

1. Обґрунтуйте вибір слів.
2. Яке слово найчастіше зустрічається у тексті? Чому?

ГРА «ДОДАЙТЕ ПРИКМЕТНИКИ»

Країні ... *(вільній)*;
Країна ... *(єдина)*;
Людей ... *(вільних)*;
Країну ... *(квітучу)*;

Край ...*(співочий)*;
Родина ...*(єдина)*;

АКРОВІРШ

Усмішка жовтого поля,
Квіти-ромашки цвітуть.
Ранками дихає воля.
Арфами бджоли гудуть.
Їхні малесенькі лапки
Наші зберуть нектари.
Ароматні палаючі маки
Єдності, миру, краси!
Думи Шевченка зростають
ТИхими мальвами днів.
На Україні хай сяють,
Ангельських спів голосів!

Ярослава Моргун

ГРА «МОЗАЇКА»

Друкований варіант вірша розрізають на частини, і діти складають його, визначаючи послідовність подій.

МОЯ УКРАЇНА – ЄДИНА

Моя Україно! –
Ліси і поля,
Озера і гори з морями,
Вся наша прекрасна священна земля
Навіки залишаться з нами.
Хоч зараз у нас не найкращі часи
І ворог уже наступає,
Та вірю, що ворогу відсіч даси,
Народ наш усе подолає!

І будуть єдиними Львів і Донбас,
І Крим наш повернеться скоро,
Бо борються наші солдати за нас,
Щоб мир був і щастя навколо.
Кулініч Тетяна

ГРА «З'ЄДНАЙТЕ СЛОВА, ЩО РИМУЮТЬСЯ»

Поля	даси
морями	земля
часи	подолає

вільною)

ГОЛОВНА ДУМКА ВІРША Д.ЧЕРЕДНІЧЕНКА

А	У	Н	А	А	К
Н	К	Ї	Є	Н	Р
Ї	Р	А	Д	И	А

(Україна - єдина країна)

ТЕХНОЛОГІЯ «КОЛО ІДЕЙ»

Метою технології є вирішення гострих суперечливих питань, створення переліку ідей та залучення всіх до обговорення проблеми.

Технологію застосовують, коли всі групи мають виконувати одне й те саме завдання, що складається з кількох питань, які групи представлять по черзі.

Порядок проведення:

- ❖ учитель ставить дискусійне питання та пропонує обговорити його в малих групах;
- ❖ після того як вичерпався час на обговорення, кожна група представляє лише один аспект обговорюваної проблеми;
- ❖ групи висловлюються по черзі, поки не буде вичерпано всі відповіді;
- ❖ під час обговорення теми на дошці складають перелік зазначених ідей;
- ❖ коли всі ідеї щодо розв'язання проблеми буде висловлено, можна звернутися до розгляду проблеми в цілому і підбити підсумки роботи.

- Кого можна назвати патріотом України: того хто говорить про любов до України чи того, хто власними справами дбає про Україну;

ВПРАВА «РОЗДІЛІТЬ І ПРОЧИТАЙТЕ» ДО ВІРША «ЛЮБІТЬ УКРАЇНУ»

*Любіть Україну, як сонце, любіть,
як вітер, і трави, і води.
в щасливу годину і в радості мить,
любіть у годину негоди!
Любіть Україну усні наяву,
вишневу свою Україну,
красу її, вічно живу і нову,
і мову її солов'їну.*

Володимир Сосюра

Подорож лабіринтом «Як називається вірш В.Сосюри?»

У	Л	Ь	У	Н
	Ю	Т	К	Ї
	Б	І	Р	А

(Любіть Україну)

РІДНА ХАТА

Різні в світі є країни,
різні люди є на світі,
різні гори, полонини,
різні трави, різні квіти.
Є з усіх одна країна,
найрідніша нам усім.
То – прекрасна *Україна*,
нашого народу дім.
Там шумлять степи безкраї,
наче вміють говорити!
Там ясніше сонце сяє,
Там солодше пахнуть квіти.
Ганна Черінь

ГРА «ПОДОРОЖ НА ХВИЛЯХ»

Прочитайте речення, відгадайте назву вірша.

Одна Заходу до володарка і вод
від й Сходу земель

(Єдина Україна)

В годину радості любіть негоди
щасливу і в мить у годину

(Любіть Україну)

То Україна народу
прекрасна нашого дім

(Рідна хата)

ГРА «СОНЯЧНІ ПРОМІНЧИКИ»

Учні стають у коло і уявляють, що всі вони Сонячні Промінчики. Кожен Промінчик повинен подумати, що він може зробити для своєї Батьківщині сьогодні, а що в майбутньому. Вчитель записує всі слова дітей. Коли діти виконують це завдання, вчитель зачитує слова різних промінчиків, і діти повинні сказати, кому з них належать ці слова. Перемагає Промінчик, у якого найкраща пам'ять.

ЩО Я ЛЮБЛЮ

Люблю матусю, батька люблю,
люблю хатину рідну свою,
і рідну школу, і вчителів,
село, де вперше сонце зустрів.
Люблю в криничці блакитну глиб
і лан, що родить для мене хліб,
садок, з якого грушки несу,
горбок, де білі віці пасу.
Бо ті горбочки, лани, ліси
для мене повні добра й краси,
бо все, що бачу навколо я,-
то люба, рідна **МОЯ ЗЕМЛЯ!**
Марійка Підгірянкa

ГРА «ВІДНОВІТЬ ВІРШ»

Вставте букви, що позначають голосні звуки, і прочитайте вірш.
Дайте відповідь на запитання: «Що любиш ти?»
Л..бл.. м..т..с.., б..тьк.. л..бл.,
л..бл.. х..т..н.. р..дн.. св..ю,
.. р..дн.. шк...л., .. вч..т..л..в,
с..л., д.. вп..рш.. с..нц.. з..стр..в.

Казка про Маленьку Хмаринку

Жила собі Маленька біленька Хмаринка. Вона дуже любила Україну, тому ніколи не була похмура. Говорила Хмариночка з квіточками, сонечком, комашками, з усіма! Одного разу прилетіла величезна Чорна Хмара. Дуже зла була та Хмара. І сказала вона:

- Ану геть звідси, а то отримаєш у мене!
- Чому?— злякалася маленька.
- Тому що я тут господарка! Це моє небо!

І стало все навкруги похмуре і сіре. Не знала Хмаринка, що їй робити. Попливла вона до зірочок і сказала:

- Зірочки-подруженьки, допоможіть мені, будь ласка... – і розповіла свою історію.
- Ой, Хмаронько, ми боїмося! Ми не можемо тебе врятувати.

Попливла вона до Місяця і почала благати його, щоб він їй допоміг. І йому повідала свою історію. Місяць відповідає:

- Вибач, Хмаринко, я не можу тобі допомогти. Я її і сам боюся.

Попливла у сльозах вона до Сонечка. І розповіла свою неприємну історію. Воно вислухало маленьку і сказало:

- Я тобі допоможу! Гайда, подивимося на ту Хмару!

Прибули вони до великої Чорної Хмари. І сказало Сонечко:

- Ану геть звідси! Ти бачиш, що накоїла людям лиха? Вони сумують і хворіють без світла. А ти все смієшся з них! Поки була маленька, біленька, чистенька Хмарка, то на Україні панував мир. А коли з'явилася ти, то все змінилося. У країні почалася війна!

- А що тут такого? – спитала здивовано Чорна Хмара.

- А те, що у тебе просто немає ні совісті, ні милосердя! – відповіло Сонечко.

- Ану покажи, на що ти здатне, якщо таке розумне? – голосно гукнула Чорна Хмара, аж грім розійшовся по небу!

А Сонечко у відповідь засвітило своїм золотистим промінням, що навіть ця велика Хмара злякалася того сяйва і втекла. І ніхто про неї і не згадував більше. А Маленька Хмара стала знову господарювати на своєму небі, щоб над Україною завжди світило мирне Сонце!

Левченко Анастасія

ЗАВДАННЯ ДО КАЗКИ

ВІКТОРИНА «ПРО КОГО ЦІ СЛОВА?»

1.«Жила собі Маленька біленька Вона дуже любила Україну, тому ніколи не була похмура.» (*Про Хмаринку*).

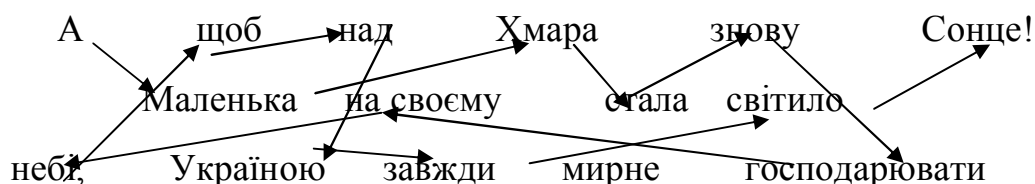
2.«А те, що у тебе просто немає ні совісті, ні милосердя!» (*Чорна хмара*).

3.«Ой, Хмаронько, ми боїмося! Ми не можемо тебе врятувати.» (*Про Зіроньки*).

4.«Вибач, Хмаринко, я не можу тобі допомогти. Я її і сам боюся.» (*Про Місяць*).

5.«Я тобі допоможу! Гайда, подивимося на ту Хмару.» (*Про Сонечко*).

ГРА «З'ЄДНАЙ СЛОВА І ВІДНОВИ РЕЧЕННЯ»

(А Маленька Хмара стала знову господарювати на своєму небі, щоб над Україною завжди світило мирне Сонце!)

ЛІТЕРАТУРНИЙ ДИКТАНТ «ІСТИНЕ – ХИБНЕ»

1. Маленька біленька Хмаринка не любила Україну. (Ні)
2. Говорила Хмариночка з квіточками, сонечком, комахами, з усіма!
(Так).
3. Одного разу прилетіла величезна Чорна Хмара до Місяці. (Ні)
4. Стало все навкруги похмуре, сіре і попливла Хмаринка до зірочок просити допомоги. (Так)
5. Поки була маленька, біленька, чистенька Хмарка, то на Україні панував мир. (Так)
6. Чорна Хмара не злякалася того саява і залишилася над небом України. (Ні).

ВЕРБОВЕЦЬ – МОЄ РІДНЕ СЕЛО

Розробка проектного заняття

Мета. Вчити дітей самоорганізовуватись, планувати свої дії, узагальнювати результати роботи, шукати різні джерела інформації. Розширити кругозір учнів про рідний край, рідне село. Ознайомити дітей з історією свого села. Розвивати інтерес до пізнання своєї Батьківщини, культурної спадщини. Виховувати у дітей почуття патріотизму, любов до рідного краю.

Проблема. Чи можна любити, гордитися своєю Вітчизною, якщо це маленьке село?

Обладнання: фотомонтаж "Рідний край – неначе рай", карта села, портрет М. А. Гірника, кросворд, картки з прислів'ями у вигляді листочків верби, картки – квіти, герб села.

Завдання проекту:

- Дізнатися про історію свого села.
- Вивчити історичне минуле.
- Дослідити розміщення села, та скласти його план - карту.
- Дізнатися про видатних осіб рідного краю.
- Ознайомитися з творами поетів про село.
- Спробувати свої можливості у написанні віршів.
- Провести опитування "Чи хочу я залишитися в рідному селі, коли стану дорослим?"
- Створити герб села Вербоваць.
- Спробувати себе в ролі мрійника.
- Дбати про екологічну культуру.

Рекомендації до заняття.

1. Заздалегідь пропоную учням сформувати творчі групи, які працюватимуть у різних напрямках.
2. I група - "Історики"- досліджуватимуть історію села та звідки пішла його назва.
3. II група – "Пошуковці" – шукатимуть відомості про назви кутків села, місце розташування Вербовця, створять свою план - карту.
4. III група – "Слідопити" – з'ясують та дізнаються імена видатних осіб Вербовця, познайомлять із біографією М. А. Гірника та його віршами.

5. IV група - "Промінчики" - складатимуть власні віршики та шукатимуть пісні та вірші українських поетів про рідний край.

6. V група – "Журналісти" - проведуть опитування "Чи хочу я залишитися в рідному селі, коли стану дорослим?", створять герб села та власний прогноз майбутнього Вербовця.

Девіз заняття:

Те, що рідне, хай нам буде
Найдорожче і святе.
Рідна віра, рідна мова,
Рідний край нам над усе.

ХІД ЗАНЯТТЯ

1. Організаційна частина.

Добрий день вам, люди добрі!
Раді зустріти вас у нашому селі!
Від душі вас вітаємо,
Щастя і добра бажаємо!

З хлібом у нас зустрічають гостей
Хліб на весіллях цвіте в короваї
І кращих немає на світі вістей
Ніж хліб уродився у рідному краї.

Здрастуй, рідна земле – чарівнице!
Щирі люди, доброго вам дня!
Хочу ще раз низько поклонитися
Все тобі навек моя рідня!

II. Повідомлення теми і мети заняття.

- Сьогодні у нас звітне заняття за проектом "Моє село", про свої здобутки звітуватимуть наші групи: "Історики", "Пошуковці", "Слідопити", "Промінчики", "Журналісти."

III. Мотивація навчальної діяльності та визначення провідної проблеми.

1. Інсценізація вірша П. Воронька "Журавель".

Виходить журавель:

Облітав журавель
Сто морів, сто земель.
Облітав, обходив,
Крила, ноги натрудив.
Ми спитали журавля:

- Де найкраща земля? - (всі діти промовляють разом)

Журавель відповідає:

- Краще рідної немає.

Гра "Мікрофон"

Вчитель: Діти, подумайте, чому так відповідав журавель і продовжіть міркування: "Батьківщина – це..."

1. Батьківщина походить від слова батько.
2. Батьківщина – це земля, на якій я родився, де народилися мої батьки, усі ми.
3. Батьківщина – це рідна мова, якої навчили мене тато й мама.
4. Батьківщина у нас єдина, як мати.
5. Батьківщина – це казки, які мені розповідала бабуся, це зелена травичка і блакитна річка Дніпро.
6. Батьківщина – це моє рідне село, вулиця і будинок, в якому я живу.
7. Батьківщина – хліб і сіль.
Батьківщина – втіха й біль.
8. Батьківщина – батько й мати
і поріг рідної хати.
9. Батьківщина – це труд і свято,
Батьківщина – це мама й тато,
Це твої найщиріші друзі,
Це бджола у веснянім лузі.
10. Батьківщина – це рідна мова,
Це дотримане чесне слово. **(А. Костецький)**

Слово вчителя

Буває часом сліпну від краси.
Спинюсь, не тямлю, що воно за диво, -
Оці степи, це небо, ці ліси –
Усе так гарно, чисто, незрадливо.
Усе, як є, - дорога, явори,
Усе моє – все зветься Україна.

Робота з кросвордом (додаток 1)

- А зараз відгадаємо кросворд і дізнаємося, як же зветься наша маленька Батьківщина.

1. Дерево, здавна використовується в медицині, своїм корінням очищає воду. Символ України. *(Верба)*
2. Державний символ. *(Герб)*
3. Герб України. *(Тризуб)*
4. Назва збірки віршів Т. Г. Шевченка. *(Кобзар)*
5. Той, хто любить свою Батьківщину, відданий своєму народові. *(Патріот)*
6. Трав'яниста рослина з вічнозеленим листям і голубуватими квітками. Символ вічності. *(Барвінок)*
7. Національність України в чоловічому роді. *(Українець)*
8. Велика пишна хлібина. *(Паляниця)*

9. Багаторічна декоративна рослина з високим стеблом і великими яскравими квітами. (*Мальви*)

Асоціативний куц

- Коли ви промовляєте це слово, з чим виникає асоціація?
Давайте утворимо асоціативний куц «Вербовець».

	верби	ставок	
тато і мама	В Е Р Б О В Е Ц Ь		хата
	школа	поле	
	річка	Вербівка	

Робота в групах

- Вербовець – це наш рідний край. Пригадайте прислів'я про рідний край.

Кожна група отримує картку у вигляді листочка верби. На якій потрібно скласти прислів'я та зачитати його.

- Де рідний край, там і під ялиною рай.
- До свого краю кожного чоловіка тягне.
- Всюди на світі добре, а в Вітчизні найліпше.
- За своїм краєм серце болить.
- Зі своєї печі і дим солодкий.
- Дорога та хата, де родила мене мати.
- Коли міцна родина, той держава сильна.
- Людина без Вітчизни, що соловей без пісні.
- Кожна рослинка на своєму корені росте.
- За рідний край життя віддай.

Проблемна ситуація

- В наш час дуже багато людей виїжджають із села. Проте всі говорять, що слід любити, гордитися Вітчизною, якщо це маленьке село, про яке не всі чули і мало хто знає?

- Сьогодні працюємо над цією проблемою. Дізнаємося більше про наше село.

- Село... Багате, щасливе, уквітчане... але чи завжди воно було таким? Чи завжди на обличчях його жителів грала весела усмішка і променилися радісно очі? Давайте заглянемо в історію, повернемося в ті часи, коли виникло село.

Група "Істориків" приготувала цікаве повідомлення.

Звіт групи "Істориків"

1 учень

- Ми провели дослідницьку роботу і з'ясували, що на території села Вербовець виявлено залишки поселень ще в I – IV ст. до н. е. А вперше село згадується в документах наприкінці XII ст. Кам'яний хрест на пагорбі за річкою Вербівкою в південній частині села має напис "1689 – моровиця", що підтверджує про страшенну пошесть.

У 1910 р. село мало водяний млин, три вітряки, корчму, кузню, церковноприходську школу та невелику дерев'яну п'ятибаневу церкву.

Прихід радянської влади вербівчани зустріли радісно, сподіваючись на краще життя. За переписом 1926 року у селі мешкало 1999 осіб, було 465 дворів. Та в 1921 році багато людей померло від голоду. А під час голодомору 1932-1933 рр. кількість померлих від голоду коливається від 180 до 200 осіб. Під час війни німецько-фашистськими загарбниками загинуло 115 односельців.

Після війни, відбудувавшись господарство села стає на тривалий час одним із перших в районі з вирощування цукрових буряків.

В наш час проживає в селі 465 осіб.

- Чому наше село має таку назву?

2 учень

Легенда про Вербовець

Давно-давно українська земля стогнала під копитами чужинських коней, людей гнали у неволю, а захисти їх не було кому – зла цариця розігнала славне козацьке військо. І пішли козаки кращої долі шукати. Хто куди...

Троє друзів Кожух, Тупчій і Гірник зупинилися перепочити під вербами біля річки. Задрімали... А коли прокинулися та розирнулися довкола: ой леле! Як же гарно скрізь! Прозора річечка тече звивисто, гнучкі верби полощуть у ній свої коси, а ліщина яка гарна. І вирішили друзі тут залишитися.

Річку вони назвали Вербівкою – верб було багато по її берегах, а село Вербівець. Пізніше його назву перейменували на Вербовець.

Пісня про село

Звіт групи "Пошуковці"

Ми провели пошукову роботу і дізналися про розташування нашого села. *(Показують карту села)*

3 учень

Наше село розташоване від районного центру Катеринопілля на відстані 8 км на південний схід. Найближчі села – Бродецьке на південному заході та Кайтанівка на північному сході. На півночі – село Радчиха, а на півдні – Гончариха.

Село розташоване на горбистій місцевості. Через село протікає річка Вербівка – маленька синя доня Південного Бугу. Вона бере початок з джерела і впадає у річку Гнилий Тікич в с. Бродецькому. Гнилий Тікич зливається з водами Гірського Тікича і утворюють річку Синюху, а Синюха несе свої води у Південний Буг, який впадає в Чорне море.

4 учень

Праворуч від річки Вербівки утворився куток Коржова, бо тут земля неродюча, після дощу береться кіркою, ніби корж. За річкою заселили куток Загреблю (бо живуть за греблею). А центр села назвали Голошівкою (від слова "голос"), бо далеко линули голосні пісні з молодіжних гулянок.

Куток Кукулівка утворився від назви трави кукіль, який ріс на цьому пагорбі. Цей куток довго не заселявся і став густонаселеним за часів Столипіна.

Куток Піщанівка, бо ґрунти піщані, розміщений на околиці, що межує з селом Бродецьким.

В нашому селі ростуть хвойні та листяні дерева. На Лозовенковій горі виріс чудовий сад.

Звіт групи "Слідопити"

- Ми дослідили, що людину творить рідний край, а рідний край створює людина. Хто ж прославив наше село?

5 учень Не обійшла стороною наше село, біль нашого народу, Велика Вітчизняна війна, в якій загинуло 115 осіб. Пам'ятає село односельців, які віддали життя за рідний край. На даний час в нашому селі залишився лише 1 ветеран Лисенко Олександр Юрменович. Низький йому уклін!

У Вербовці живуть трудолюбиві люди. Про це знають не тільки в нашому селі. Уславлює село родинна династія механізаторів, гордістю якої є кавалер ордена Трудового Червоного прапора Микола Михайлович Кожушко. Шанують односельці й ветерана праці доярку, кавалера ордена Трудової Слави III ступеня Т. А. Білоус та доярку Ганну Василівну Лозовенко – Героя Соціалістичної праці та кавалера ордена Трудового Червоного прапора. Пам'ятає село передових доярок – Хашімову Клавдію Василівну, Косенко Стефу Петрівну, Готаренко Валентину Йосипівну, Грендиш Марію Петрівну та багато інших.

Кожен односелець доклав багато зусиль, здоров'я, щоб процвітало наше село. Продовжують працю хліборобів наші односельці. В наш час вирощують пшеницю, рапс, сою, соняшник.

Славними представниками вербівського роду є підприємці Безкоровайний Б.В., Грендиш Є. В., Андрущенко В. Б., Вельган М. М.

6 учень Великою гордістю для всіх односельців є те, що в нашому селі народився Микола Андрійович Гірник. Він народився в сім'ї селянина. Закінчив нашу школу. Був одним із кращих учнів, активним, любив літературу змалку. В 15 років уже друкував свої вірші у районній газеті. Саме в нашому селі зароджувалось і міцніло поетичне слово М. Гірника. Після закінчення середньої школи вступив на філологічний факультет Львівського університету. Від червня 1941 в Радянській армії. Як командир артилерійської бригади брав участь у боях на Сталінградському та Карельському фронтах. Тричі поранено. 1946 демобілізувався і продовжив навчання в Київському університеті, який закінчив 1950.

1949 – 1954 – на редакційній роботі. Повернувся до неї після навчання на Вищих Літературних курсах у Москві.

Був удостоєним багатьох нагород.

Нагороджено орденом Червоної Зірки, медалями.

А його син Павло Гірник – пішов по батьківських стопах, теж поет, був нагороджений в 2009 році державною премією ім. Шевченка.

Учні читають вірші М. А. Гірника.

" Сади цвітуть "

"Хліб"
"Мрія в полі"

Звіт групи "Промінчики"

Вчитель. До слідопитів приєднується група "Промінчики"
Це перші промінці, які зробили перші спроби свого пера.
7 учень.

Люблю своє село

Люблю своє село,
Яким воно і не було,
Люблю...
Люблю за трави і за квіти,
І за вербові довгі віти.
За пам'ятник, що воїнам призначений,
І це для нас велике має значення.
Мій рідний край, моє село –
За все, за все люблю його.

8 учень

Мій рідний край, моя земля, -
Усе тут рідне й дороге
Хочеш – гуляй, хочеш – читай,
Для мене тут усе моє.
Бо тут завжди щаслива я,
Нікуди звідси не піду.
Я посміхнусь до солов'я,
Далеко в річку забреду.

Я маленька українка
Люблю рідний край,
Синю річку у долині,
Поле, ліс і гай...
А найбільше мені миле
Вербовець – наше село.
Тут живуть хороші люди, -
Так завжди було.

Тут рідна хата, батьки, друзі,
Вулиці квітучі,
Джерело холодне і лузі
Та зелені кручі.
Вербівчанка я маленька.
Буду вчитись, працювати.
Бережіть наше село -
Хочу всіх вас попрохати.

Україно, рідна сторона.
Тут село, де народилась я.
Тут і татусик мій, і ненька,
Навіки тут моє серденько.

Звіт групи " Журналістів "

9 учень

- Ми провели опитування в нашій школі "Чи бажаю я залишитися в нашому селі, коли стану дорослим?".

"Так!" сказало – 25 учнів

"Ні" – 13 учнів

"Ні" сказали не тому, що вони не люблять своє село, а просто хочуть реалізувати свої мрії.

Ми звертаємось до всіх учнів нашої школи: де б ви не були – не забувайте порогу рідного дому. Саме від нас залежить подальша доля нашого села.

А також ми створили герб села. Гілочка верби, бо саме від назви цього походить назва нашого села. Жовтий колос – бо тут живуть люди – трударі. А сонечко – щоб завжди було мирне небо над нашим рідним краєм.

Вчитель

- Раз у нас є герб села тож давайте заспіваємо і його гімн.

Гімн села

- І на останок пропонуємо вам прогноз ясновидця.

Ясновидець

Якось видіння бачила я –
Сонячне коло, зелені поля,
В майбутньому бачиться рідна земля...
Скрізь благодать, неприродна краса –
Тільки в нашім селі такі чудеса.
Це не край, а просто рай:
Неземна ота краса –
Під ногами скрізь лежить,
Або прямо в рот само біжить.
На деревах – ковбаса,
Річки – повні молока,
Береги у нас- кисіль
Так і суне звідусіль.
В криницях лиш газ- вода,
І та різною бува:
Хоч сітро , а хоч дюшес,
Хочеш з газом, хочеш – без.
В небі легкії хмарини
А на вербах – мандарини.
Отакі от чудеса

Нам подасть наша земля.

Складання сенкану (робота в групах)

Вербовець

(Який?) Мальовничий, розкішний.
(що робить?) Розквітає, радує, гріє.
(Ставлення) Люблю його
(Синонім до першого слова) Рідний край.

Підсумок заняття

- Чи розв'язали ми проблему сьогодні? Чи можна гордитися, пишатися Батьківщиною, якщо це маленьке село?

Відповіді учнів:

- Так. В кожного села є своя історія.
- Є люди, які прославили село.
- Це земля моїх батьків і прадідів.

Рефлексія

- Продовжіть речення і запишіть слова на картках - квітках

* Я впевнений, що мій Вербовець буде в майбутньому ... (великий, багатий, красивий...)

* Для того, щоб мій край став багатшим, потрібно...

Картки – квіти почепити на дошці навкруг слова Вербовець.

Вчитель

- Ви маленькі промінчики рідної землі. Ви – майбутнє нашого села. Доля його саме в ваших руках. Можливо хтось залишиться вирощувати хлібна рідній землі, цим примножуватиме багатство нашої країни. Хтось залишить село, але стане відомим на всю Україну, як наприклад М. А. Гірник, і цим добавить слави нашому селу. Я вірю в це.

Вчіться любити рідний край – Вербовець, Черкащину, всю Україну, вчіться дарувати їй свої промінці свого серця, долоньок і душі.

Хочеться закінчити словами М. Гірника:

Хай же вам добробуту прибуде.

Мир і праця будуть навіки!

Щастя вам, здоров'я, добрі люди!

Хліб і сіль вам, друзі – земляки!

Пісня "Мій рідний край"

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Киричок В. А. Сучасні тенденції патріотичного виховання молодших школярів. / В. Киричок // Педагогічний вісник. – 2010. - №1. – С. 21
2. Литвин Н.М. Символіка незалежної України./ Н. Литвин // Позакласний час. – 2002 р. – С. 30-31
3. Чепурна Н. М. Шляхи формування патріотизму учнівської молоді. /Н. Чепурна // Педагогічний вісник. – 2010. - №1. – С.12

4. Чорна К. І. Патріотичне виховання старшокласників у позаурочній діяльності./ К. Чорна // Педагогічний вісник. – 2010. - №1. – С. 16

5. Шмакова. Л.А. З чого починається Батьківщина./ Л. Шмакова // Розкажіть онуку. – 2002р. – № 18. – С. 2-4.

6. Щекодіна О.Ф. Мій рідний край, моя земля. / О. Щекодіна // Розкажіть онуку. – 2008 р. – № 2. – С. 6-7.

Н.А.Стецюра,

вчитель початкових класів

Вільшанської загальноосвітньої школи I-II ступенів

Городищенської районної ради Черкаської області

« З УКРАЇНОЮ В СЕРЦІ»

Розробка уроку-подорожі для учнів 2 класу

МЕТА. Формувати ключові компетентності:

вміння вчитися – висловлювати власні думки, робити висновки;
громадянську – відчувати себе патріотом рідної землі.

Формувати предметну, читацьку та літературознавчу

компетентності:

повторити вже вивчений матеріал минулого року; розширити знання учнів про поетів-земляків та їх творчість; розвивати мовлення учнів та навички виразного читання; виховувати почуття патріотизму, любові до рідної мови, Батьківщини; прищеплювати бажання дізнаватись більше про рідний край.

ОБЛАДНАННЯ: політична карта України, портрети поетів, ІКТ, шкільний театр, мікрофон, олівці, папір для малювання.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ. Урок розроблено з використанням відеоролика, інтерактивних технологій «Асоціативний куш», «Мікрофон», використано різні форми колективної роботи, ігрові моменти, театралізацію та вірші поетів-земляків-сучасників.

ХІД УРОКУ

I. Організація учнів до уроку.

Доброго ранку!

Доброго дня!

Завтра, сьогодні, кожного дня!

II. Актуалізація опорних знань учнів. Оголошення мети і завдань уроку.

Учитель. Швиденько збіг час і закінчились літні канікули. Я думаю всі учні добре відпочили і готові до нових цікавих уроків.

- Сьогодні день незвичайний, адже коли я вже йшла до школи зустріла казкових друзів, які ніяк не могли розгадати ребус. Тому запросила їх до нашого класу, адже ми зможемо швидко їм допомогти.

Звучить гопак, у ляльковому театрі з'являються Барвінок та Ромашка

Ромашка. Здоровенькі були!

Барвінок. Добренького вам раночку!

Ромашка. Які гарні в цій класі учні! Мабуть і розумненькі!

Барвінок. А це ми зараз і перевіримо, як розгадають наш ребус, то дізнаються тему сьогоднішнього уроку, та й може візьмемо, Ромашечко, їх із собою подорожувати.

Дістають ватман у сувої, розгортають, на ньому – ребус:

- Про що, на вашу думку, ми будемо говорити на першому уроці?
З Україною в серці – утворене речення вчитель записує на дошці.

III. Основна частина.

Вчитель. Барвінок та Ромашка вдячні вам за допомогу, адже тепер вони пригадали, що мають подорожувати саме Україною і запрошують здійснити подорож разом. Погодимось? Тоді в путь!

Барвінок. Ви так добре розгадували ребуси, то може зможете прочитати на квитку назву міста, до якого ми подорожуватимемо.

*(На дошці квиток, на ньому напис Ки*в.)*

Вчитель. Так, Барвіночку, ми з дітками знаємо, що Київ є столицею нашої держави. А ще ми можемо розповісти вам із Ромашкою легенду про створення цього міста.

(Учні пригадують легенду про Кия, Щека, Хорива та їх сестру Либідь).

На екрані з'являється фото Києва.

Ромашка. А я ще знаю, що найбільшою річкою України є ...забулась, допоможіть, малята пригадати. *(Діти відповідають: «Дніпро»)*

Барвінок. Наша Ромашка – забувака, але сподіваюсь не забула що наступна зупинка є назвою вірша, який малята добре знають, адже вчили разом з нашим товаришем Буквариком. Я почну декламувати, а ви підхоплюйте.

Знов зелені стали
Гори на весні,
З полонини чути
Співи голосні.
І трембіти десь
Над горами гудуть,
То вівчарики
З отарами ідуть.

Учні підхоплюють та пригадують назву вірша «Карпати». На екрані – Українські Карпати.

Вчитель. Українські Карпати знаходяться у західній частині нашої держави. Покажіть на мапі ці гори.

Ромашка. Ніколи не бувала в Карпатах, а що то за найвища гора, як вона називається? *(Говерла)*

Вчитель. А ми, Ромашечко, ще знаємо інші гори, які ще є на території нашої держави. Так малята, як вони звуться? *(Кримські гори). На екрані – Крим.*

Барвінок. Та й велика ж наша держава, я аж стомився. Може відпочинемо трохи.

Фізхвилинка-руханка

Запитали в гусака:
«Що за паніка така,
Гуси всі загелкотіли,
Може, їсти захотіли?»
Набундючився гусак
І промовив важно так:
«Не вгадаєте ніколи-
Проводжають вас до школи».

Ольга Щекочіхіна

Вчитель. Ми з вами проживаємо на прекрасній квітучій землі, Україні.
- А хто пригадає, у якій області ми проживаємо? Молодці, так – це Черкащина. Наша Черкащина багата урожаєм, краєвидами, тому запрошуємо Барвіночка з Ромашкою до подорожі Черкащиною.

На екрані – Моринці.

Де б не був великий український поет Тарас Григорович Шевченко, у його серце також зігрівала любов до рідного краю, про що свідчать його вірші:

Зоре моя вечірняя

Зоре моя вечірняя,
Зійди над горою,
Поговорим тихесенько
В неволі з тобою.
Розкажи, як за горою
Сонечко сідає,
Як у Дніпра веселочка
Воду позичає.
Як широка сокорина
Віти розпустила...
А над самою водою
Верба похилилась...

Інтерактивна вправа «Асоціативний куш».

Діти заповнюють павутинку. З чим у вас асоціюється слово Україна.

Вчитель. Хто пригадає, як називається район, у якому ми проживаємо?

Дійсно, Городищенський. Районний центр Городище – мальовниче місто, яке славиться своєю красою та відомими людьми.

Моє Городище

Мов перли коштовні блищать у намисті -
Між міст України – моє Городище.
Тут люди живуть працьовиті, як бджоли,
В квітучих садах, що не в'януть ніколи,
Є в місті моєму замріяна річка,

Прозора і чиста, як дівчини личко.
Найкращі жінки – це в моїм Городищі,
Складаю до ніг вам всі квіти барвисті.
Усе до краплини віддати готова
За погляди ніжні і щирі розмови,
Моє Городище! Я завжди з тобою,
З любов'ю твоєю і навіть з бідною
Турботи твої розділю я охоче
І чесно дивитимусь в рідні очі.
Я серця шматочок тобі залишаю,
Коли десь далеко у світ вирушаю
І де б не була та душа моя лине
В садок той вишневий, у луг до калини.

Людмила Авраменко

Барвінок. Селище Вільшана подарувало світові не одну відому людину, адже ми знаємо, що вихідцем із нього є Максим Кривоніс, брати Клички, цими стежками доводилось ходити маленькому Тарасику. І тепер на цій землі продовжують народжуватись і жити таланти: художники, поети, для яких Україна та Вільшана є головним коханням у житті, поміж нас живуть люди, які присвячують свою поезію рідній батьківщині.

Гра «Мікрофон».

Учні читають виразно запропоновані вчителем, заздалегідь видрукувані вірші поетів-земляків-сучасників (кількість віршів за вибором учителя).

Вона в душі моїй...

Люблю Вільшану чарівливу
Вві сні і наяву,
Лісочок, поле, сад звабливий
І річку й стежку польову.
Вільшана славна була здавна
Руками вмілих трударів.
Як прийде свято, то не дарма
Аж до небес лунає спів.
І місяць гожий на сторожі
Вільшанцям сон не вбереже
Так солов'ї душу тривожать,
Вона то стрибне, то замре...
А сонце вранці підіймає
До праці юних і малих
Щоб Україну нам прославить
І справ зробити непростих.

Музика Ганна Петрівна,

вчитель математики Вільшанської ЗОШ І-ІІ ступенів

Україно, моя Україно!
Не любити тебе я не можу.
І тому я зроблю неодмінно
Все, що треба, усе, що зможу.
Україно, моя Україно,
Я маленька частинка твоя.
Ми з тобою завжди єдині,
Тож безмежно люблю тебе я.
Україно, моя Україно!
Сивочолий мій батьку Дніпро,
Ти несеш свої води щоднини
І на хвилях колишеш добро.
Україно, моя Україно!
Сонцесяйні пшеничні поля...
Ти для мене у світі єдина,
Ти моя найщедріша земля,
Ти моя найрідніша земля,
Як матусю люблю тебе я.

Ольга Щекочіхіна

Моє село...таке єдине в світі:
Ніде немає більш таких садів,
Ніде так ясно сонечко не світить,
Ніде таких немає берегів.
Я тут живу з народження й донині.
Люблю босоніж по траві ходити.
Я мрію жити в вільній Україні
І рідному народові служити...

Ольга Щекочіхіна

Я донька твоя, Україно,
Прекрасна моя Батьківщино!
За небо ясне, голубе –
Безмежно люблю я тебе.
За мову твою калинову,
За мамину ніжну розмову,
За татове слово ласкаве
Люблю тебе, рідна державо.

Ольга Щекочіхіна

ЯВІР

Чом замисливсь, яворе зелений?
Що тебе бентежить, розкажи?
Чи здолали клопоти буденні,
Чи наснились юності роки?

Може ти пригадуєш світанки,
Що туманом полонили став,
Тихий шепіт сонної Вільшанки
В пахощах п'янкх духмяних трав.
Може тихо тужиш за вербою,
Що хилилась ніжно до води,
Знітившись шепталася з тобою,
Бавлячися віттям золотим.
Величавий в мовчазній задумі,
Не розрадний у своїй журбі,
До вітрів і холоду байдужий
Ти над ставом вартовим стоїш.

Філіпченко Катерина,

учениця 7 класу Вільшанської ЗОШ I-II ступенів

Ранок

Заіскрили трави на світанні,
Раннім сонцем виграє роса.
Розляглися сутінки останні
По байраках і густих лісах.
Над пшеничним полем лунко жайвір
Срібним дзвоником світанок зустріча.
У діброві невгамовний гамір
Завела пробуджена пташва.
Зайнялося небо раннім світом,
Догорає вранішня зоря.
Небокрай палає смолоскипом,
Хвилями гойдаються поля.
Трави оксамитовим полоном
Річку обіймають в берегах.
Зажурившись верби б'ють поклони
Вітами рясними у лугах.
Пелюстками в лагіднім мовчанні
Тягнуться волошки до небес.
В трепеті землі й потугах ранніх
День новий із мороку воскрес.

Філіпченко Катерина,

учениця 7 класу Вільшанської ЗОШ I-II ступенів

Фізхвилинка-руханка. Відеокліп про Україну.

Гра «Макітерка з питаннями».

Учні дістають із макітерки листочки із запитаннями, дають на них відповіді.

1. Як називається столиця України?
2. Яка найвища гора вершина Карпат? (Гора Говерла, 2061м)

3. Коли Україна проголосила свою незалежність?
4. З якою державою межує Україна на півночі?
5. Яка найбільша річка України?
6. Якими морями омивається Україна?
7. З якою державою межує Україна на заході?
8. Який національний символ одягають на голову українські дівчата у свята?
9. Як називається найбільший і найкрасивіший парк у Черкаській області?
10. Що дарують українські матері своїм дітям, виряджаючи в далеку дорогу?
11. Гілочки якого дерева освячують у церкві напередодні Паски?
12. Кущ, символ дівочої краси.

Барвінок. Що ж, малята, ми з вами цікаво провели час, дещо повторили, дещо дізналися нового. Ви залишайтеся опановувати нові вершини науки, а нам час вирушати...

Ромашка. Так, треба поспішати, бо вже інші малята зачекались.

Вчитель. Подякуємо Ромашечці з Барвіночком за цікаву і змістовну подорож і за те, що ми зрозуміли, яка прекрасна наша земля, які чудові люди тут проживають, як люблять власну Батьківщину. Ми побачили її очима поетів і ще більше стали любити кожен її куточок.

IV. Підсумки уроку. Рефлексія.

- Що вам найбільше сподобалося ?
- Про що нове дізналися на уроці?
- Чи є в вашому серці Україна? Намалюйте, якою ви її бачите.

Звучить музика. Діти малюють Україну і утворюють колаж «З Україною в серці».

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Шевченко Т.Г. «Кобзар». / Т.Г. Шевченко. - К. «Дніпро», 1982.
2. Щекочіхіна О.В. Збірка поезій «Надвечір'я» / О.В. Щекочіхіна. – Черкаси: «Інтроліга ТОР», 2013, 56с.
3. Щекочіхіна О.В. Збірка поезій «Розквітни соняхом, стежино...» / О.В. Щекочіхіна – Черкаси, 2014, 60с.

**І.О.Пижик,
О.Ю.Смейко,**

*учителі початкових класів
Шельпахівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів
Христинівської районної ради Черкаської області*

**«З УКРАЇНОЮ В СЕРЦІ»
РОЗРОБКА ГОДИНИ СПІЛКУВАННЯ ДЛЯ УЧНІВ 3- 4 КЛАСІВ**

МЕТА: формування ключових компетентностей: соціальної – взаємодіяти при виконанні спільного завдання; громадянської – поглиблювати знання дітей про нашу державу, її державні та народні символи; розвивати пізнавальні інтереси, вміння аналізувати, узагальнювати, робити висновки; виховувати патріотичні почуття.

ОБЛАДНАННЯ: презентація, карта України, стікери – сердечка, опорні слова, картки із завданнями для груп, аудіо запис, кольоровий папір, ножиці, віночок для руханки.

ХІД ЗАНЯТТЯ

I. Організаційний момент

Добрий день, любі діти,
Рада в школі Вас вітати,
щастя і добра в навчальнім році побажати.

Посміхніться всім довкола:

Сонцю, небу і собі –

І тоді обов'язково

Рік щасливим буде всім

II. Мотивація навчальної діяльності.

1. Слухання фрагменту із пісні Т. Петриненка «Україна».

(Можна використовувати протягом уроку: під час групової роботи)

- Діти, яке головне слово у цій пісні?

2. Вправа «Асоціативний кущ» «Україна».

Діти використовують необхідні картки з опорними словами, аналізуючи свій вибір. (Додаток 1)

- Погляньте на дошку. Які слова є рядками вірша, щоби вивчали ще у 1 класі? *(Висловлювання дітей)*

3. Декламування вірша «Рідний край» (Додаток 2)

4. Вправа «Мозковий штурм».

- Чи все ви знаєте про нашу Батьківщину?

- Як ви розумієте вислів любити Батьківщину?

- Як схематично зобразити любов?

III. Повідомлення теми.

- Уявімо, що наша країна – це велике серце *(показ на дошці, додаток 3)* і воно складається із безлічі маленьких сердець – її жителів. І сьогодні наша зустріч відбудеться з Україною в серці.

(Знімаємо з великого серця маленькі серця – стікери і даємо кожній дитині).

Володимир Сосюра писав: «Всім серцем любіть Україну свою –

І вічні ми будемо з нею!»

IV. Розкриття теми.

1. Робота в групах.

Об'єднання дітей у 3 групи за елементами українського віночка, додаток

4.

1 група – квіти: скласти пазли – прислів'я, пояснити їх значення.

Всюди добре, а вдома найкраще.

Людина без Вітчизни, як соловей без пісні.

2 група – листочки: розшифрувати анаграми

нийжавДер порПра, зубТри

- Якого символу не вистачає?

- Що означає поважати державні символи?

3 група – калина: утворити слова – назви народних символів.

с у р а ш н і и к; а в д е р б н; м с а л о в ь и

(народні символи – рушник, верба, мальви)

Вчитель доповнює відповіді дітей (додаток 5).

- А що можна утворити із ваших квітів, листочків, калини? (Учитель доповнює розповідь про символічне значення вінка)

- Отже, щоб забезпечити добробут нашої країни, давайте «сплетемо» наш віночок. (Учні формують над картою України віночок)

Руханка «Я віночок сплету».

Я віночок сплету.

А кому я цей віночок

На голівоньку вдягну?

(Тетянці, Оксанці...)

Діти стоять у колі спиною до середини. Дівчинка з віночком у витягнутих руках іде, співаючи, повз них. Решта дітей ідуть у зворотному напрямку. Закінчивши співати, дівчинка зупиняється і, якщо напроти неї дівчинка, називає її ім'я і вдягає на голову віночок. Якщо хлопчик – дає йому віночок у руки. Обоє виходять на середину кола й кружляють, узявшись під руки. Діти в колі плескають у долоні.

2. Історичні відомості.

- Українському народові довелося пройти тернистий шлях невизнання, принижень, катувань до розквіту, самовизначення, самоствердження.

Давайте згадаємо ці не легкі часи. (На карті України прикріплені картки з роками. Виступи підготовлених учнів про 1991, 2004, 2013 роки, додаток 7)

- Із 2014 року на території України проходить так звана «тиха війна», в якій українські військові та добровольці стали на захист кордонів своєї Батьківщини.

Десятеро наших односельців взяли участь у АТО. Серед них був і Кобринюк Микола Миколайович. У свої 19 – він віддав життя за мирне небо над Україною. Наші серця навіки з героями за свободу та єдність України.

Вшанування пам'яті загиблих хвилиною мовчання.

3. Робота в групах.

Вчитель об'єднує дітей в дві групи: «Поети», «Художники», враховуючи їх здібності.

Завдання для 1 групи. Скласти вірш про Україну, використавши запропоновані рими: дзвенить, бринить, літає, сяє.

Завдання для 2 групи. Створити композицію, яка б об'єднувала дані слова: дзвенить, бринить, літає, сяє.

(Представлення виконаних робіт).

- Наша країна багата своїми звичаями і традиціями. З давніх давен до нас дійшли ігри, якими забавлялися ще ваші бабусі, прабабусі. Одну із них ми з вами пограємо.

Дощик

Школяри обирають ведучого-кашовара. Він з горщиком та дерев'яною ложкою стає в центрі, ходить по колу і «варить кашу», «вимішує» її ложкою. Діти, взявшись за руки, ходять навколо нього і речитативом промовляють:

Іди, іди, дощику,
Зварим тобі борщику
У новому горщику.
Тобі каша, а нам – борщ.
Щоб густіший ішов дощ.

Учні зупиняються, а кашовар, заплющивши очі, обертається, піднявши руки з горщиком догори. Потім прямує до дітей. Комуś із них вручає горщик, не відкриваючи очей. Кому випаде, той стає кашоваром, веде гру далі. Коли гра набридає, школярі зі словами:

Дощику, дощику, перестань!
Ми поїдем на баштан,
Та візьмемо диньку,
Усім по шматочку,
А тобі – ціленьку!-
підстрибуючи на одній нозі розбігаються.

V. Заключна частина.

1. Вправа «Закінчи речення».

- Сьогодні ми говорили про ...
- Її державними символами є...
- До народних символів відносяться...

2. Сенкан до слова Україна.

1 іменник;

2 прикметники;

3 дієслова;

фраза;

синонім, узагальнення.

- Діти, наша зустріч підійшла до завершення. Ми – громадяни України, ви – її майбутнє. Будьте гідними своїх предків, любіть рідну землю, бережіть волю і незалежність. Ми – єдина держава. Незважаючи на всі негаразди, що

відбуваються зараз, ми всі прагнемо миру, спокою, тиші, міцної, квітучої держави.

Тож обведіть свої долоньки простим олівчиком на кольоровому папері, виріжте зображення і приклейте до нашої карти так, щоб поєднати Схід і Захід, Північ і Південь, промовляючи: «Я віддаю частинку себе, щоб...»

Отже, хай процвітає наша країна. Країна миру, злагоди, добра.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1.Александрюк С. Ой роде наш красний / С. Александрюк // Початкова освіта. – 2014. - №10

2.Вітковська С. Україна – єдина країна / С. Вітковська // Початкова освіта. - 2014. - №15

3.Харченко Н. Рідний край – моя Україна / Надія Харченко // Початкова освіта. – 2016. - №8

4.Українські народні дитячі ігри [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://abetka.ukrlife.org/g_rain.htm

І.В.Підгайна,

вчитель початкових класів Канівської спеціалізованої школи I-III ступенів №6 з поглибленим вивченням іноземних мов Канівської міської ради Черкаської області

«З УКРАЇНОЮ В СЕРЦІ»

КВЕСТ ДЛЯ УЧНІВ 3 КЛАСУ

МЕТА. Формування ключових компетентностей: уміння вчитися – працювати у команді;

громадянської компетентності – усвідомлювати себе частинкою народу великої держави, розвивати в учнів прагнення бути гідними нащадками національних героїв, зміцнювати у дітей почуття національної гордості й гідності, виховання почуття патріотизму;

розвиток інтересу учнів до вивчення історії, культури і традицій рідного краю, формування життєвих компетенцій.

ОБЛАДНАННЯ: карта України, фотографії героїв, аркуші паперу, ножиці, олівці, сердечка, нитки, букви (на дисках), маршрутні листи, квіти-малюнки (мак, волошка, ромашка), макет телефону, кольорові стрілки-орієнтири (червоного, синього, білого кольору), запитання для вікторини, сердечко (з текстом притчі).

ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ: соціальна компетентність, комунікативна компетентність.

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент.

Учитель.

Добрий день, мої любі діти!

*Я щаслива зустріти вас.
Хай вам радісно сонечко світить
І теплом зігріває наш клас.
Школа двері для вас відчинила
І запрошує вчитися вас.
Бо знання – це велика сила!
Тож навчайтеся! В добрий час!*

Вчитель: Любі мої діти, запрошую вас на незвичайний перший урок.

Щоб урок відбувся, мені, як ніколи, потрібна ваша підтримка і допомога. Ви допоможете мені? (*Відповіді дітей*). Давайте подумки скажемо: «Учителю! Я тобі допоможу» (*Діти тричі промовляють ці слова*). Дякую вам, мої милі. Тож часу негаймо і в дорогу вирушаймо!

Ми сьогодні поговоримо про ..., а про що, ви дізнаєтеся, коли зателефонуєте за номером 047-36-81 (макет телефону).

047 36 81 – Україну

(*Діти з букв складають слово і на вушко вчителю нашіптують його. Серед учнів учитель обирає помічників, які допомагають відгадати правильну відповідь іншим дітям*).

- Яка в нас Україна? (Вільна, незалежна, співуча, чарівна, незламна, красива.)

Вправа «Дружнє коло».

Діти стають в коло.

- Назвіть, будь ласка, те, що нас об'єднує, робить одним народом? (*Відповіді дітей*)

- Так, діти, ми всі різні, та кожен українець, понад усе хоче **миру** в Україні.

Ми сьогодні відправимося у подорож за маршрутом, а назва подорожі «З Україною в серці» (*Прислухайтесь до биття свого серця*). Подорожувати будемо трьома групами, з наставниками. Для подорожі нам необхідно знати супроводжуючі слова, які ми будемо промовляти від одної зупинки до іншої, маршрутний лист із зазначеними зупинками та обрати командира групи.

(*Об'єднуємо дітей в групи за допомогою обраних квіток (маки, волошки, ромашки), які зроблені на папері і прикріплені до пінопласту. Група обирає командира за лічилкою. Вивчають слова:*

Україна в нас одна,

Її кращої нема.

Мальовнича, кольорова –

Батьківщина в нас чудова!

- До подорожі готові? (*Відповіді дітей*).

- Будьте уважні, командири. Рух вашої команди відповідає стрілкам того кольору, яка у вас квітка (червоні, сині, білі).

Маршрутний лист №1

Супроводжуючий _____

1. Завдання

Наліво підеш – серце знайдеш. Намалюй його таким, як зазначено в грі.

Гра «Шифрувальник»

Л Я Л Е Б Ч Ю

1 5 1 7 3 6 2

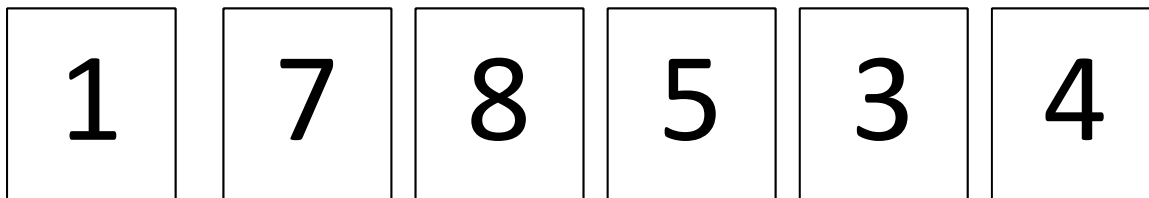
Намалюй серце....(любляче)

2. Завдання. КОНКУРС «ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ».

1. Яку назву мала козацька держава, створена за дніпровськими порогами? (*Запорізька Січ*)
2. Який із найдревніших знаків є малим гербом України? (*Тризуб*)
3. Автор слів гімну України. (*П. Чубинський*)
4. Яка назва гімну України. (*«Ще не вмерла Україна»*)
5. Як називалась перша слов'янська держава? (*Київська Русь*)
6. Як називається основний закон України? (*Конституція*)

3. Завдання. Гра «Знаю своє місто».

На полотні закодовані цифри. Діти відкривають будь-яке віконце і відгадують, де це місце знаходиться в Каневі.

4. Завдання. Вправа «Розплутай нитки».

Змотай клубок і прочитай прізвище воїна АТО, який віддав своє життя за наш край. (*Петрушенко Андрій*)

Сумна звістка облетіла Канівщину – на тридцять першому році життя загинув у зоні АТО, виконуючи свій громадянський обов'язок, молодший сержант ПЕТРУШЕНКО АНДРІЙ СЕРГІЙОВИЧ. Коротке життя надала Андрію доля... Багато його планів залишилися нездійсненими. Народився Андрій 09 грудня 1984 року в Каневі. Навчався в Канівській ЗОШ №4, Канівському ПТУ №23. З квітня 2003 року по вересень 2004 року проходив службу в Збройних Силах України. Навчався у Східноєвропейському університеті економіки і менеджменту. До мобілізації працював на ПрАТ «Миронівська птахофабрика», користувався авторитетом серед колег по роботі та друзів. У серпні 2014 року був мобілізований. У ніч з 10 на 11 січня 2015

року під час чергування на блокпосту в районі м. Горлівка Донецької області, після мінометного обстрілу, отримав смертельне поранення.

Війна забрала батька в семирічної дитини, а у батьків – люблячого сина.

Маршрутний лист №2 КОМАНДИ «ВОЛОШКИ»

1. Завдання

Направо підеш – серце знайдеш.

Намалюй його таким, як зазначено в грі.

Гра «Шифрувальник»

В У Ч І К Е Т

2 5 6 3 1 7 4

Намалюй серце.... (квітуچه)

2. Завдання. КОНКУРС «ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ».

1. Як звали сестру Кия, Щека, Хорива? (*Либідь*)

2. Які кольори державного прапора України? (*Синій, жовтий*)

3. Назовіть найбільшу святиню українського народу в музичній символіці. (*Гімн*)

4. Назвіть велике зібрання творів Т. Шевченка. (*«Кобзар»*)

5. Назвіть композитора, який поклав вірші Чубинського, що стали гімном, на музику? (*Вербицький*)

6. Що означає слово «козак»? (*Вільна, незалежна людина*)

3. Завдання. Гра «Знаю своє місто».

4. Завдання. Вправа «Розплутай нитки»

Змотай клубок і прочитай прізвище воїна АТО, який віддав своє життя за наш край. (*Чупилка Анатолій*)

Анатолій Чупилка народився 27 вересня 1974 року в місті Канів Черкаської області. Коротка біографія героя:

1991 – закінчив Канівську СпШ №6. У період з 1991-1994 навчання у Київському політехнічному інституті.

1996-1998 – служба в армії (десантні війська).

З 2005 р. – працював у торгівлі.

Член Черкаської обласної організації ВО «Свобода». Депутат обласної ради.

Загинув 20 січня 2015 року під час оборони Донецького аеропорту.

Маршрутний лист №3 КОМАНДИ «РОМАШКИ»

1. Завдання.

Прямо підеш – серце знайдеш.

Намалюй його таким, як зазначено в грі.

Гра «Шифрувальник»

Ч Ю Я С Е

4 3 2 1 5

Намалюй серце....(сяюче)

2. Завдання. КОНКУРС «ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ»

1. Національний символ України. Його дарують, ним обмінюються у Великодне свято. *(Писанка)*

2. Дерево, яке оспівано у народних піснях, у віршах. Воно освячується в церкві перед Пасхою, як засіб від злих сил. *(Верба)*

3. Куш, оспіваний в українських народних піснях, символ дівочої вроди. *(Калина)*

4. Поширене в Україні дерево, з яким в українських народних піснях і переказах порівнюють струнких дівчат. *(Тополя)*

5. Чим прикрашають голову українські дівчата. *(Вінок)*

6. Національний символ України. Матері дарують його своїм дітям на щастя, на долю, відряджаючи у далеку дорогу. *(Рушник)*

3. Завдання. Гра «Знаю своє місто»

4. Завдання. Вправа «Розплутай нитки».

Змотай клубок і прочитай прізвище воїна АТО, який віддав своє життя за наш край. *(Перцев Олександр)*

Біда втрати мужнього захисника України знову прийшла до Канева. Вже втретє. Перебуваючи на службі у Донецькій області поблизу м. Маріуполь, 21 липня помер 54-річний канівчанин, учасник АТО Олександр Перцев.

Хвилина мовчання

КТС «Подаруй своє сердечко».

Учитель. А зараз кожен учень виріже з кольорового паперу сердечко, обмалює на папері свою долоньку і теж виріже ножицями, і все це ми розмістимо навколо карти України, щоб наша Батьківщина була захищена любов'ю, теплом наших сердець, долонь, наче дівчинка у вінку. Це буде колективна робота, а я теж допомагатиму. Завжди пам'ятайте, що ми громадяни своєї милої України, ми її патріоти, а тому ми все робитимемо для того, щоб Вітчизна наша процвітала, була могутньою державою. А ви будете старанно вчитись, трудитись на благо Вітчизни.

(Діти стають навколо карти України, яка намальована на асфальті, прикріплюють свої долоньки-сердечка до одягу і стають із допомогою вчителя, щоб вийшло сердечко. В руках у дітей кульки).

Вчитель. І в мене є для вас подарунок. (Дістаю сердечко, на якому записана притчу.

Притча «Два вовки»

Якось давно старий відкрив своєму онукові одну важливу життєву істину:

- У кожній людині йде боротьба, дуже схожа на боротьбу двох вовків. Один вовк представляє зло: заздрість, ревності, жаль, егоїзм, амбіції, брехню. Інший вовк – добро: мир, любов, надію, істину, доброту і вірність.

Онук, зворушений до глибини душі словами діда, задумався, а потім запитав:

- А який вовк в кінці перемагає?

Старий усміхнувся і відповів:

- Що він відповів, якби ви закінчили притчу.

- *Завжди перемагає той вовк, якого ти годуєш.*

Учитель.

«Всім серцем любіть Україну свою,

І вічні ми будемо з нею!» – писав поет Володимир Сосюра. І кожен громадянин України серцем прихиляється до цих слів, тому що у душі народу живе велика любов до його рідної і милої України.

І сьогодні ми хочемо запевнити, що весь жар душі, свою любов і найкращі почуття ми віддамо тобі, рідний краю.

Дитино Українська!
Землю свою
В рученнях чистих тримай!
Люби її, бережи,
До неї зла не впускай!
Тоді і до тебе
Зло не торкнеться
І ненька-земля тобі
Усміхнеться.

Молитва за Україну

Діти (*по черзі*)

Хай молитва до неба полине,
За всіх нас, як спокута, летить.

Та найперше за рідну країну

Буду щиро я Бога просить.

Боже, змилуйся, прошу над нами,

Нагадай нам, що всі ми брати,

Хай синів не втрачатиме мама.

Дім від ворога нам захисти.

Боже, дай нам і спокою, й миру,

Колоситься хай хліб золотий.

За Вкраїну молюся я щиро:

Бережи, Боже, край наш святий!

(*Д. Орел за мотивами пісні «Помолюся» Ф. Млинченка*)

Якщо вам подорож сподобалася і ви задоволені собою, то випустіть в небо свої кульки-мрії.

(Подяка дітям, які активно працювали на уроці).

Додаток

Маршрутний лист _____

Супроводжуючий _____ Командир _____

Україна в нас одна,

Її кращої нема.

Мальовнича, кольорова –

Батьківщина в нас чудова!

1.	Гра «Шифрувальник»		
2.	КОНКУРС «ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ»		
3.	Гра «Знаю своє місто»		
4.	Вправа «Розплутай нитки»		
5.	КТС «Подаруй своє сердечко»		
	Всього:		

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Амонашвілі Ш. Без серця що зрозуміємо / пер. з російської. / Ш. Амонашвілі. – Хмельницький: Подільський культурно-просвітительський центр ім. М.К. Реріха, 2006.

2. Матеріали та ілюстрації [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://memorybook.org.ua/>, <http://pustunchik.ua/>, <http://oblradack.gov.ua/>, <http://www.kaniv.net/>

Видання підготовлено до друку та віддруковано
редакційно-видавничим відділом КНЗ «ЧОІПОПП ЧОР»
Зам. № 1459 Тираж 100 пр.
18003, Черкаси, вул. Бидгощська, 38/1